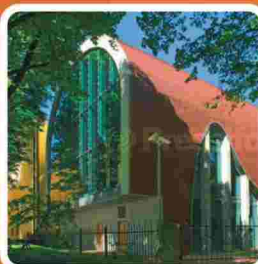

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Konjunktur

3 (174) 2010

$1 = 1/4 \rightarrow$

961361338537794
85592479 061925 42 94
924 (45374) 05036192 141924
961361338537794 0619237482853710685592479 36
59247999 0619237482853710685592479 36
6136845040046861908537914827371685977428537150085
610596619 37486192592414680500 4680
46 50 8 0 5 0 3 6 9 2 4 7 4 1 6 8 3 7 1
53741468050 0619237482853710685592479 36
46805003805003692474168371
146805003619 559710681 92 146
59 2 8 0 5 0 0 3 6 9 2 4 7 4 1 6 8 3 7 1
6192427 05036192 41374861925924
1468050 0619237482853710685592479
0619237482853710685592479
146861908537042794827371685977428537150085
9664937486192592414680500 6841
049836 192374828537921468050036374828537

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

KONJUNKTUUR

NR 3 (174)

Tallinn
September 2010

Sisukord

1. Majanduse üldolukord 2010. a septembris ja 6 kuu pärast (<i>L. Kuum</i>)	4
2. Konjunktuuribaromeetrid: september 2010	14
2.1. Tööstusbaromeeter (<i>K. Martens</i>)	14
2.2. Ehitusbaromeeter (<i>A. Vanamölder</i>)	22
2.3. Kaubandusbaromeeter (<i>A. Vanamölder</i>)	27
2.4. Teenindusbaromeeter (<i>R. Kippa</i>)	33
2.5. Tarbijabaromeeter (<i>M. Josing</i>)	39
3. Lühülevaade Eesti majandusarengust 1993 – 2010. a (<i>L. Kuum, T. Rebane</i>)	46
4. Eesti rahvusvaheline konkurentsivõime 2010: WEF 2010. aasta uuringu andmetel (<i>L. Kuum</i>)	49
5. EKI toidukorvi maksumus: III kvartal 2010 (<i>V. Vähi</i>)	50
6. Eesti lihaturg 2009. aastal (<i>M. Viileberg</i>)	53
7. Kodumaiste toidukaupade konkurentsivõime jaekaubanduses (<i>V. Vähi</i>)	57
8. Eesti toiduainetööstuse konkurentsivõime (<i>P. Hein</i>)	61
9. Maailmamajanduse konjunktuur: 2010. a II poolaasta (<i>B. Pulver</i>)	64
Lisa 1 Arenenud riikide majandusindikaatorid	67
Lisa 2 Konjunktuuribaromeetrite kindlustunde indikaatorid Euroopa Liidu maades	68

Kujundus: M. Reiman

Toimetaja: M. Josing

Informatsioon: EKI direktor

Marje Josing, tel. 646 6439

19080 Tallinn, Rävåla 6

fax: 668 1240

e-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

1. Majanduse üldolukord 2010. a septembris ja 6 kuu pärast

Majanduse üldolukord jätkab paranemist. Arenguväljavaated eelseisva 6 kuu suhtes püsivad positiivsed. Majanduskliima indeks tõusis kriisijärgsele rekordtasemele (5,7p). Edu tugineb suuresti ekspordi taastumisele.

1.1. Septembris majandusolukord parem kui juunis, kuid mitte (veel) rahuldav

Eesti Konjunkturiinstituudi (EKI) analüütiku paneeli septembrikuu hinnangutest nähtub, et majanduse üldolukord on taas paranenud. See lubab loota, et majanduskasv, mis II kvartalis esmakordselt pärast 9 kvartalit kestnud langust oli 3,1%-ga positiivne, võis ka III kvartalis jätkuda. Viimased statistilised andmed (juuli kohta) näitasid, et kaupade eksport ja selle tulemusena ka tööstustoodang kasvasid tõusvas tempos (eksport 32%, tööstustoodang 25% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga). Tõusnud on ka sisenõudlus, kuid jääb väheste investeeringute tõttu ilmselt siiski eelmise aasta III kvartalist madalamaks. Positiivne trend iseloomustab tööpuudust, viimastel andmetel (august) on töötuid töötajaid alla 10% tööealisest elanikkonnast.

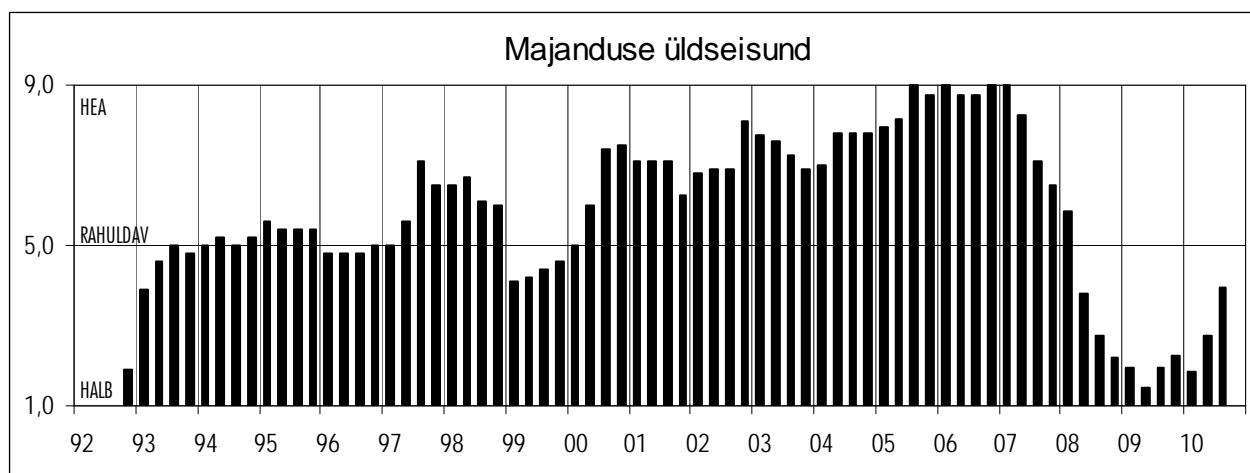
Müncheni Majandusuuringute Instituudi (IFO) augustikuu väljaandest "World Economic Survey" nr 3 (2010) nähtub, et maailmamaajanduse olukord juulis oli parem kui aprillis: vaatluses osalenud 116 riigi majandusolukorra

keskmine hinne tõusis aprilli 4,3 punktilt juulis 5,0 punktile (9 palli süsteemis). Eestile ekspordi seisukohalt oluliste riikide olukorda juulis iseloomustavad järgmised hinnad: Soome – 4,5 p (aprillis 3,4 p), Rootsi – 6,3 p (4,4), Saksamaa – 5,8 p (4,1), Läti – 2,3 p (1,6), Leedu – 1,8 p (2,3) ja Venemaa – 4,9 p (4,3). EL 27 riigi keskmine näitaja oli 3,9 punkti.

Maailma majanduskliima indeks oli juulis 103,2 p, mis on ligikaudu sama, mis aprillis (104,1).

Eesti Konjunkturiinstituudi eksperdid¹ hindasid septembris Eesti majanduse üldolukorda 3,9 punktiga², mis on eelmisest, juulikuu hinnangust 1,1 punkti võrra kõrgem. Ekspertide hinnangud jagunesid seejuures järgmiselt (sulgudes juulikuu tulemused):

Olukord on hea	5% eksperte (0)
Olukord on rahuldav	63% eksperte (44)
Olukord on halb	32% eksperte (56)
Koondhinnang	3,9 punkti

¹ Ekspertide nimekiri ja majandustesti koondtulemused on avaldatud peatüki lõpus

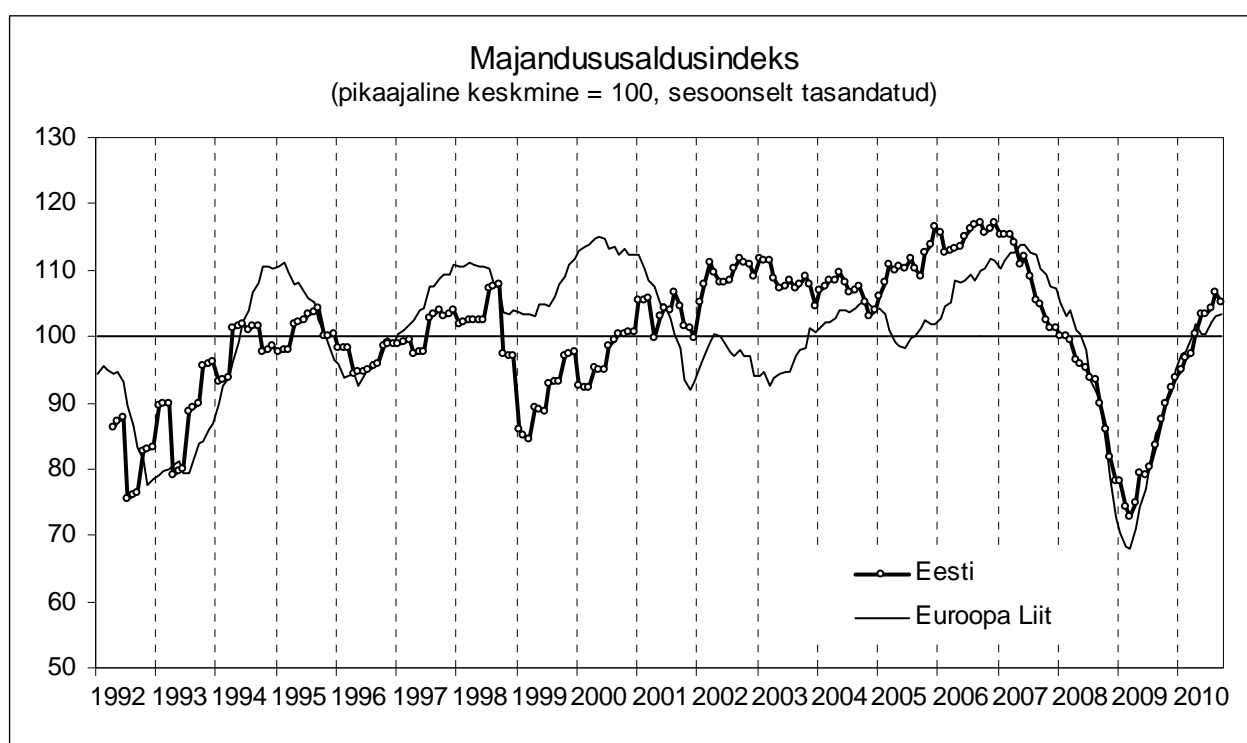
² Punktid on tuletatud hinnangutest: hea – 9 punkti, rahuldav – 5 punkti, halb – 1 punkt

Toodust nähtub, et viimase 3 kuu arengud on oluliselt suurendanud ekspertide osakaalu, kes hindavad majanduse seisundit rahuldavaks. Viimati sai majandusolukord üle 3-punktilise hinde 2008. a juulis. See lisab kindlust, et Eesti majandus on asunud kriisijärgsele pöördumatale tõusule. Seda kinnitab ka ekspertide hinnang praegusele olukorrale **võrreldes aastata-gusega**. Täpsemalt jagunesid hinnangud selles küsimuses järgmiselt:

Olukord on nüüd parem	79% ekspere
Olukord on umbes sama	21% eksperte
Olukord on nüüd halvem	0% eksperte
Koondhinnang	8,2 punkti

Olgu märgitud, et nii üksmeelselt pole EKI ekspertide grupp olukorra paranemist aastata-gusega võrreldes varem hinnanud. Näiteks eelmisel küsitlusel juunis oli tulemuseks 6,9 punkti.

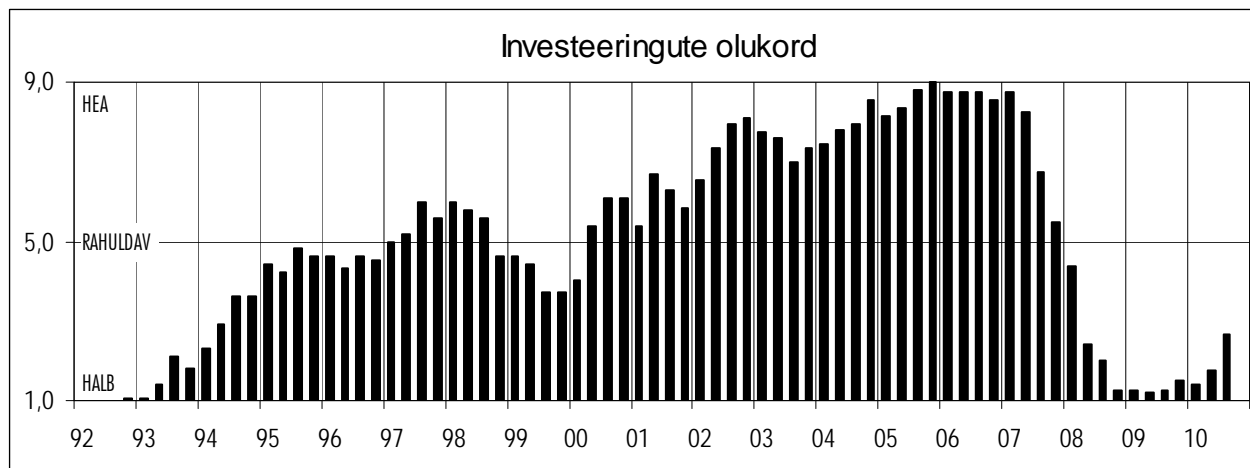
Positiivsete muutuste toimumist majanduses kinnitavad ka ettevõtetejuhtide ja elanike hinnangute alusel koostatud **konjunkturi-baromeetrid**. Kõigi äribaromeetrite üldistav näitaja – **majandusosalduks**³ (sesoonselt tasandatud andmetel) on tõusnud juuni 103,3 punktilt septembris 105,0 punktile (täpsemalt vt ptk 2).

Investeeringute olukorda hindasid EKI eksperdid septembris majanduse üldolukorrast enam kui punkti võrra halvemaks, kuid ligi punkti võrra paremaks kui 3 kuud tagasi. Sellest saab järeldada, et kuigi olukord pole rahuldav, on III kvartalis toimunud positiivsed arengud. Investeeringute olukord sai septembris hindeks 2,7 punkti ning ekspertide individuaalsed hinnangud jagunesid järgmiselt (sulgudes juuni tulemused):

Olukord on hea	5% eksperte (0)
Olukord on rahuldav	32% eksperte (19)
Olukord on halb	63% eksperte (81)
Koondhinnang	2,7 punkti

³ Majandusindeks on koondnäitaja, mis leitakse tööstuse (40%), ehituse (5%), teeninduse (30%) ja tarbijate (20%) kindlustundeindikaatorite kaalutud keskmisena

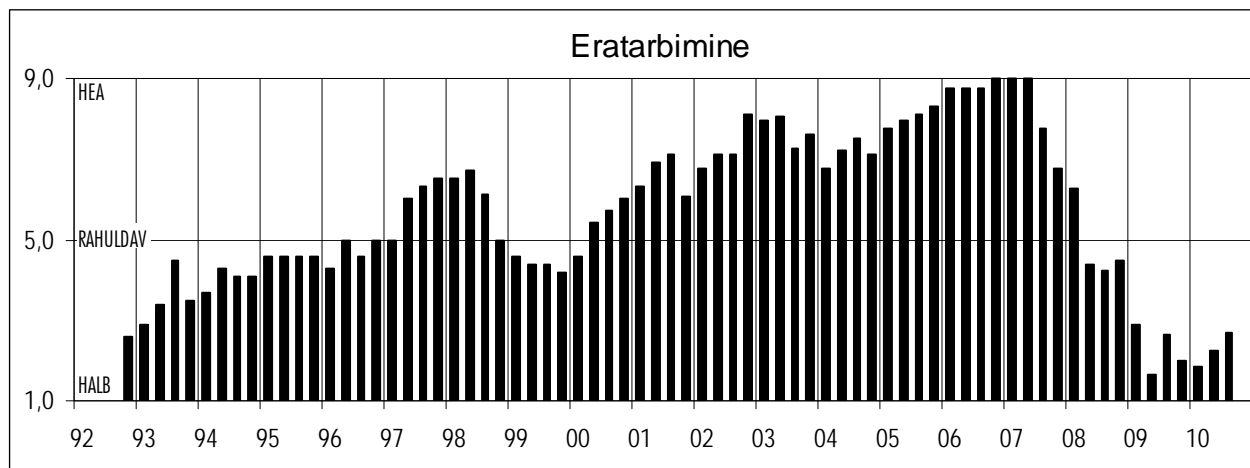

Eratarbimise olukord on ekspertide paneeli poolt septembris hinnatud juuniga võrreldes samuti paremaks, kuid on sellele vaatamata majanduse üldolukorrast halvem. Eratarbimist iseloomustav jaekaubakäive on terve käesoleva aasta liikunud tõusu suunas, kuid oli veel ka juulis 1% võrra madalam aasta varasemast tasemest. Eratarbimise aktiveerumist pidurdab suur tööpuudus, mis on küll kuust kuusse vähenenud.

Täpsemalt jagunesid hinnangud eratarbimise olukorra kohta järgmiselt (sulgudes juuni tulemused):

Olukord on hea	0% eksperte (0)
Olukord on rahuldav	42% eksperte (31)
Olukord on halb	58% eksperte (69)
Koondhinnang	2,7 punkti

Toodust nähtub, et septembri vaatlusel on oluliselt kasvanud ekspertide osakaal, kes hindasid eratarbimise olukorda nüüd rahuldavaks.

1.2. Majanduse edasise paranemise ootused on oluliselt tugevnenud, majanduskliima indeks tõusis 5,7 punktile

Kuust kuusse on lisandunud märke Eesti majanduse kriisist väljumise kohta. Üle ootuste kiiresti on kasvanud kaupade ja teenuste eksport, mis on võimaldanud tööstustoodangu mahtu märgatavalt suurendada. Järjekindlalt

on vähenenud töötute arv. Paralleelselt majanduse taastumisega on toimunud riigi rahvusvahelise usaldusväarsuse tõus, seda suuresti tänu ühinemisele OECD-ga ja eelseisvale liitumisele eurotsooniga.

Septembrikuu uuring näitas, et EKI majandusanalüütikute grupp tervikuna on seda meelt, et aasta tagasi alanud positiivsed muutused jätkuvad ka eeloleval 6 kuul. Nagu 3 eelmisel vaatlusel on ka nüüd (septembris), ootuste tugevuseks enam kui 7 punkti. Täpsemalt hindasid eksperdid septembris majanduse üldolukorda 6 kuu pärast järgmiselt (sulgudes juuni tulemused):

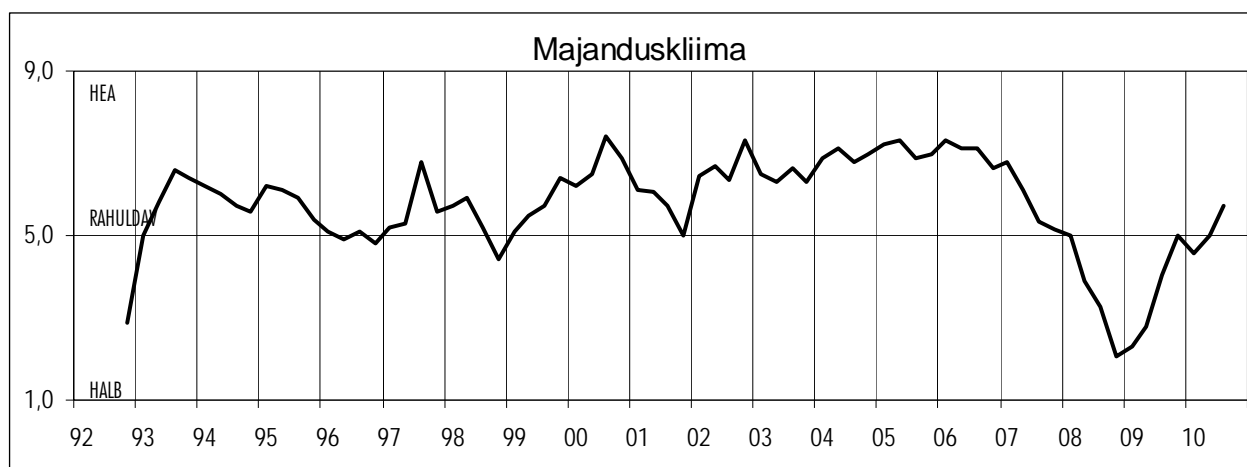
Olukord on siis parem	69% eksperte (56)
Olukord on umbes sama	16% eksperte (44)
Olukord on siis halvem	5% eksperte (0)
Ootused kokku	7,5 punkti

Seoses jooksva olukorra paranemisega ja positiivsete ootuste tugevnemisega on Münchener IFO meetodika alusel arvatud **majanduskliima indeks**⁴ septembris tõusnud 5,7 punktile, st üle rahuldava taseme. Olgu võrdluseks märgitud, et sama meetodika alusel leitud EL 27 riigi keskmine majanduskliima näitaja juulis oli 5,2 punkti. Eesti majanduskliima on viimati nii positiivselt hinnatud 2007. aasta lõpus.

Ekspertide ootused **investeeringute ja eratarbimise** arengute suhtes on samuti positiivsed, seejuures eratarbimise osas suuremal määral kui eelmisel vaatlusel juunis. Täpsemalt jagunesid hinnangud olukorra kohta 6 kuu pärast järgmiselt (%):

	investeeringud	eratarbimine
Olukord on siis parem	69	58
Olukord on umbes sama	26	37
Olukord on siis halvem	5	5
Ootused kokku	7,5 p	7,1 p

Olgu märgitud, et juunis olid ekspertide ootused investeeringute edasise arengu osas 7,5 ja eratarbimise osas 6,1 punkti. Eratarbimise arengootuste olulist tugevnemist saab seletada nii tööpuuduse vähenemisega kui ka tarbijate tuleviku-usu tugevnemisega.

1.3. Ekspordi arengu suhtes püsivad tugevad positiivsed ootused, kaubavahetusbilanss aga halveneb

Maailmas tugevnevad positiivsed ootused finantskriisist ülesaamise suhtes. Eesti peamised kaubanduspartnerid (Soome, Rootsi, Saksamaa, Venemaa, Läti, Leedu) on kindlalt seda meelt, et eelseisvad 6 kuud on nende majandusele soodsad. Tänu paljude majanduspiirkondade majanduskriisist kiiremale taastumisele on ekspordist saanud Eesti majanduse lipulaev.

Eesti kriisieelne ekspordimaht (132,5 mld kr) taastub nähtavasti juba 2011. aastal.

EKI eksperdid on väliskaubanduse edasiste arenguvõimaluste suhtes peaaegu üksmeelsed. Täpsemalt jagunesid hinnangud **ekspordi ja impordi** mahtude suhtes 6 kuu pärast järgmiselt (%):

	eksport	import
Maht on siis suurem	84	89
Maht on umbes sama	16	11
Maht on siis väiksem	0	0
Ootused kokku	8,4 p	8,6 p

Eelmise vaatlusega võrreldes on ekspertide ootused veelgi tugevnenud, juunis olid need ekspordi osas 8,3 p ja impordi osas 7,6 punkti.

Kaubavahetusbilansi edasiste arengute suhtes domineerib, ja seda süvenevalt, negatiivne hinnang. Oodatav investeringute ja eratarbimise kasv viivad impordi ennakasvule ekspordi suhtes ning seda vaatamata ekspordi kiirele arengule.

1.4. Aasta oodatav inflatsioon 2,8%, laenuintressid mõõdukalt tõusevad

Majanduse elavnemine maailmas, samuti kui Eestis, on inflatsiooni kiirendanud. Müncheneri IFO WES` hinnangul oodatakse tänavuseks maailma inflatsioonitaseme näitajaks 3,1%, seejuures Lääne-Euroopas 1,7% ja Ida-Euroopas 3,1%.

EKI ekspertide septembrikuu hinnangute kohaselt on 6 kuu pärast (veebruari-märts 2011. a) inflatsioon Eestis kõrgem kui samal ajal aasta varem. Täpsemalt jagunesid ootused inflatsiooni taseme suhtes 6 kuu pärast (võrreldes aasta varasema tasemega) järgmiselt (%):

Inflatsioon on siis kõrgem	64% eksperte
Inflatsioon on umbes sama	24% eksperte
Inflatsioon on siis madalam	12% eksperte
Ootused kokku	7,1 punkti

Inflatsiooni tasemeks 2010. aastal prognoosisid eksperdid 2,8% (hinnangute aritmeetiline keskmine), mis on 0,6%-punkti kõrgem, kui eelmisel vaatlusel k.a juunis.

Laenuintresside edasiste arengute suhtes oli ekspertide enamuse (68%) arvamus, et need on 6 kuu pärast umbes praegusel tasemel, kuid

Täpsemalt jagunesid hinnangud väliskaubanduse bilansi suhtes 6 kuu pärast järgmiselt (sulgudes juuni ootused):

Bilanss on siis parem	11% eksperte (18)
Bilanss on umbes sama	32% eksperte (47)
Bilanss on siis halvem	57% eksperte (35)
Ootused kokku	2,1 punkti

Olgu märgitud, et veel juunis olid ootused oluliselt vähem-pessimistlikud – 4,2 punkti.

koondhinnang näitab laenude mõõdukat kallinemist. Täpsemalt jagunesid hinnangud järgmiselt (%):

	lühiajalised laenud	pikaajalised laenud
Intress on siis kõrgem	32	32
Intress on umbes sama	68	63
Intress on siis madalam	0	5
Ootused kokku	6,3 p	6,1 p

Aktsiahinnad on käesoleval aastal liikunud tõusutrendil ning ekspertide paneeli koondhinnangul tõus jätkub ka eelseisval 6 kuul. Septembris jagunesid hinnangud järgmiselt (sulgudes juuni tulemused):

Aktsiahinnad on siis kõrgemad	58% (47)
Aktsiahinnad on umbes samad	37% (35)
Aktsiahinnad on siis madalamad	5% (18)
Ootused kokku	7,1 punkti

Võrdluseks olgu märgitud, et ootused juunis olid 6,2 punkti.

1.5. Majandusarengut pidurdavad probleemid on aastaga oluliselt nõrgenenud

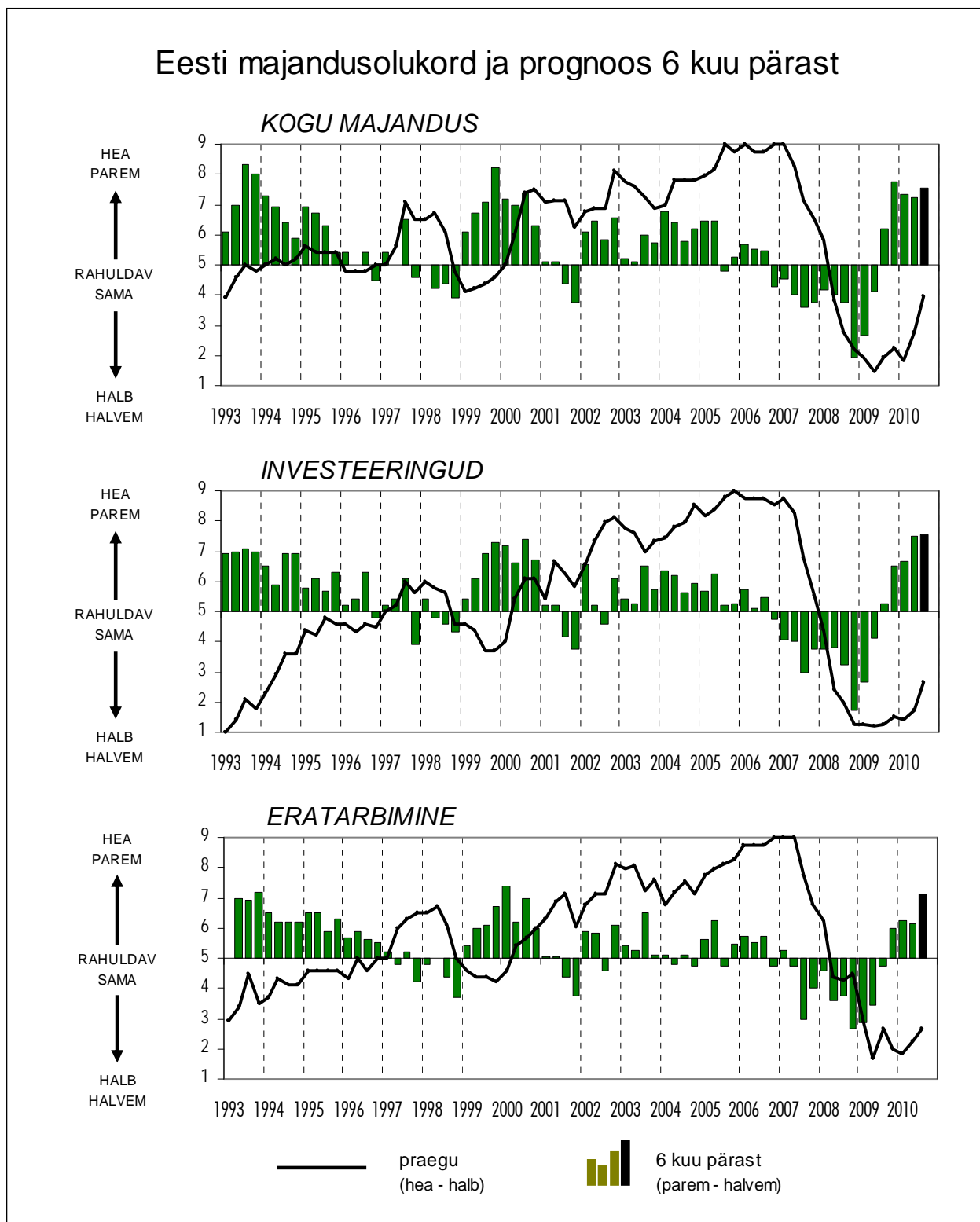
Nagu mitmel varasemal korral, on ka ekspertide septembrikuu hinnangul majanduse arengut pidurdavateks olulisemateks teguriteks ebapiisav nõudlus ja suur tööpuudus.

Samas on majandusprobleemide üldine raskusaste praegu, võrreldes 2008-2009 aastaga, oluliselt langenud. Täpsemalt on hinnangud majandusarengut pidurdavate probleemide olulisuse kohta käesoleva ja eelmise aasta septembris toodud kõrvalolevas tabelis.

Toodust nähtub, et vähem pidurdavad praegu majandusarengut eelarvedefitsiit, valitsuse majanduspoliitika, nõudluse vähesus, kapitali puudus jne. Kasvanud on võrreldes eelmise aastaga inflatsiooni ja kvalifitseeritud tööjõu puudumise negatiivne mõju.

	Probleemi olulisus septembris (max = 9)		
	2010	2009	+/-
Valitsuse majanduspoliitika ebataiuslikkus	2,9	5,7	-2,9
Nõudluse vähesus	6,9	7,6	-0,7
Tööpuudus	7,3	6,6	+0,7
Inflatsioon	3,9	1,5	+2,4
Rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus	6,1	5,9	+0,2
Ekspordibarjäärid	2,1	2,4	-0,3
Kvalifitseeritud tööjõu puudus	4,6	3,6	+0,1
Eelarve defitsiit	2,3	6,6	-4,3
Välisvõlad	2,7	3,8	-1,1
Kapitali vähesus	5,6	5,9	-0,3
Kokku	44,4	49,6	-5,2

Eesti majandusolukord ja prognoos 6 kuu pärast

EKI MAJANDUSTEST – September 2010
(19 eksperdi küsitluse koondtulemused, vastuste jagunemine %-des)

Hinnang praegusele majanduslikule olukorrale				
	Hea	Rahuldav	Halb	Hinne
<i>kogu majanduses</i>	5	63	32	3,9
<i>investeeringute alal</i>	5	32	63	2,7
<i>eratarbimises</i>	0	42	58	2,7
Praegune majanduslik olukord, võrreldes sellega, mis oli aasta tagasi				
	Parem	Sama	Halvem	Hinne
<i>kogu majanduses</i>	79	21	0	8,2
<i>investeeringute alal</i>	63	21	16	6,9
<i>eratarbimises</i>	37	47	16	5,8
Hinnang majanduslikule olukorrale 6 kuu pärast				
	Parem	Sama	Halvem	Hinne
<i>kogu majanduses</i>	69	26	5	7,5
<i>investeeringute alal</i>	69	26	5	7,5
<i>eratarbimises</i>	58	37	5	7,1
Hinnang väliskaubanduse käibe mahule 6 kuu pärast				
	Suurem	Sama	Väiksem	Hinne
<i>eksport</i>	84	16	0	8,4
<i>import</i>	89	11	0	8,6
Hinnang kaubavahetuse bilansile 6 kuu pärast				
	Paraneb	Sama	Halveneb	Hinne
	11	32	57	3,1
Hinnang inflatsioonimäärade (%-le) 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	64	24	12	7,1
Inflatsioonimäär				2,8%

Lühiajalise laenu intressimäär 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	32	68	0	6,3
Pikaajalise laenu intressimäär 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	32	63	5	6,1
Aktsiahinnad 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	58	37	5	7,1
Hinnang probleemide olulisusele majandus- raskuste põhjustajana käesoleval ajal				
	Kõige olulisem	Oluline	Mitte eriti oluline	Hinne
<i>valitsuse majandus- poliitika ebatäiuslikkus</i>	0	47	53	2,9
<i>nõudlus</i>	53	42	5	6,9
<i>tööpuudus</i>	58	42	0	7,3
<i>inflatsioon</i>	0	74	26	3,9
<i>rahvusvahelise konkurent- sivõime vähesus</i>	47	32	21	6,1
<i>ekspordibarjäärid</i>	0	26	74	2,1
<i>kvalifitseeritud tööjõu puudus</i>	21	47	32	4,6
<i>eelarve defitsiit</i>	0	32	68	2,3
<i>välisvõlad</i>	0	42	58	2,7
<i>kapitali vähesus</i>	26	63	11	5,6

Eesti Konjunkturiinstituudi küsitluses osalenud eksperdid:

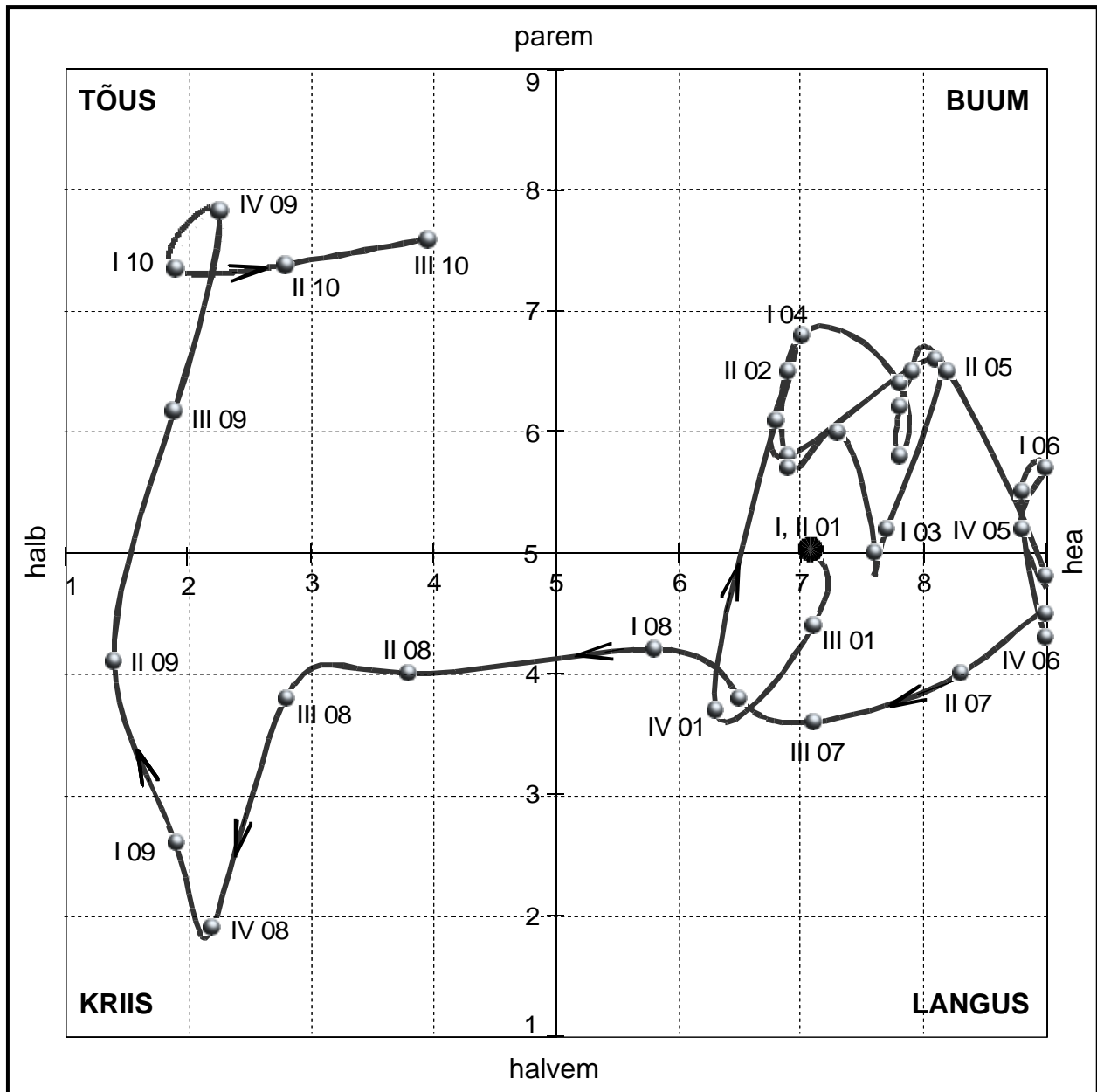
M. Ivask	V. Kraft	M. Lauri	A. Purju	A. Saarniit
A. Järvan	K. Kukk	H. Meerits	A. Rehe	A. Säälük
J. Järve	A. Kuningas	M. Milder	J. Reiljan	H. Vitsur
A. Kokk	L. Kuum	H. Pajula	I. Rõtov	

EKI MAJANDUSTEST
Eesti olukorra muutumine 1997. a – 2010. a III kvartal
(EKI ekspertide hinnangute alusel)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009				2010		
													I	II	III	IV	I	II	III
Hinnang praegusele majanduslikule olukorrale													[hea(9) <—> halb(1)]						
<i>kogu majanduses</i>	6,1	6,0	4,3	6,5	6,9	7,2	7,4	7,6	8,5	8,9	7,7	3,6	1,9	1,4	1,9	2,3	1,8	2,8	3,9
<i>investeeringute alal</i>	5,5	4,6	4,1	5,4	6,0	7,5	7,4	7,9	8,6	8,7	7,3	2,5	1,2	1,2	1,2	1,5	1,4	1,8	2,7
<i>tarbimises</i>	6,0	5,0	4,4	5,4	6,6	7,3	7,7	7,2	8,0	8,8	8,1	4,9	2,9	1,7	2,6	2,0	1,8	2,3	2,7
Praegune majanduslik olukord võrreldes sellega, mis oli aasta tagasi													[parem(9) <—> halvem(1)]						
<i>kogu majanduses</i>	7,3	3,4	4,3	8,3	6,2	6,5	6,2	7,8	8,3	8,0	4,8	1,4	1,0	1,0	1,0	2,5	5,2	6,9	8,2
<i>investeeringute alal</i>	6,2	3,9	3,9	7,4	6,2	7,3	6,1	7,3	8,2	7,6	4,8	1,3	1,0	1,0	1,0	2,0	4,4	5,5	6,9
<i>tarbimises</i>	7,3	3,9	3,8	7,1	7,0	7,4	7,0	6,7	8,1	8,0	5,8	2,6	1,5	1,4	1,2	1,8	3,3	4,3	5,8
Hinnang majanduslikule olukorrale 6 kuu pärast													[parem(9) <—> halvem(1)]						
<i>kogu majanduses</i>	5,4	3,9	7,0	7,0	4,5	6,2	5,5	6,3	5,7	5,2	4,0	3,5	2,6	4,1	6,2	7,8	7,3	7,3	7,5
<i>investeeringute alal</i>	5,2	4,3	6,4	7,0	4,6	5,6	5,7	6,0	5,6	5,2	3,7	3,1	2,6	4,1	5,2	6,5	6,7	7,5	7,5
<i>tarbimises</i>	4,9	3,7	6,1	6,7	4,5	5,6	5,5	4,9	5,5	5,4	4,2	3,6	2,9	3,4	4,8	6,0	6,3	6,1	7,1
Hinnang väliskaubanduse käibe mahule 6 kuu pärast													[suurem(9) <—> väiksem(1)]						
<i>eksport</i>	8,6	7,2	6,8	8,1	6,5	7,9	7,8	8,7	8,2	8,2	7,1	5,4	3,1	4,3	7,4	8,0	7,9	8,3	8,4
<i>import</i>	8,0	5,7	5,8	8,1	6,5	7,4	7,5	8,0	8,1	8,0	6,6	3,5	1,5	3,7	5,7	7,0	6,9	7,6	8,6
Hinnang kaubavahetuse bilansile 6 kuu pärast													[parem(9) <—> halvem(1)]						
	4,3	6,3	5,7	3,6	4,8	5,7	4,8	6,4	6,3	5,8	6,2	7,9	8,5	7,4	5,9	5,0	5,2	4,3	3,1
Hinnang inflatsioonimääradele (%-le) 6 kuu pärast													[kõrgem(9) <—> madalam(1)]						
	3,7	1,7	5,3	7,1	4,2	5,2	6,8	6,1	3,7	4,2	6,1	1,9	1,0	1,4	6,0	5,3	7,7	5,9	7,1
Inflatsioonimäär 6 kuu pärast (%-des)																			
	13	7	4,8	4,9	5,0	4,1	2,9	3,7	3,7	4,1	5,7	####	1,3	-0,7	-0,1	-0,2	1,0	2,2	2,8
Hinnang lühiajalise laenu intressimääradele 6 kuu pärast													[kõrgem(9) <—> madalam(1)]						
	4,2	4,6	3,7	5,8	4,5	6,4	5,3	6,3	6,4	8,7	8,3	6,4	4,5	5,9	5,2	6,3	5,7	5,9	6,3
Aktsiahinnad 6 kuu pärast													[kõrgem(9) <—> madalam(1)]						
		7	6,6	6,5	5,1	6,8	6,6	6,8	6,8	5,9	4,9	4,1	4,0	6,1	6,0	6,1	6,7	6,2	7,1
Hinnang probleemide olulisusele majandusraskuste põhjustajana käesoleval ajal													[kõige olulisem(9) <—> mitte eriti oluline(1)]						
<i>valitsuse majandus-politiika ebatäiuslikkus</i>	4,5	4,1	4,7	4,2	3,4	2,7	2,9	3,3	2,5	3,0	3,5	4,6	4,8	5,7	5,7	3,8	3,7	3,0	2,9
<i>nõudlus</i>	3,3	2,5	5,1	4,0	4,2	5,2	4,6	4,2	3,1	1,5	2,4	6,4	8,3	7,9	7,6	8,5	7,3	7,4	6,9
<i>tööpuudus</i>	2,1	3,4	4,1	4,6	5,5	4,5	3,6	3,8	2,8	1,4	1,1	2,0	6,6	6,8	6,6	6,5	7,9	8,1	7,3
<i>inflatsioon</i>	3,1	2,3	1,4	1,9	2,7	1,7	1,2	1,5	2,6	4,0	5,6	6,3	2,2	1,4	1,5	1,3	1,2	3,6	3,9
<i>rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus</i>	7,1	6,8	7,2	7,0	5,9	6,3	6,5	7,1	6,1	5,7	6,5	6,5	6,4	6,6	5,9	5,5	5,8	5,3	6,1
<i>eksportibarjäärid</i>	6,0	6,6	5,1	5,2	4,2	4,8	3,9	3,0	2,5	2,1	2,2	1,6	2,9	2,8	2,4	2,8	2,1	2,4	2,1
<i>kvalifitseeritud tööjõu puudus</i>	5,4	6,3	5,5	6,9	7,0	7,2	6,8	7,3	8,0	8,6	7,7	5,1	4,1	3,2	3,6	3,5	3,3	4,1	4,6
<i>eelarve defitsiit</i>	1,6	1,0	4,0	2,7	1,3	1,3	1,1	1,2	1,1	1,3	1,1	2,4	5,5	6,1	6,6	4,8	2,7	2,4	2,3
<i>välisvõlad</i>	1,5	1,0	1,1	1,2	1,1	1,2	1,6	1,7	2,1	2,4	2,4	2,7	2,9	3,2	3,8	2,8	2,3	2,6	2,7
<i>kapitali vähesus</i>	3,4	5,4	5,0	2,9	2,7	2,7	2,2	2,8	2,1	1,4	1,5	4,0	6,4	5,7	5,9	5,3	4,8	5,5	5,6
Majanduskliima													[hea(9) <—> halb(1)]						
	5,7	4,4	5,7	6,8	5,7	6,7	6,4	6,9	7,1	7,1	5,8	3,6	2,3	2,8	4,1	5,0	4,6	5,0	5,7

EESTI MAJANDUSKELL

(algus 2001. a I kv)

Koostatud Müncheni IFO meetodika alusel. Näitab riigi majanduskliimat ja selle muutumist neli korda aastas. Majanduskliima indikaatori (punktid kellaal) aluseks on ekspertide hinnangud jooksvale olukorrale (horisontaaltelg) ja olukorrale 6 kuu pärast (vertikaaltelg), mõlemad 9 palli süsteemis (9 = max).

2. Konjunktuuribaromeetrid: september 2010

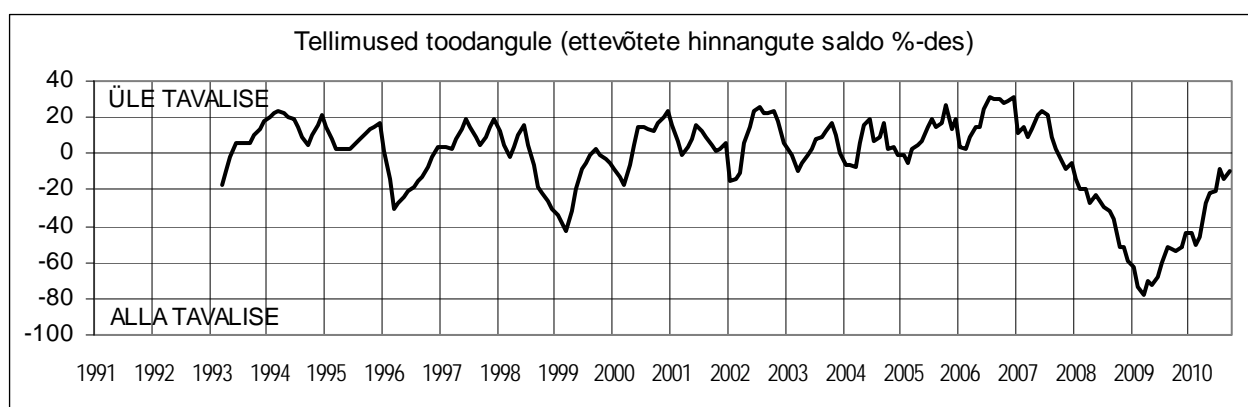
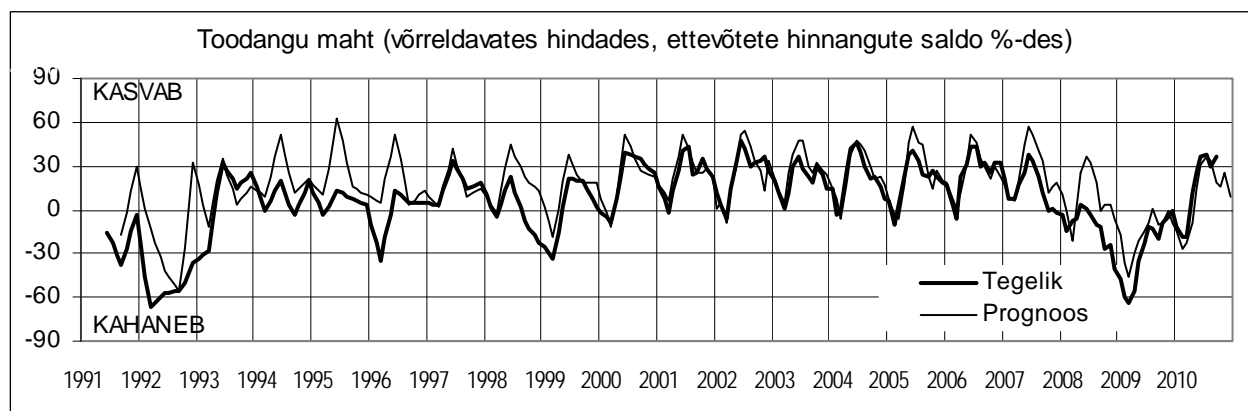
2.1. Tööstusbaromeeter⁵

III kvartalis kasvas töötleva tööstuse ekspordinõudlus siseturu nõudlusest kiiremini ning toodangu maht liikus tõusutrendil. Sama trend püsib ka eelseisval sügisperioodil.

Viimasel 3 kuul püsis **toodangu maht** tõusutrendil (saldo septembris ja juunis +37), suurenes **ekspordi maht** (saldo juulis +30) ja ettevõtete konkurentsivõime paranes. Nii sise- kui välisuru **nõudlus** on veel tavalisest madalamal tasemel, kuid vähemal määral juuniga võrreldes (saldo⁶ septembris -10, juunis -21). Toodangu kasvu **pidurdavatest teguritest** märgiti vähem ebapiisavat nõudlust (III kv 58%; II kv 69%) ning rohkem materjalide ning seadmete puudust (III kv 15% ettevõtteid, II kv 9%). **Tootmisvõimsuste rakendatus** ulatus 70%-ni, mis oli 3% punkti kõrgem kui II kvartalis.

Ootuste kohaselt **lähimal 3 kuul** toodangu mahu kasv jätkub, kuid kasvutempo aeglustub (saldo septembris +9; eelneva 3 kuu saldode keskmine +20). Prognositakse suuremaid eksportellimusi. Valmistoodangu müügihindade tõusevad (saldo +19). Töötajate arv mõnevõrra suureneb (saldo +4).

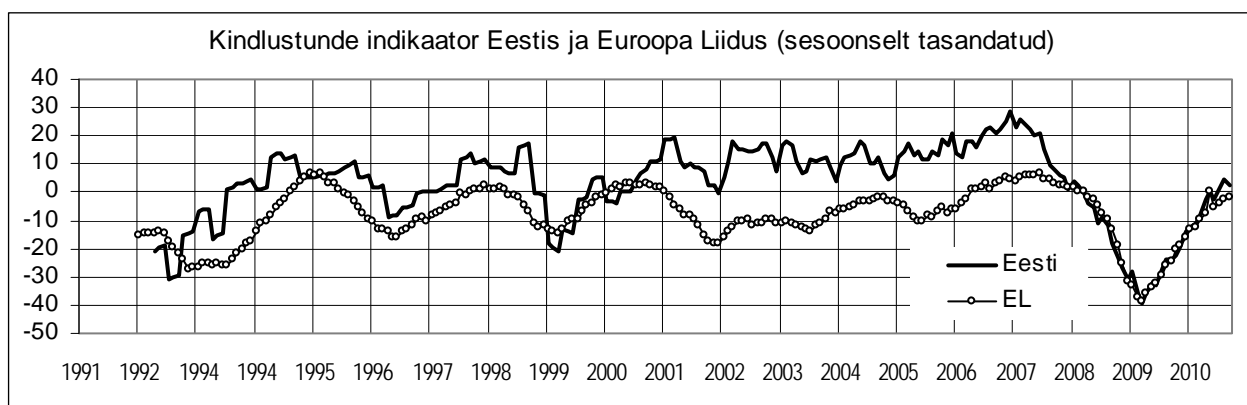
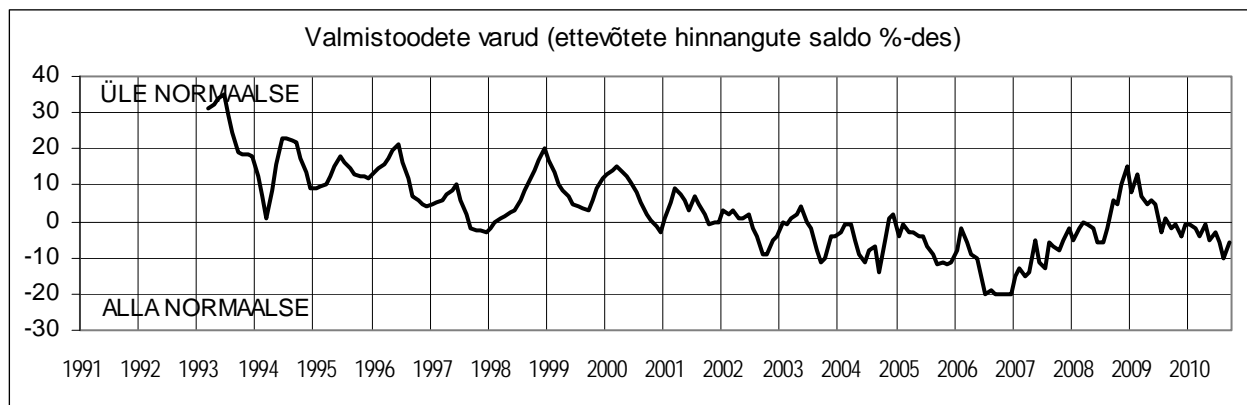
Ettevõtete **kindlustunde indikaator**⁷ oli +2, mis on 2 punkti kõrgem kui juunis ja 22 punkti kõrgem kui aasta tagasi.

⁴ Tööstusbaromeeter on koostatud Eesti Konjunkturiinstituudi poolt Euroopa Komisjoni, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Statistikaameti tellimusel. Septembri baromeeter on koostatud 185 töötleva tööstuse ettevõtte hinnangute alusel.

⁵ Saldod näitavad positiivsete ja negatiivsete vastuste protsentide vahet

⁶ Tööstuse kindlustunde indikaator koondab ettevõtete toodangu prognoosi, üldnõudluse ja valmistoodete varu hinnangud

Tööstusharude olukord septembris ja prognoos lähikuudeks:

Toiduainete ja jookide tööstus

Tellimusi toodangule on tavalisest vähem (saldo -3) ja seda siseturu nõudluse arvel, kuna eksporttellimused ületavad tavalise taseme (saldo +4). Olemasolevad tellimused tagavad 4,1 kuu tootmise. Toodangu mahu kasvust viimasel 3 kuul teatas 41% ettevõttest, 17%-l tootmine vähenes (ülejäätutel jäi samaks). Arengut piiravatest teguritest märgiti varasemast vähem ebapiisavat nõudlust (III kv 52% ettevõttest, II kv 66%), samas suurenes ettevõtete osakaal, kelle tootmist takistasid materjalide ja seadmete puudus (III kv märkis 19% ettevõttest, II kv 14%). Tootmisvõimsuste rakendatus oli 67% ja see on 2%-punkti kõrgem kui II kvartalis.

Järgneval 3 kuul oodatakse toodangu mahu edasist kasvu (saldo +7). Ligi neljandik ettevõttest prognoosib suuremaid eksporttellimusi. Iga kolmas tootja prognoosib kõrgemaid toodangu väljamüügihindu. Töötajate arv mõnevõrra suureneb (saldo +3).

Väiksemate tellimuste mõjul langes **kindlustunde indikaator** +5-le, mis on 5 punkti madalam kui augustis ja 2 punkti madalam kui kolm kuud tagasi.

Tekstiilitootmine

Nõudlus toodangule on oluliselt suurem kui 3 kuud tagasi (saldo septembris -8, juunis -36), kusjuures eksporttellimusi on tavalisel hulgal. Sõlmitud lepingud tagavad 5,8 kuu tootmise (II kv 5,5 kuud). Ülekaalus on ettevõtted (50%), kelle tootmine viimasel 3 kuul suurenes, 17%-l vähenes ja ülejäätutel jäi samaks. Arengut piiravatest teguritest vähem oluliseks on muutunud ebapiisav nõudlus (III kv märkis 60% ettevõttest, II kv 73%). Lisaks sellele teatati ka tööjõu ning materjalide ja seadmete puudusest (mõlemat tegurit märkis 10% ettevõttest). Tootmisvõimsuste rakendatus tõusis 74%-le (II kv 69%). Varasemast rohkem oli tootjaid, kes teatasid ebapiisavatest valmistoodete varudest (septembris 17%, juunis 7%).

Ootused **järgneva 3 kuu** suhtes muutusid positiivseks, sest loodetakse toodangu mahu kasvule (saldo +42; eelmise 3 kuu saldode keskmine -2). Rohkem kui neljandik tootjaid prognoosib suuremaid eksporttellimusi. Toodangu müügihinnad tõusevad. Töötajate arvu suurendamist plaanib 17% ettevõtteid (ülejäänutel jääb samaks).

Lisandunud tellimused ja optimistlikud prognoosid järgneva 3 kuu suhtes tõstsid **kindlustunde indikaatori** +17-le (augustis +5, juunis -17).

Rõiva- ja karusnahatööstus

Haru olukord on oluliselt parem kui 3 kuud tagasi. Nõudlus toodangule tõusis tavalisele tasemele (septembris =0, juunis -23), kusjuures välisturu nõudlus on tavapärasest suurem (saldo +8). Tellimused suurenesid 40%-l tootjatel. Ettevõtete konkurentsivõime paranes. Toodangu maht viimasel 3 kuul kasvas (saldo septembris +42, juunis =0). Toodangu kasvu pidurdavatest teguritest oluliselt vähem märgiti ebapiisavat nõudlust (III kv 40% ettevõtteid; II kv 67%), takistuseks olid ka materjalide ning seadmete puudus (teatas 10% ettevõtteid) ja finantsprobleemid (teatas 20% ettevõtteid). Tootmisvõimsuste rakendatus oli kõrge ning ulatus 91%-ni (II kv 88%).

Prognoosid **eelseisvaks 3 kuuks** on samad, mis juunis, kuid halvemad kui kahel eelneval kuul, sest siis olid ootused positiivsed (septembri ja juuni saldod -8). Kõik ettevõtted teatasid, et ei kavatse valmistoodangu väljamüügihindu muuta. Samas neljandik tootjaid prognoosib suuremat töötajate arvu.

Haru olukorda peegeldav **kindlustunde indikaator** võrdub -3-ga ning on 13 punkti kõrgem kui juunis.

Nahatööstus

Septembrikuu baromeetri kohaselt on tellimuste portfell tavalisel tasemel, sealjuures eksporttellimused ületavad tavalise taseme (saldo +17). Kolmandik ettevõtteid teatas toodangu mahu kasvust viimasel 3 kuul, pooltel püsis tootmine saavutatud tasemel, 17%-l vähenes.

Ettevõtete ootuste kohaselt **lähimal 3 kuul** tootmismahd suureneb, kuid varasemast aeglasemas tempos (saldo septembris +17, juunis +40). Kolmandik ettevõtteid kavatseb tõsta valmistoodangu müügihindu ja 17% teatas nende alandamisest. Töötajate arv ei muutu.

Tagasihoidlikumad prognoosid alandasid **kindlustunde indikaatori** +6-ni (juunis +13).

Puidutööstus

Nõudlus toodangule on tavalisel tasemel, samal ajal eksporttellimused ületavad tavalise taseme (saldo +7). Rohkem kui pooled ettevõtted (57%) teatasid tootmismahu suurendamisest viimasel 3 kuul (ülejäänutel püsis tootmine saavutatud tasemel). Tootmisvõimsuste rakendatus tõusis 80%-lt II kvartalis kuni 86%-ni III kvartalis. Suuremaks tootmismahu kasvu takistuseks oli materjalide ning seadmete puudus (III kv märkis 43% ettevõtteid, II kv 33%).

Ootused **järgnevaks 3 kuuks** on positiivsed. Prognoositakse suuremat välisturu nõudlust (saldo +14) ning toodangu maht liigub tõusutrendil (saldo +21). Valmistoodangu müügihinnad mõnevõrra tõusevad ja töötajate arv suureneb (mõlema indikaatori saldo +7).

Mõõdukalt vähenenud tellimused ja tagasihoidlikumad ootused järgnevaks 3 kuuks alandasid **kindlustunde indikaatori** +7-ni (juunis +18).

Mööblitootmine ja mujal liigitamata tootmine

Nõudlus toodangule tõusis tavalisele tasemele ning tellimused suurenesid (saldo +9). Ettevõtete konkurentsivõime paranes. Toodangu mahu kasvust viimasel 3 kuul teatasid pooled ettevõtted, 38%-l jäi tootmine samaks ja 12%-l kahanes. Vähenes ettevõtete osakaal, kelle tootmist takistas ebapiisav nõudlus (III kv märkis 73% ettevõtteid; II kv 82%), mitmetel tootjatel on tekkinud finantsprobleemid (märkis 18% ettevõtteid). Tootmisvõimsuste rakendatus tõusis II kvartali 62%-lt III kvartalis 68%-le.

Ootused **järgneva 3 kuu** suhtes on optimistlikud, loodetakse toodangu mahu kasvule (saldo +50). Prognoositakse ka suuremat välisturu nõudlust (saldo +10). Toodangu müügihinnad tõusevad. Töötajate arv suureneb (saldo +13).

Suuremad tellimused ja optimistlikud prognoosid tõstsid **kindlustunde indikaatori** +21-le (augustis +4, juunis -17).

Keemiatööstus

Tellimuste portfelli kosus (saldo septembris -8, juunis -17) ja seda siseturu nõudluse arvel, sest eksporttellimusi oli vähem kui 3 kuud tagasi (saldo septembris -17, juunis =0). Lisandunud tellimustest teatasid pooled ettevõtted. Toodangu maht viimasel 3 kuul suurenes, kuid varasemast aeglasemas tempos (saldo septembris +15, juunis +25). Arengut takistavateks teguriteks olid lisaks nõudlusele (nimetas 67% tootjatest) materjalide ja seadmete puudus (märkis 17% tootjaid) ning finantsprobleemid (märkis 8% tootjaid). Tootmisvõimsuste rakendatus tõusis 65%-le (II kv 61%).

Prognoosid **lähimaks 3 kuuks** on pessimistlikud, kuna 31% ettevõteteid teatas toodangu mahu võimalikust langusest, 23%-l tootmine suureneb (ülejäanutel ei muutu). Suurem osa tootjaid (92%) ei kavatse töötajate arvu muuta, kuid 8% teatas selle suurendamisest.

Negatiivsed prognoosid alandasid **kindlustunde indikaatori** -3-ni (juunis +3).

Kummi- ja plasttoodete tööstus

Haru olukord on parem kui 3 kuud tagasi. Nõudlus toodangule suurenes ning on tavalisel tasemel. Rohkem oli ka eksporttellimusi (saldo septembris -22, juunis -33). Olemasolevad tellimused tagavad 2,8 kuu tootmise (II kv 2 kuud). Toodangu maht viimasel 3 kuul suurenes rohkem kui pooltel ettevõtetel (56%-l), ülejäanutel jäi samaks. Ebapiisav nõudlus oli jätkuvalt olulisimaks tootmise kasvu takistavaks teguriks (III kv märkis 67% ettevõteteid, II kv 71%), lisaks sellele on tootjatel tekkinud materjalide ja seadmete puudus, millest informeeris kolmandik ettevõteteid. Tootmisvõimsuste rakendatus oli 53% (II kv 51%).

Ootused **järgneva 3 kuu** suhtes on head ning toodangu maht liigub tõusutrendil (saldo septembris ja juunis +11). Toodangu müügihinnad tõusevad (saldo +11). Iga kolmas ettevõtte plaanib töötajate arvu suurendamist.

Lisandunud tellimuste tõttu muutus **kindlustunde indikaator** positiivseks (septembris +4; juunis -15).

Metalltoodete tööstus

Toodangu maht viimasel 3 kuul suurenes, kuid mõnevõrra aeglasemas tempos kui teatati juunis (saldo septembris +59, juunis +61). Ebapiisav nõudlus oli põhiliseks tootmismahu kasvu piiravaks teguriks (märkis 63% ettevõteteid), lisaks sellele märgiti finantsprobleeme (11% tootjaid), tööjõu puudust ja materjalide ning seadmete puudust (mõlemat tegurit märkis 5% ettevõteteid). Tootmisvõimsuste rakendatus oli heal tasemel (73%).

Lähikuudeks (3 kuud) prognoositakse toodangu mahu kasvu edasist aeglustumist (saldo septembris +5, juunis +39). Valdav osa ettevõteteid (86%) ei kavatse töötajate arvu muuta, kuid tervikuna see mõõdukalt suureneb (saldo +5).

Väiksemad tellimused ja tagasihoidlikumad ootused toodangu mahu osas viisid **kindlustunde indikaatori** miinuspoolele (septembris -5; juunis +12).

Masinate ja seadmete tööstus

Haru konjunktuur paranes. Nii sise- kui välisuru nõudlus on tavapärasest kõrgem (saldo +14). Olemasolevad tellimused kindlustavad 3,8 kuu tootmise (II kv 2,8 kuud). Suurenes ettevõtete osakaal, kellel toodangu maht viimasel 3 kuul kasvas (septembris 57%, juunis 50%), ülejäanutel jäi samaks. Lisaks ebapiisavale nõudlusele piirasid tootmist materjalide ning seadmete puudus (märkis 20% ettevõteteid). Tootmisvõimsuste rakendatus ulatus 64%-ni, mis oli 4%-punkti kõrgem kui II kvartalis. Teistest harudest rohkem ettevõteteid (43%) teatas ebapiisavatest valmistoodete varudest.

Ettevõtete hinnangul **lähikuudel (3 kuud)** on oodata toodangu mahu kiiret kasvu (saldo +43). Toodangu müügihinnad jäävad samaks (teatasid kõik ettevõtted), ei muutu ka töötajate arv.

Kindlustunde indikaator võrdus +33 ning oli teiste harudega võrreldes kõrgeim.

Elektrimasinate ja aparaatide tööstus

Nii sise- kui välisturu nõudlus toodangule püsib tavalisel tasemel. Toodangu maht viimasel 3 kuul suurenes, kuid varasemast oluliselt aeglasemas tempos (saldo septembris +20; eelneva 3 kuu saldode keskmine +62). Tootmise arengut on hakanud takistama lisaks nõudlusele (III kv märkis 60% ettevõtteid; II kv 71%) materjalide ja seadmete puudus (III kv märkis 20% ettevõtteid, II kv 0%). Tootmisvõimsuste rakendatus tõusis III kvartalis 62%-le (II kv 55%).

Ettevõtete andmetel **eelseisval 3 kuul** toodangu maht väheneb (saldo -20). Toodangu väljamüügihinnad ei muutu. Väheneb ka töötajate arv (saldo -20).

Negatiivsed prognoosid alandasid **kindlustunde indikaatori** +2-ni (eelneva 3 kuu keskmine +18).

Raadio-, televisiooni- ja sideseadmete tootmine

Nii sise- kui välisturu nõudlus toodangule püsib tavalisest madalamal tasemel ja seda suuremal määral kui juunis (saldo septembris -43, juunis -25). Olemasolevad tellimused kindlustavad 4,9 kuu tootmise (II kv 7,5 kuud). On tekkinud ettevõtted, kes teatasid toodangu mahu langusest viimasel 3 kuul (septembris 14%,

juunis 0%). Edasist arengut piirasid ebapiisav nõudlus (märkis 50% ettevõtteid) ja materjalide ning seadmete puudus (märkis 25% ettevõtteid). Tootmisvõimsuste rakendatus oli madalam kui II kvartalis (III kvartalis 79%, II kvartalis 84%).

Prognooside kohaselt **järgneval 3 kuul** ei ole olukorra paranemist oodata. Toodangu maht püsib olemasoleval tasemel. Samal ajal prognoositakse suuremat töötajate arvu (saldo +14).

Väiksemad tellimused ja tagasihoidlikumad ootused toodangu mahu suhtes muutsid **kindlustunde indikaatori** negatiivseks (septembris -14; eelneva 3 kuu keskmine indikaator +11).

Ehitusmaterjalitööstus

Tellimuste portfell on tavalisest õhem, kuid parem kui 3 kuud tagasi (saldo septembris -39, juunis -54). Sama kehtib ka eksporttellimuste kohta. Tootmismahu kasvust viimasel 3 kuul teatas 48% ettevõtteid, 52%-l püsis tootmine saavutatud tasemel. Tootmisvõimsuste rakendatus oli 51%, mis on peaaegu sama II kvartalis olnuga. Toodangu kasvu piiravateks teguriteks on vähene nõudlus (märkis 64% tootjaid) ja finantsprobleemid (märkis 14% tootjaid).

Ettevõtete hinnangul **eelseisval sügisperioodil (3 kuud)** toodangu maht väheneb (saldo -26). Rohkem kui kolmandik ettevõtteid teatas töötajate koondamise plaanidest.

Tagasihoidlikud prognoosid vähendasid ettevõtete **kindlustunnet** (septembris -20, eelneva 3 kuu keskmine -7).

TÖÖSTUSBAROMEETER

(vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	2009		2010											
	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	
Toodangu maht viimase 3 kuu jooksul	suurenes	21.4	26.8	29.0	29.4	24.9	20.8	18.9	34.9	39.9	49.0	48.1	45.4	47.0
	jäi samaks	37.6	37.8	36.9	40.0	39.0	40.4	43.8	41.8	45.9	39.2	42.0	37.9	42.7
	väheneb	41.0	35.4	34.1	30.6	36.2	38.8	37.3	23.3	14.2	11.9	9.9	16.7	10.3
	saldo	-20	-9	-5	-1	-11	-18	-18	12	26	37	38	29	37
Tellimused (nõudlus) toodangule praegu	üle tavalise	7.9	7.9	5.1	8.3	6.8	5.0	8.2	14.5	14.8	13.9	23.1	19.5	16.9
	tavalised	30.9	30.3	37.9	39.6	42.4	40.1	37.7	44.1	48.6	51.0	45.1	46.6	56.5
	alla tavalise	61.2	61.8	57.1	52.1	50.9	55.0	54.1	41.4	36.6	35.1	31.9	33.9	26.6
	saldo	-53	-54	-52	-44	-44	-50	-46	-27	-22	-21	-9	-14	-10
Eksporditellimused toodangule praegu	üle tavalise	5.5	9.2	6.7	7.6	7.3	7.7	10.5	16.4	19.3	18.1	26.3	22.2	19.1
	tavalised	35.2	33.3	45.7	40.8	46.1	42.6	45.6	46.9	49.1	51.7	47.4	47.5	56.1
	alla tavalise	59.4	57.5	47.6	51.6	46.7	49.7	43.9	36.7	31.6	30.2	26.3	30.3	24.9
	saldo	-54	-48	-41	-44	-39	-42	-33	-20	-12	-12	0	-8	-6
Valmistoodete varud praegu	liiga suured	12.9	12.6	9.5	10.4	11.9	11.4	8.9	10.6	9.1	9.7	8.7	6.0	9.0
	piisavad	72.4	73.6	77.5	78.5	75.0	74.9	78.2	77.7	77.3	77.4	76.9	78.6	75.7
	liiga väikesed	14.7	13.8	13.0	11.0	13.1	13.7	12.9	11.7	13.6	12.9	14.5	15.5	15.3
	saldo	-2	-1	-4	-1	-1	-2	-4	-1	-5	-3	-6	-10	-6
Toodangu maht järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	24.9	22.4	16.4	16.6	23.0	32.6	43.7	44.3	41.3	34.4	32.0	37.4	31.0
	jääb samaks	41.2	40.6	40.7	43.8	45.4	48.6	43.2	47.0	50.5	50.5	51.9	50.6	46.7
	väheneb	33.9	37.0	42.9	39.6	31.6	18.8	13.1	8.7	8.2	15.1	16.0	12.1	22.3
	saldo	-9	-15	-27	-23	-9	14	31	36	33	19	16	25	9
Toodangu müügihinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad	7.9	4.9	6.8	8.2	8.5	7.7	8.7	18.0	17.4	12.9	15.3	15.4	21.6
	jäävad samaks	75.7	74.9	75.7	75.9	76.8	79.1	78.4	72.0	76.1	82.0	81.9	82.3	76.2
	langevad	16.4	20.3	17.5	15.9	14.7	13.2	13.0	10.1	6.5	5.2	2.8	2.3	2.2
	saldo	-8	-15	-11	-8	-6	-6	-4	8	11	8	12	13	19
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	6.2	5.5	5.7	8.2	8.0	9.3	12.4	18.5	20.2	18.1	12.7	15.5	16.2
	jääb samaks	58.4	62.4	60.2	60.6	67.6	73.2	69.7	70.4	71.0	74.1	80.1	75.9	71.4
	väheneb	35.4	32.1	34.1	31.2	24.4	17.5	17.8	11.1	8.7	7.8	7.2	8.6	12.4
	saldo	-29	-27	-28	-23	-16	-8	-5	7	11	10	6	7	4
KINDLUSTUNDE indikaator	-20	-23	-25	-22	-17	-11	-4	3	5	0	4	7	2	

TÖÖSTUSBAROMEETER, SEPTEMBER 2010
(tööstusharude lõikes ettevõtete vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Toidu- ainete ja jookide tööstus	Tekstiili- tööstus	Rõiva- tööstus	Naha- tööstus	Puidu- tööstus	Keemia- tööstus	Kummi- ja plast- toodete tööstus	Plast- toodete tööstus	Ehitus- materjalide tööstus	Metalli- toodete tööstus	Masinate ja seadmete tööstus	Elektri- masinate ja apa- raatide tööstus	Radio-, tele- visiooni- ja side- seadmete tööstus	Mööbli- tööstus ja mujal liigitamata tööstus	Kogu tööstus
Toodangu maht															
viimase 3 kuu jooksul	41.4	50.0	41.7	33.3	57.1	30.8	55.6	66.7	47.8	63.6	57.1	40.0	57.1	50.0	47.0
jääb samaks	41.4	33.3	58.3	50.0	42.9	53.9	44.4	33.3	52.2	31.8	42.9	40.0	28.6	37.5	42.7
vähenes	17.2	16.7	0.0	16.7	0.0	15.4	0.0	0.0	0.0	4.6	0.0	20.0	14.3	12.5	10.3
saldo	24	33	42	17	57	15	56	67	48	59	57	20	43	38	37
Tellimused (nõudlus)															
üle tavalise	10.3	16.7	18.2	16.7	14.3	23.1	33.3	33.3	8.7	18.2	28.6	40.0	0.0	12.5	16.9
tavalised	75.9	58.3	63.6	66.7	71.4	46.2	33.3	33.3	43.5	50.0	57.1	20.0	57.1	75.0	56.5
alla tavalise	13.8	25.0	18.2	16.7	14.3	30.8	33.3	33.3	47.8	31.8	14.3	40.0	42.9	12.5	26.6
saldo	-3	-8	0	0	0	-8	0	0	-39	-14	14	0	-43	0	-10
Eksporditellimused															
üle tavalise	17.9	25.0	25.0	33.3	14.3	8.3	22.2	33.3	17.7	9.1	28.6	50.0	0.0	25.0	19.1
tavalised	67.9	50.0	58.3	50.0	78.6	66.7	33.3	16.7	47.1	59.1	57.1	0.0	66.7	50.0	56.1
alla tavalise	14.3	25.0	16.7	16.7	7.1	25.0	44.4	50.0	35.3	31.8	14.3	50.0	33.3	25.0	24.9
saldo	4	0	8	17	7	-17	-22	-17	-18	-23	14	0	-33	0	-6
Valmistoodete varud															
liiga suured	0.0	0.0	9.1	0.0	14.3	7.7	22.2	16.7	13.0	19.1	0.0	0.0	20.0	0.0	9.0
piisavad	89.7	83.3	81.8	100.0	71.4	76.9	55.6	50.0	69.6	66.7	57.1	75.0	60.0	87.5	75.7
liiga väikesed	10.3	16.7	9.1	0.0	14.3	15.4	22.2	33.3	17.4	14.3	42.9	25.0	20.0	12.5	15.3
saldo	-10	-17	0	0	0	-8	0	-17	-4	5	-43	-25	0	-13	-6
Toodangu maht															
suureneb	31.0	50.0	16.7	50.0	35.7	23.1	33.3	33.3	4.4	23.8	57.1	20.0	28.6	62.5	31.0
jääb samaks	44.8	41.7	58.3	16.7	50.0	46.2	44.4	33.3	65.2	57.1	28.6	40.0	42.9	25.0	46.7
väheneb	24.1	8.3	25.0	33.3	14.3	30.8	22.2	33.3	30.4	19.1	14.3	40.0	28.6	12.5	22.3
saldo	7	42	-8	17	21	-8	11	0	-26	5	43	-20	0	50	9
Toodangu müügin hinnad															
tousevad	34.5	25.0	0.0	33.3	14.3	38.5	11.1	16.7	17.4	31.8	0.0	20.0	0.0	37.5	21.6
jäävad samaks	65.5	75.0	100.0	50.0	78.6	61.5	88.9	83.3	78.3	68.2	100.0	60.0	100.0	62.5	76.2
langevad	0.0	0.0	0.0	16.7	7.1	0.0	0.0	0.0	4.4	0.0	0.0	20.0	0.0	0.0	2.2
saldo	34	25	0	17	7	38	11	17	13	32	0	0	0	38	19
Töötajate arv															
suureneb	13.8	16.7	25.0	16.7	21.4	7.7	33.3	33.3	4.4	9.1	14.3	20.0	42.9	12.5	16.2
jääb samaks	75.9	83.3	75.0	66.7	64.3	92.3	55.6	50.0	60.9	86.4	71.4	40.0	28.6	87.5	71.4
väheneb	10.3	0.0	0.0	16.7	14.3	0.0	11.1	16.7	34.8	4.6	14.3	40.0	28.6	0.0	12.4
saldo	3	17	25	0	7	8	22	17	-30	5	0	-20	14	13	4
KINDLUSTUNDE indikaator															
	5	17	-3	6	7	-3	4	6	-20	-5	33	2	-14	21	2

TÖÖSTUSBAROMEETER 1993 – 2010
(saldod %-des)

Näitaja	1993 - 2010			2009		2010											
	min	kesk	max	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	
Toodangu maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-67	9	47	-20	-9	-5	-1	-11	-18	-18	12	26	37	38	29	37
Tellimused (nõudlus) toodangule praegu	saldo	-78	-4	31	-53	-54	-52	-44	-44	-50	-46	-27	-22	-21	-9	-14	-10
Eksporttellimused toodangule praegu	saldo	-71	-6	26	-54	-48	-41	-44	-39	-42	-33	-20	-12	-12	0	-8	-6
Valmistoodete varud praegu	saldo	-20	-1	35	-2	-1	-4	-1	-1	-2	-4	-1	-5	-3	-6	-10	-6
Toodangu maht järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-56	17	63	-9	-15	-27	-23	-9	14	31	36	33	19	16	25	9
Toodangu müügi-hinnad järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-35	12	53	-8	-15	-11	-8	-6	-6	-4	8	11	8	12	13	19
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-47	-5	21	-29	-27	-28	-23	-16	-8	-5	7	11	10	6	7	4
Toodangu kasvu piiravad praegu (%)																	
mitte miski		0	8	22	x	4	x	x	9	x	x	13	x	x	13	x	x
ebapiisav nõudlus		16	56	85	x	84	x	x	81	x	x	69	x	x	58	x	x
tööjõu puudus		1	16	44	x	1	x	x	1	x	x	2	x	x	2	x	x
materjali/seadmete puudus		0	13	29	x	4	x	x	5	x	x	9	x	x	15	x	x
finantsprobleemid		1	15	42	x	5	x	x	4	x	x	7	x	x	8	x	x
muu		0	6	18	x	2	x	x	0	x	x	0	x	x	4	x	x
Tootmisvõimsuste piisavus	saldo	-22	13	47	x	33	x	x	30	x	x	21	x	x	10	x	x
Olemaolevad tellimused tagavad tootmise	kuu	3.1	4.7	8.0	x	3.2	x	x	3.2	x	x	4.3	x	x	3.3	x	x
Tellimused viimase 3 kuu jooksul	saldo	-51	11	48	x	-15	x	x	-15	x	x	15	x	x	27	x	x
Eksporttellimused järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-32	16	43	x	-9	x	x	-1	x	x	31	x	x	22	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatuse tase praegu	%	50	67	80	x	60	x	x	60	x	x	67	x	x	69	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime Eesti turul viimase 3 kuu jooksul	saldo	2	15	29	x	4	x	x	2	x	x	8	x	x	13	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime EL turul viimase 3 kuu jooksul	saldo	-10	8	25	x	1	x	x	5	x	x	5	x	x	16	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime mujal välisurul viimase 3 kuu jooksul	saldo	-13	5	33	x	0	x	x	1	x	x	7	x	x	11	x	x
Ekspordi maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-37	10	33	x	-3	x	x	-4	x	x	11	x	x	30	x	x
Ekspordi osakaal toodangus	%	44	54	60	x	56	x	x	56	x	x	58	x	x	60	x	x
KINDLUSTUNDE indikaator		-40	5	27	-20	-23	-25	-22	-17	-11	-4	3	5	0	4	7	2

2.3. Ehitusbaromeeter⁷

Ehituse kindlustunde indikaator oli sel ehitushooajal kõrgem kui eelmisel aastal samal ajal (keskmiselt -15 , aasta tagasi -53). Sesoonne ehitusmahtude vähenemine järgmisel 3 kuul kujuneb pehmemaks kui aasta tagasi.

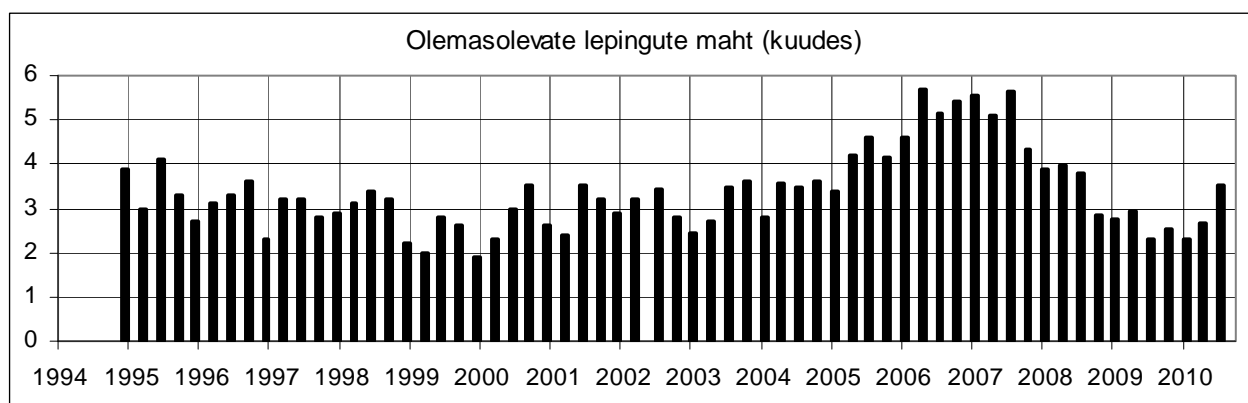
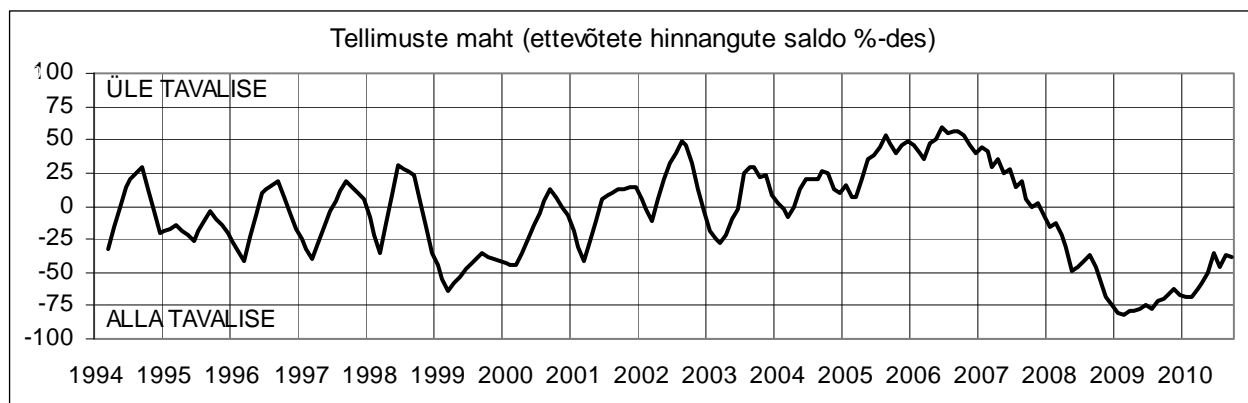
Eelmisel 3 kuul jätkus ehitusturu liikumine madalseisust väljumise suunas. Ehitusmahtude hooajaline kasv oli tuntavam kui eelmisel aastal, eriti rajatiste ehituses (saldo⁸ hoonete ehituses $+20$, rajatiste ehituses $+32$). Vaatamata hooajalisele kasvule jäi tööde maht tervikuna veel alla eelmise aasta sama aja taset.

Ettevõtete tellimuste seis püsis viimasel 4 kuul enam-vähem ühtlasel tasemel (saldo keskmiselt -39), septembris oli 59%-l ettevõtetel tellimusi tavalisel määral, 41%-l tavalisest vähem. Lisaks ebapiisavale nõudlusele, mis oli peamiseks käibe kasvu takistavaks teguriks 63% ettevõtetele, piirasid tegevust ka finantsprobleemid (13%-l) ja tekkisid raskused oskustööjõu leidmisega. Juuli seisuga jätkus tellimusi keskmiselt 3,5 kuuks, s.o kauemaks kui eelmisel aastal samal ajal (2,3 kuuks).

Järgmisel 3 kuul eelolev sesoonne ehitusmahtude langus kujuneb pehmemaks kui eelmisel aastal samal ajal (saldo -10 , septembris 2009 -45). Hinnatase võib mõõdukalt tõusta (saldo $+36$). Töötajate arv väheneb hooajatöötajate arvel (saldo -6). Ehituse kindlustunde indikaator⁹ (-22) on kõrgem kui aasta tagasi (-60).

Ehitusturg on Euroopa Liidus tervikuna endiselt madalseisus ja kindlustunne on viimastel kuudel väga aeglaselt paranenud (juuni -32 , september -29).

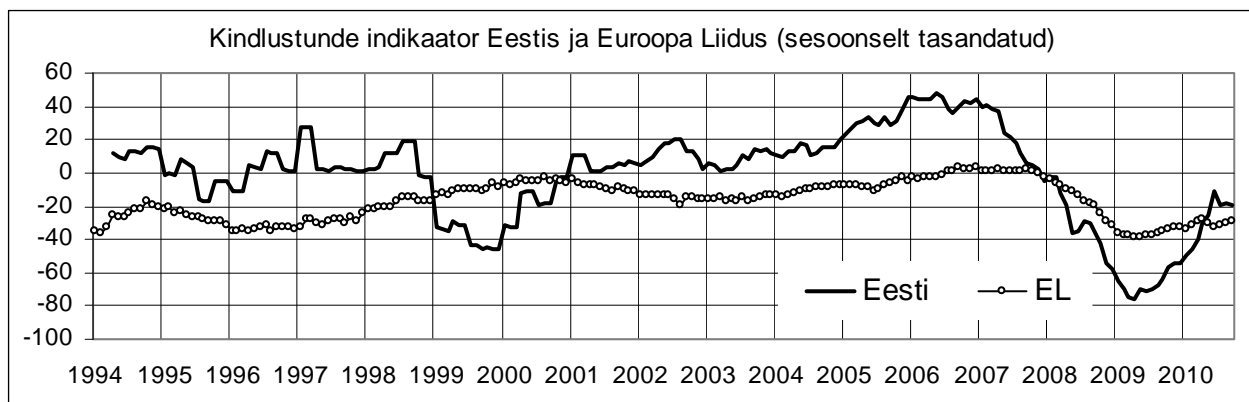
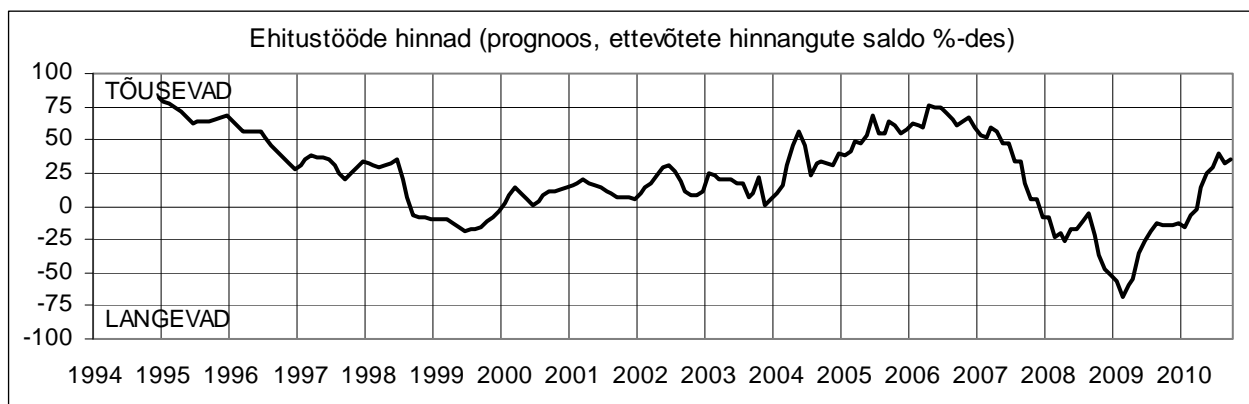
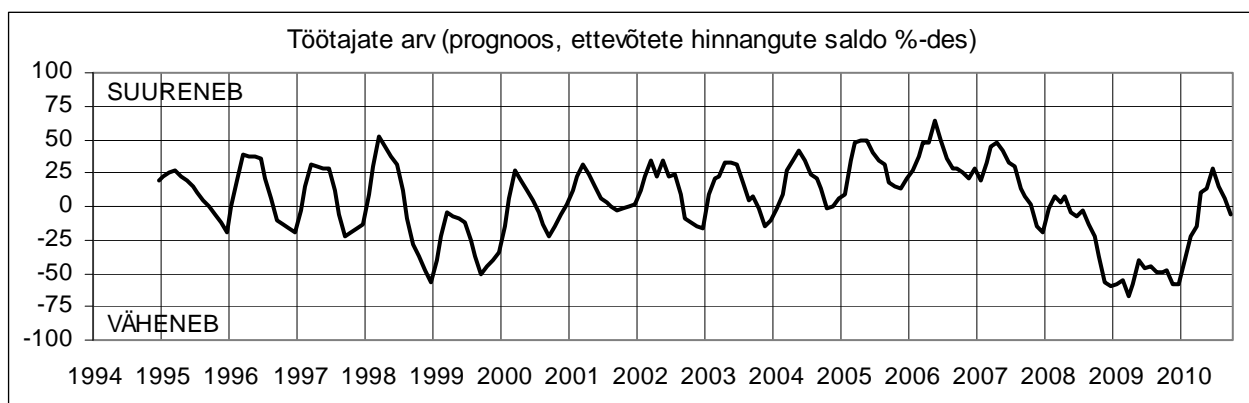
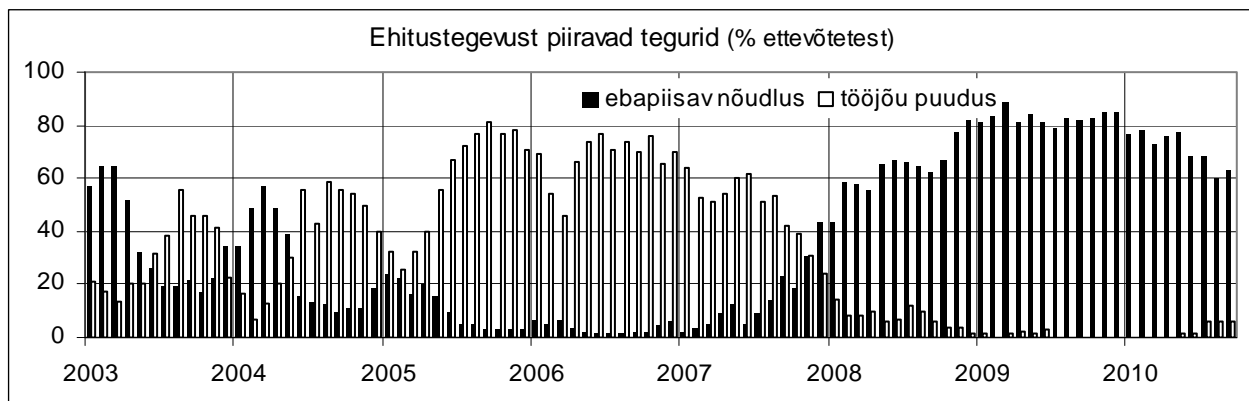
Hoonete ehituses oli tellimuste seis hakanud paranema – tavalisest halvema tellimuste seisuga ettevõtete osakaal vähenes viimase 6 kuuga 73%-lt 47%-le; enam kui pooltel ettevõtetel (53%-l) oli septembris tellimusi tavalisel

⁷ koostatud EKI poolt Euroopa Komisjoni ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel, septembris 70 ehitusettevõtte hinnangute alusel

⁸ saldod on positiivsete ja negatiivsete hinnangute protsentide vahed

⁹ koondnäitaja, mis on arvutatud tellimuste seisuga ja töötajate arvu prognoosi alusel

määral¹⁰. Tööde maht kasvas sel hooajal 45%-l ettevõtetel. Lähikuudel hakkab hoonete ehituse maht taas vähenema (saldo -2). Kindlustunde indikaator (-24) oli kõrgem kui aasta tagasi (-61).

Rajatiste ehituses tellimuste seisu paranemine jätkus, tavalisest halvema tellimuste seisuga ettevõtete osakaal vähenes viimase 6 kuuga 47%-lt 26%-le; 76%-l ettevõtetel oli tellimusi

tavalisel määral. Nõudlus oli parem kui hoonete ehituses ja ligi 60% ettevõtete töömaht sel hooajal kasvas. Aasta tagasi oli kasvava töömahuga ettevõtteid vaid 40%. Järgmisel 3 kuul rajatiste ehituse mahud vähenevad (saldo -32). Kindlustunde indikaator (-18) oli kõrgem kui eelmisel aastal samal ajal (-55).

EHITUSBAROMEETER (vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	2009				2010								
		09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Ehitustööde maht	kasvas	25.6	22.5	10.3	5.6	3.9	3.9	8.1	12.9	32.9	40.0	48.6	48.6	37.1
viimase 3 kuu	jäi samaks	43.6	45.0	59.0	45.1	34.6	34.6	28.4	47.1	45.7	50.0	44.3	40.0	48.6
jooksul	kahanes	30.8	32.5	30.8	49.3	61.5	61.5	63.5	40.0	21.4	10.0	7.1	11.4	14.3
	saldo	-5	-10	-21	-44	-58	-58	-55	-27	11	30	41	37	23
Ehitustegevust piirab praegu														
	mitte miski	5.1	5.0	2.6	2.8	1.3	1.3	0.0	4.3	7.1	11.4	8.6	12.9	14.3
	ebapiisav nõudlus	82.1	82.5	84.6	84.7	76.9	78.2	73.0	75.7	77.1	68.6	68.6	60.0	62.9
	ilmastikutingimused	0.0	1.3	5.1	4.2	9.0	15.4	18.9	10.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	tööjõu puudus	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	1.4	5.7	5.7	5.7
	masinate, seadmete, materjalide puudus	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0
	finantsprobleemid	3.8	7.5	6.4	4.2	6.4	2.6	6.8	5.7	7.1	12.9	10.0	11.4	12.9
	muud	6.4	3.8	1.3	4.2	6.4	2.6	1.4	4.3	8.6	5.7	7.1	8.6	4.3
Tellimuste portfelli praegu	üle tavalise	5.1	2.5	3.9	1.4	2.6	2.6	1.4	5.8	4.3	8.6	1.4	7.1	2.9
	tavaline	19.2	28.8	29.5	30.6	26.0	26.0	34.3	30.4	41.4	47.1	51.4	48.6	55.7
	alla tavalise	75.6	68.8	66.7	68.1	71.4	71.4	64.4	63.8	54.3	44.3	47.1	44.3	41.4
	saldo	-71	-66	-63	-67	-69	-69	-63	-58	-50	-36	-46	-37	-39
Töötajate arv	suureneb	6.4	2.5	0.0	1.4	2.6	9.0	16.2	23.2	26.5	31.4	18.6	18.6	14.3
järgneva 3 kuu	jääb samaks	38.5	47.5	42.3	38.9	54.0	60.3	52.7	63.8	60.3	65.7	77.1	68.6	65.7
jooksul	väheneb	55.1	50.0	57.7	59.7	43.4	30.8	31.1	13.0	13.2	2.9	4.3	12.9	20.0
	saldo	-49	-48	-58	-58	-41	-22	-15	10	13	29	14	6	-6
Ehitustööde hinnad	tõusevad	1.3	2.5	1.3	1.4	2.6	7.8	8.2	17.1	27.5	30.9	42.9	32.9	38.6
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	83.3	81.3	83.3	84.7	79.2	77.9	80.8	80.0	69.6	67.7	54.3	67.1	58.6
jooksul	langevad	15.4	16.3	15.4	13.9	18.2	14.3	11.0	2.9	2.9	1.5	2.9	0.0	2.9
	saldo	-14	-14	-14	-13	-16	-7	-3	14	25	29	40	33	36
Ehitustööde maht	kasvab	9	5	4	8	10	24	41	46	66	47	41	33	19
järgneva 3 kuu	jääb samaks	37	41	28	31	44	45	41	49	26	50	51	53	53
jooksul	kahaneb	54	54	68	61	45	31	19	6	9	3	7	14	29
	saldo	-45	-49	-64	-52	-35	-6	22	40	57	44	34	19	-10
Pooleliolevad tööd ja sõlmitud lepingud tagavad normaalse töö (kuuks)														
		x	2.5	x	x	2.3	x	x	2.7	x	x	3.5	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatus praegu (%)														
		x	69	x	x	56	x	x	58	x	x	77	x	x
Kindlustunde indikaator		-60	-57	-60	-63	-55	-45	-39	-24	-18	-4	-16	-16	-22

¹⁰ 2010. aasta I poolaastal anti mittelehooonete ehituslube välja 275 tuh m²-le, s.o 2002.- 2003. aasta tasemega võrreldavale pinnale, eluhoonete ehituslube 144 tuh m²-le, s.o võrreldavalt 2002. ja 2009. aastaga (Ehitisregistri andmed)

EHITUSBAROMEETER, SEPTEMBER 2010
(ehitusvaldkondade lõikes vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	Kokku	sh			
			Hooned	sh		Rajatised
				elamud	mitteeluhooned	
Ehitustööde maht viimase 3 kuu jooksul	kasvas jäi samaks kahanes saldo	37.1 48.6 14.3 23	35.3 49.0 15.7 20	50.0 37.5 12.5 38	32.6 51.2 16.3 16	42.1 47.4 10.5 32
Ehitustegevust piirab praegu	mitte miski ebapiisav nõudlus ilmastikutingimused tööjõu puudus masinate, seadmete, materjalide puudus finantsprobleemid muu	14.3 62.9 0.0 5.7 0.0 12.9 4.3	7.8 68.6 0.0 7.8 0.0 11.8 3.9	25.0 50.0 0.0 12.5 0.0 12.5 0.0	4.7 72.1 0.0 7.0 0.0 11.6 4.7	31.6 47.4 0.0 0.0 0.0 15.8 5.3
Tellimuste portfelli praegu	üle tavalise tavaline alla tavalise saldo	2.9 55.7 41.4 -39	3.9 49.0 47.1 -43	12.5 75.0 12.5 0	2.3 44.2 53.5 -51	0.0 73.7 26.3 -26
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb jäab samaks väheneb saldo	14.3 65.7 20.0 -6	15.7 64.7 19.6 -4	12.5 62.5 25.0 -13	16.3 65.1 18.6 -2	10.5 68.4 21.1 -11
Ehitustööde hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad jäävad samaks langevad saldo	38.6 58.6 2.9 36	41.2 56.9 2.0 39	12.5 87.5 0.0 13	46.5 51.2 2.3 44	31.6 63.2 5.3 26
Ehitustööde maht järgneva 3 kuu jooksul	kasvab jäab samaks kahaneb saldo	18.6 52.9 28.6 -10	21.6 54.9 23.5 -2	12.5 37.5 50.0 -38	23.3 58.1 18.6 5	10.5 47.4 42.1 -32
Pooleliolevad tööd ja sõlmitud lepingud tagavad normaalse töö (kuuks)		x	x	x	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatus praegu (%)		x	x	x	x	x
Kindlustunde indikaator		-22	-24	-6	-27	-18

EHITUSBAROMEETER (saldod %-des)

		1994 - 2010			2009		2010										
		min	kesk	max	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Ehitustööde maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-69	13	76	-5	-10	-21	-44	-58	-58	-55	-27	11	30	41	37	23
Ehitustegevust piirab praegu																	
mitte miski	%	0	12	33	5	5	3	3	1	1	0	4	7	11	9	13	14
ebapiisav nõudlus	%	1	46	89	82	83	85	85	77	78	73	76	77	69	69	60	63
ilmastikutingimused	%	0	14	65	0	1	5	4	9	15	19	10	0	0	0	0	0
tööjõu puudus	%	0	30	81	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6	6	6
masinate, seadmete, materjalide puudus	%	0	2	14	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
finantsprobleemid	%	0	4	13	4	8	6	4	6	3	7	6	7	13	10	11	13
muu	%	0	5	23	6	4	1	4	6	3	1	4	9	6	7	9	4
Tellimuste portfelli praegu	saldo	-83	-5	59	-71	-66	-63	-67	-69	-69	-63	-58	-50	-36	-46	-37	-39
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-68	5	65	-49	-48	-58	-58	-41	-22	-15	10	13	29	14	6	-6
Ehitustööde hinnad järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-68	22	82	-14	-14	-14	-13	-16	-7	-3	14	25	29	40	33	36
Ehitustööde maht järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-77	16	86	-45	-49	-64	-52	-35	-6	22	40	57	44	34	19	-10
Poleliolevad tööd ja sõlmitud lepingud tagavad normaalse töö	kuud	1.9	3.4	5.7	x	2.5	x	x	2.3	x	x	2.7	x	x	3.5	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatus praegu	%	54	77	95	x	69	x	x	56	x	x	58	x	x	77	x	x
Kindlustunde indikaator		-73	0	58	-60	-57	-60	-63	-55	-45	-39	-24	-18	-4	-16	-16	-22

2.4. Kaubandusbaromeeter¹¹

III kvartalis konjunkturi paranemine jätkus ja müük kasvas eelmiste kuudega võrreldes. Järgmisel 3 kuul müügi kasv jätkub ja müük hakkab tõenäoliselt ületama ka eelmise aasta sama aja taset. 6 kuu pärast peaks ärikonjunktuur olema praegusest parem.

Viimasel 3 kuul liikusid kaubandusbaromeetri näitajad tõususuunas. Septembris teatas 55% kauplustest müügi kasvust eelmisel 3 kuul, mis on parim näitaja alates 2008. aasta algusest; 21%-l müük vähenes. Rahuldava konjunktuuriga kaupluste osakaal kasvas juuni 70%-lt septembriks 82%-le (saldo¹² juunis -22, septembris -8). Tõenäoliselt hakkab jaemüük lähikuudel ka aastases võrdluses kasvama.

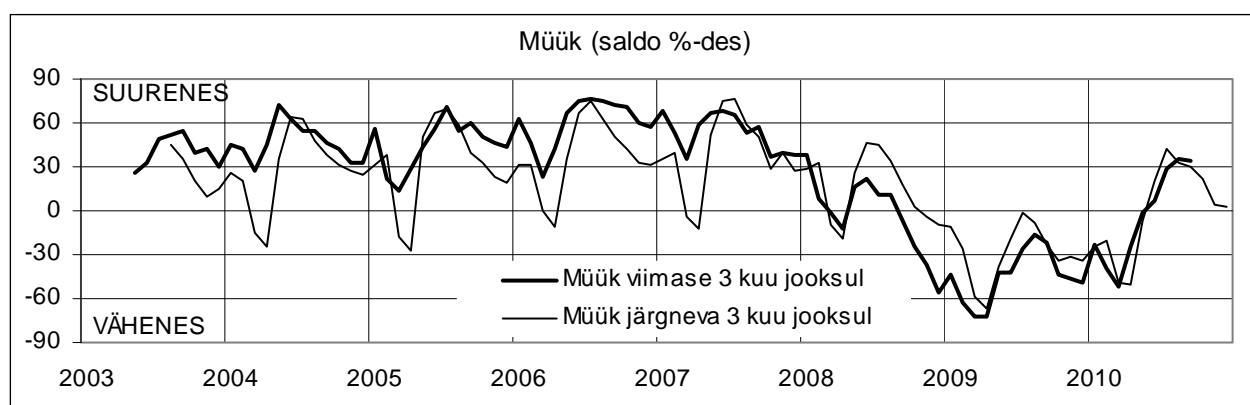
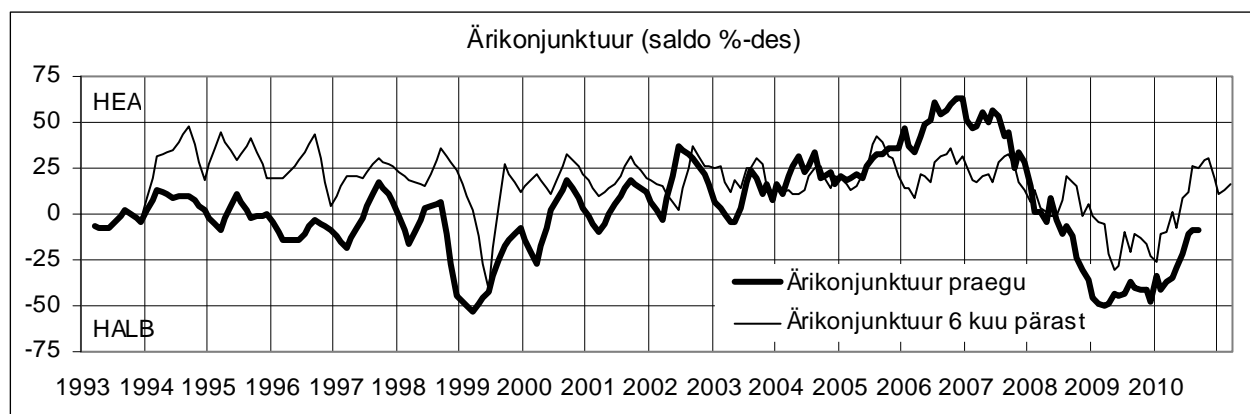
Järgmisel 3 kuul peaks müügi kasv jätkuma (saldo +2), seda prognoosib 32% kauplustest. Uusi kaupu tellitakse pigem senisest rohkem kui vähem. Hindade mõõdukas tõus jätkub (saldo +33). Töötajate arv osas kauplustes väheneb (saldo -9). Kaubanduse **kindlustunde indikaator**¹³ näitab kuuendat kuud plussseisu (septembris +9, juunis +10). Kindlustunde in-

dikaator on ka Euroopa Liidus tervikuna jõudnud plusspoolele (juuni -4, september +2) ja liigub enamikus riikides tõususuunas.

Kauplustegruppide lõikes oli olukord erinev:

Toidukauplustel müük eelmisel 3 kuul kasvas, seda 57% kaupluste teatel. Konjunktuur oli valdaval osal (90%-l) kauplustel rahuldav.

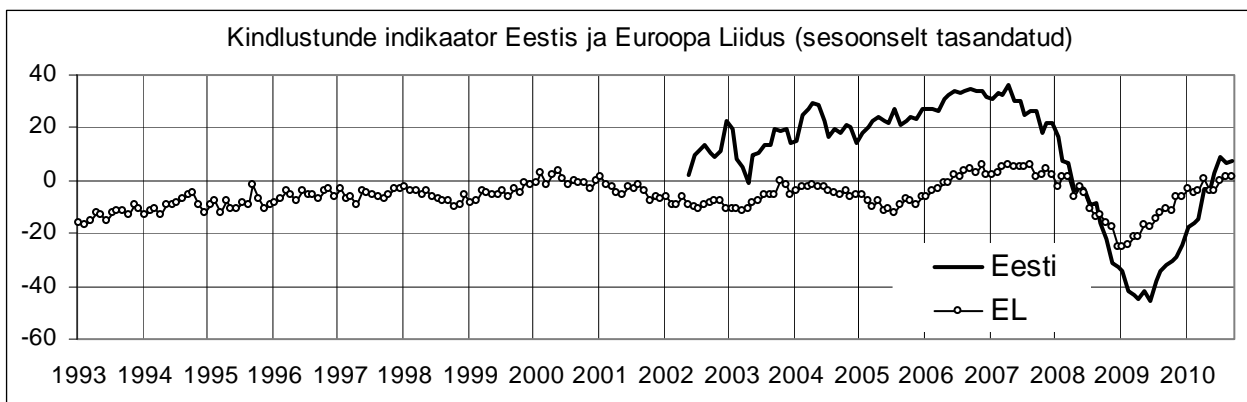
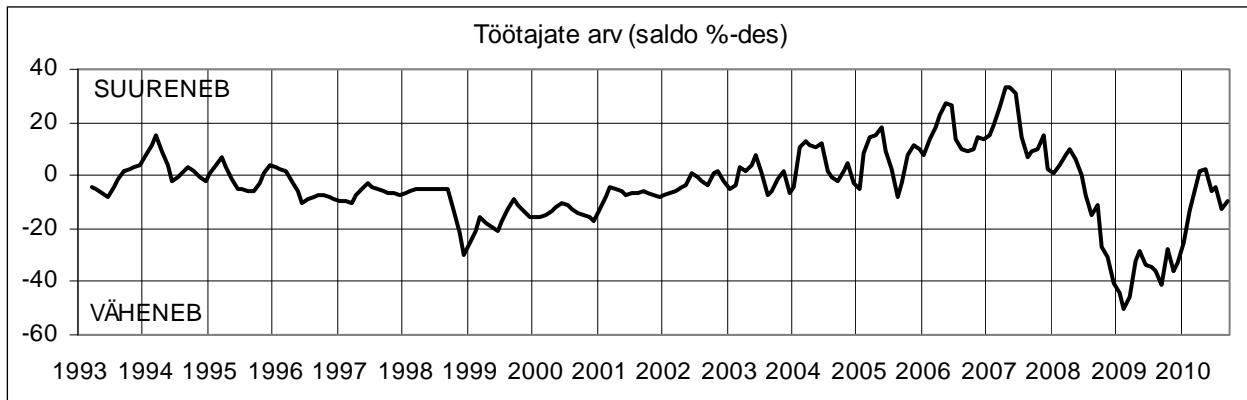
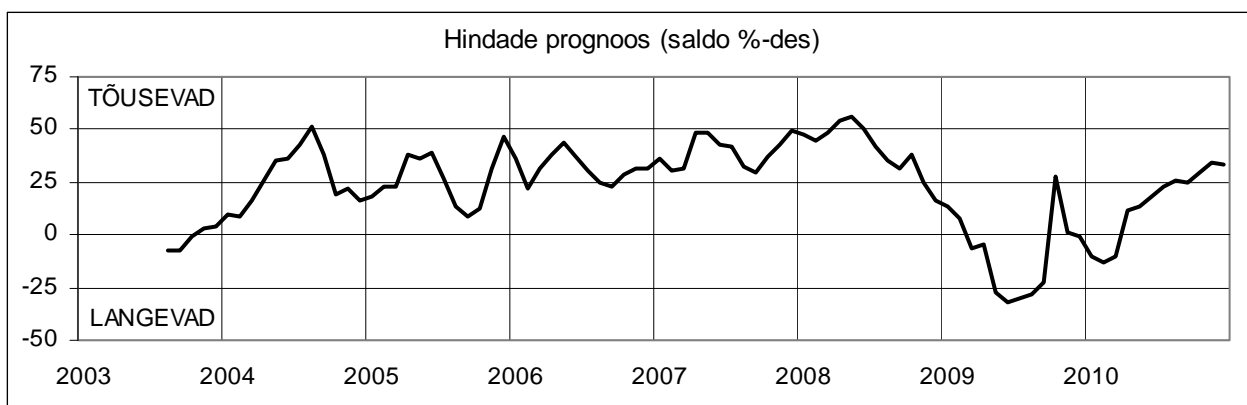
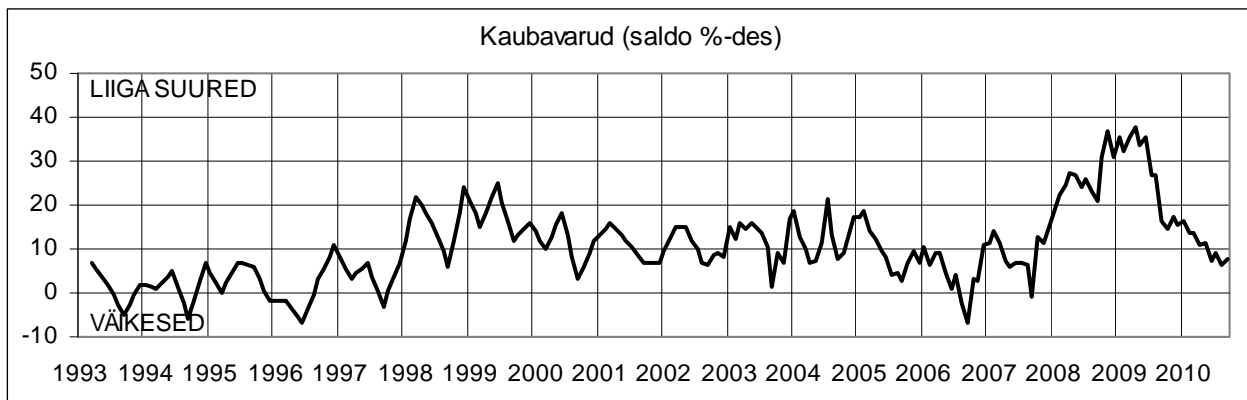
Järgmise 3 kuu müügi prognoosid langevad, kuna nõudlus paljudes kauplustes väljaspool pealinna väheneb (saldo -10, juunis +55). Hinnad tõusevad teataval määral. Suvehooajal suurenenud töötajate arv väheneb taas (saldo -27). Toidukaupluste kindlustunde indikaator langes võrreldes juuniga, kuid püsib plusspoolel (+3).

¹¹ koostatud EKI poolt Euroopa Komisjoni ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi tellimisel, septembris 130 kaupluse ja kaubandusettevõtte hinnangute alusel

¹² saldod näitavad positiivsete ja negatiivsete vastuste protsentide vahet

¹³ arvutatakse viimase 3 kuu müügi, kaubarude ja järgneva 3 kuu müügi prognoosi alusel

Garderoobikauplustel oli konjunktuur parem kui teises kvartalis (saldo -33, juunis -39), kuid paljud kauplused hindasid seda endiselt ebarahuldavaks. Müügitulemused olid erinevad – ligi 30%-l kauplustel hakkas müük suurenema, ligi 40%-l vähenes (saldo -11).

Järgmisel 3 kuul peaks sügis- ja talvekaupade müük kaupluste ootuste kohaselt kujunema tulemuslikumaks kui eelmisel aastal samal ajal (saldo +22). Hinnataset ei muudeta. Kindlustunde indikaator on tõusnud pärast pikemaajalist miinusseisu taas plusspoolele (+4-le; juunis -5, septembris 2009 -18).

Kodukaupade kauplustes suurenes müük eelmisel 3 kuul nii elektroonikakaupade kui ka ehitusmaterjalide, mööbli jms osas (saldod vastavalt +50 ja +48). Elektroonikakauplustele tuli kasuks üleminek digiteleviseioonile ja konjunktuur oli 25%-l kauplustel hea. Ehitusmaterjalide, mööbli jms kaupluste grupis oli konjunktuur enamasti rahuldav.

Järgmisel 3 kuul müük väheneb, kuid prognoosid on vähem pessimistlikud kui aasta tagasi (saldo -6, septembris 2009 -35). Kindlustunde indikaator püsib viiendat kuud plusspoolel (+10).

Sõidukite müük kasvas eelmisel 3 kuul (saldo +58). Enamikul automüügifirmadel oli konjunktuur rahuldav. Osal automüügifirmadel olid varud liigagi väikesed ja tellimusi järgmisteks kuudeks suurendatakse.

Eeloleval 3 kuul müügi kasv jätkub (saldo +30). Vajatakse ka lisatöötajaid (saldo +30). Kindlustunde indikaator (+37) näitab juba kaheksandat kuud plussseisu (septembris 2009 oli näit -26).

Kaubamajad ja hüpermarketid on konjunktuuriga rahul, hea konjunktuuriga kaupluste osakaal kasvas neljandikuni (saldo +25, juunis =0). Müügi kasv eelmisel 3 kuul jätkus (saldo +38).

Ka järgmisel 3 kuul peaks käibe kasv jätkuma (saldo +31). Töötajate arv osas kauplustes väheneb. Hinnad võivad veidi tõusta. Kindlustunde indikaator näitab neljandat kuud plussseisu (+21, aasta eest oli näit -33).

Ka muudes kauplustes¹⁴ müük suurenes võrreldes eelmiste kuudega (saldo +38). Nende kaupluste osakaal, kes hindasid konjunkturi halvaks, kahanes neljandikule.

Järgmiseks 3 kuuks prognoositakse müügi hooajalist vähenemist (saldo -17). Kindlustunde indikaator tõusis tänu õnnestunud müügile +1-le (septembris 2009 -26).

¹⁴ sh bürootarvete, raamatu-, spordi-, vaba aja kaupade jms kauplused, kioskid, tanklad

KAUBANDUSBAROMEETER
 (vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	2009				2010								
		09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Müük	suurenes	23.9	12.9	11.6	8.5	24.4	16.0	10.0	19.4	33.1	38.5	50.8	54.6	55.0
viimase 3 kuu	jäi samaks	30.0	31.1	30.2	33.9	27.4	29.0	28.5	37.2	32.3	30.4	26.9	26.2	23.7
jooksul	vähenes	46.2	56.1	58.1	57.7	48.2	55.0	61.5	43.4	34.6	31.1	22.3	19.2	21.4
	saldo	-22	-43	-47	-49	-24	-39	-52	-24	-2	7	29	35	34
Kaubavarud	liiga suured	16.9	16.7	18.6	19.2	19.4	17.7	16.9	14.6	15.4	12.6	12.3	10.0	11.5
praegu	hooajale kohased	82.3	81.1	79.9	76.9	77.6	78.5	80.0	81.5	80.8	82.2	84.6	86.2	84.7
	liiga väikesed	0.8	2.3	1.6	3.9	3.0	3.9	3.1	3.9	3.9	5.2	3.1	3.9	3.8
	saldo	16	14	17	15	16	14	14	11	12	7	9	6	8
Kaupade tellimused	suurenevad	10.0	11.5	17.2	9.2	11.1	22.3	30.0	36.9	38.5	33.3	31.5	24.0	26.7
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	42.3	43.1	40.6	32.3	37.8	46.9	49.2	49.2	43.9	51.1	60.8	53.5	48.1
jooksul	vähenevad	47.7	45.4	42.2	58.5	51.1	30.8	20.8	13.9	17.7	15.6	7.7	22.5	25.2
	saldo	-38	-34	-25	-49	-40	-9	9	23	21	18	24	2	2
Müük	suureneb	13.1	16.8	20.5	10.1	6.7	22.1	37.7	53.9	48.8	44.8	35.7	32.3	31.5
järgneva 3 kuu	jääb samaks	40.0	42.0	38.6	31.0	35.6	48.9	44.6	34.6	34.9	41.0	51.2	40.0	39.2
jooksul	väheneb	46.9	41.2	40.9	58.9	57.8	29.0	17.7	11.5	16.3	14.2	13.2	27.7	29.2
	saldo	-34	-24	-21	-49	-51	-7	20	42	33	31	23	5	2
Töötajate arv	suureneb	1.6	0.8	0.8	3.1	2.2	3.1	3.9	9.4	14.1	10.5	7.0	7.8	7.0
järgneva 3 kuu	jääb samaks	55.8	70.5	62.8	61.2	70.4	80.2	85.0	82.8	74.2	73.1	81.4	71.9	76.7
jooksul	väheneb	42.6	28.8	36.4	35.7	27.4	16.8	11.0	7.8	11.7	16.4	11.6	20.3	16.3
	saldo	-41	-28	-36	-33	-25	-14	-7	2	2	-6	-5	-13	-9
Kaupade hinnad	tõusevad	15.4	5.3	7.0	13.2	18.8	20.0	24.0	26.4	31.5	36.3	33.1	37.5	34.6
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	68.5	79.6	72.9	63.6	73.7	73.9	70.5	69.8	63.1	52.6	63.1	59.4	63.8
jooksul	langevad	16.2	15.2	20.2	23.3	7.5	6.2	5.4	3.9	5.4	11.1	3.9	3.1	1.5
	saldo	-1	-10	-13	-10	11	14	19	23	26	25	29	34	33
Ärikonjunktuur	hea	4.7	3.0	2.4	3.1	3.7	6.2	6.2	4.7	5.4	8.2	10.0	13.1	9.9
praegu	rahuldav	50.4	52.3	53.6	46.5	59.3	46.9	50.4	55.8	59.7	61.9	69.2	64.6	71.8
	halb	45.0	44.7	44.1	50.4	37.0	46.9	43.4	39.5	34.9	29.9	20.8	22.3	18.3
	saldo	-40	-42	-42	-47	-33	-41	-37	-35	-30	-22	-11	-9	-8
Ärikonjunktuur	parem	14.0	15.2	13.5	21.1	22.4	33.6	30.8	33.9	33.9	24.4	20.8	23.4	23.7
6 kuu pärast	sama	62.8	70.5	65.1	66.4	67.2	58.8	63.9	61.5	62.3	70.4	69.2	66.4	69.5
	halvem	23.3	14.4	21.4	12.5	10.5	7.6	5.4	4.6	3.9	5.2	10.0	10.2	6.9
	saldo	-9	1	-8	9	12	26	25	29	30	19	11	13	17
Kindlustunde indikaator		-24	-27	-28	-38	-30	-20	-15	2	6	10	14	11	9

KAUBANDUSBAROMEETER, SEPTEMBER 2010
(vastuste jagunemine kaupluste gruppide lõikes %-des)

Näitaja	Vastuse variant	Kauplused kokku sh								
			Toidu	Garde-roobi	Kodukaupade sh		Auto	Kauba-majad	Muud	
					A	B				
Müük	suurenes	55.0	56.7	27.8	63.6	62.5	64.0	60.0	50.0	62.5
viimase 3 kuu	jäi samaks	23.7	16.7	33.3	21.2	25.0	20.0	40.0	37.5	12.5
jooksul	vähenes	21.4	26.7	38.9	15.2	12.5	16.0	0.0	12.5	25.0
	saldo	34	30	-11	49	50	48	60	38	38
Kaubavarud	liiga suured	11.5	13.3	5.6	15.2	12.5	16.0	0.0	6.3	16.7
praegu	hooajale kohased	84.7	83.3	88.9	81.8	87.5	80.0	80.0	93.8	83.3
	liiga väikesed	3.8	3.3	5.6	3.0	0.0	4.0	20.0	0.0	0.0
	saldo	8	10	0	12	13	12	-20	6	17
Kaupade tellimuse	suurenevad	26.7	16.7	33.3	24.2	62.5	12.0	40.0	50.0	16.7
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	48.1	43.3	55.6	48.5	37.5	52.0	60.0	31.3	54.2
jooksul	vähenevad	25.2	40.0	11.1	27.3	0.0	36.0	0.0	18.8	29.2
	saldo	2	-23	22	-3	63	-24	40	31	-13
Müük	suureneb	31.5	27.6	33.3	27.3	62.5	16.0	50.0	50.0	20.8
järgneva 3 kuu	jääb samaks	39.2	34.5	55.6	39.4	37.5	40.0	30.0	31.3	41.7
jooksul	väheneb	29.2	37.9	11.1	33.3	0.0	44.0	20.0	18.8	37.5
	saldo	2	-10	22	-6	63	-28	30	31	-17
Töötajate arv	suureneb	7.0	3.3	0.0	9.4	42.9	0.0	40.0	6.3	0.0
järgneva 3 kuu	jääb samaks	76.7	66.7	100.0	78.1	57.1	84.0	50.0	68.8	87.0
jooksul	väheneb	16.3	30.0	0.0	12.5	0.0	16.0	10.0	25.0	13.0
	saldo	-9	-27	0	-3	43	-16	30	-19	-13
Kaupade hinnad	tõusevad	34.6	76.7	16.7	18.8	25.0	16.7	10.0	50.0	16.7
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	63.8	23.3	83.3	78.1	62.5	83.3	90.0	50.0	79.2
jooksul	langevad	1.5	0.0	0.0	3.1	12.5	0.0	0.0	0.0	4.2
	saldo	33	77	17	16	13	17	10	50	13
Ärikonjunktuur	hea	9.9	10.0	0.0	12.1	25.0	8.0	10.0	25.0	4.2
praegu	rahuldav	71.8	80.0	66.7	63.6	75.0	60.0	80.0	75.0	70.8
	halb	18.3	10.0	33.3	24.2	0.0	32.0	10.0	0.0	25.0
	saldo	-8	0	-33	-12	25	-24	0	25	-21
Ärikonjunktuur	parem	23.7	16.7	16.7	24.2	62.5	12.0	40.0	25.0	29.2
6 kuu pärast	sama	69.5	66.7	77.8	72.7	37.5	84.0	50.0	75.0	66.7
	halvem	6.9	16.7	5.6	3.0	0.0	4.0	10.0	0.0	4.2
	saldo	17	0	11	21	63	8	30	25	25
Kindlustunde indikaator		9	3	4	10	33	3	37	21	1

KAUBANDUSBAROMEETER
(saldod %-des)

Näitaja	1993 - 2010			2009		2010										
	min	kesk	max	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Müük viimase 3 kuu jooksul	-73	25	76	-22	-43	-47	-49	-24	-39	-52	-24	-2	7	29	35	34
Kaubavarud praegu	-7	12	38	16	14	17	15	16	14	14	11	12	7	9	6	8
Kaupade tellimused järgneva 3 kuu jooksul	-62	11	57	-38	-34	-25	-49	-40	-9	9	23	21	18	24	2	2
Müük järgneva 3 kuu jooksul	-67	18	77	-34	-24	-21	-49	-51	-7	20	42	33	31	23	5	2
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	-50	-2	34	-41	-28	-36	-33	-25	-14	-7	2	2	-6	-5	-13	-9
Kaupade hinnad järgneva 3 kuu jooksul	-	-	-	-1	-10	-13	-10	11	14	19	23	26	25	29	34	33
Ärikonjunktuur praegu	-53	8	63	-40	-42	-42	-47	-33	-41	-37	-35	-30	-22	-11	-9	-8
Ärikonjunktuur 6 kuu pärast	-41	16	48	-9	1	-8	9	12	26	25	29	30	19	11	13	17
Kindlustunde indikaator	-49	8	43	-24	-27	-28	-38	-30	-20	-15	2	6	10	14	11	9

2.5. Teenindusbaromeeter¹⁵

III kvartalis püsis teenindussektori konjunktuur rahuldavana. Ettevõtete kindlustunne lähikuudel langeb nõudluse vähenemise tõttu.

Enam kui 40%-l teenindusettevõtetest suurenes III kvartalis teenuste müük (saldo +22). Müügi ja nõudluse vähenemisest teatas iga viies ettevõtte. Kõige paremini läks autorendifirmadel, hotellidel ja restoranidel. Infotehnoloogia-, turismi-, transpordi- ja kinnisvarafirmade turuolukord paranes mõõdukalt. Reklaamifirmad olid kõige halvemas olukorras.

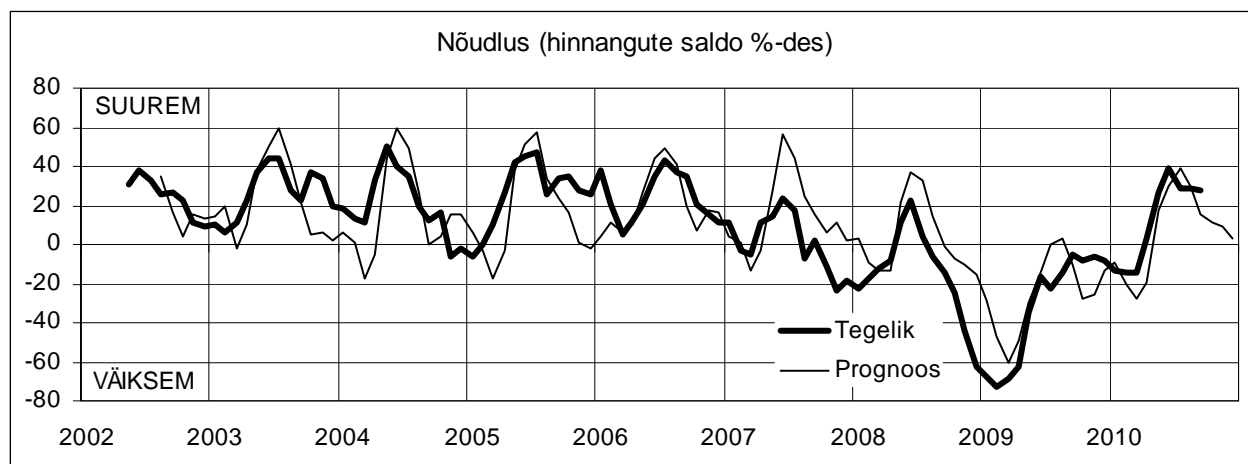
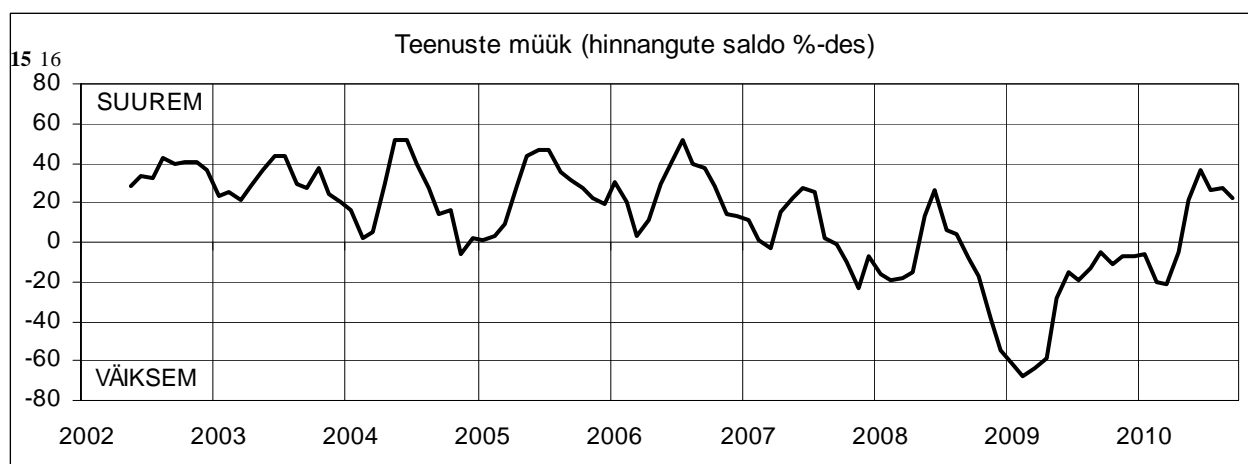
Teenindussektori kindlustunde indikaator¹⁶ langes juuni +30-lt septembris +18-ni. Seda peamiselt järgmise 3 kuu nõudluse prognoosi halvenemise tõttu (nõudluse saldo +3). 2009. aasta septembris oli kindlustunde indikaator -8. Sektori olukord aastatagusega võrreldes on parem.

Teenindusharuti tuleb täiendavalt lisada järgmist:

Infotehnoloogia

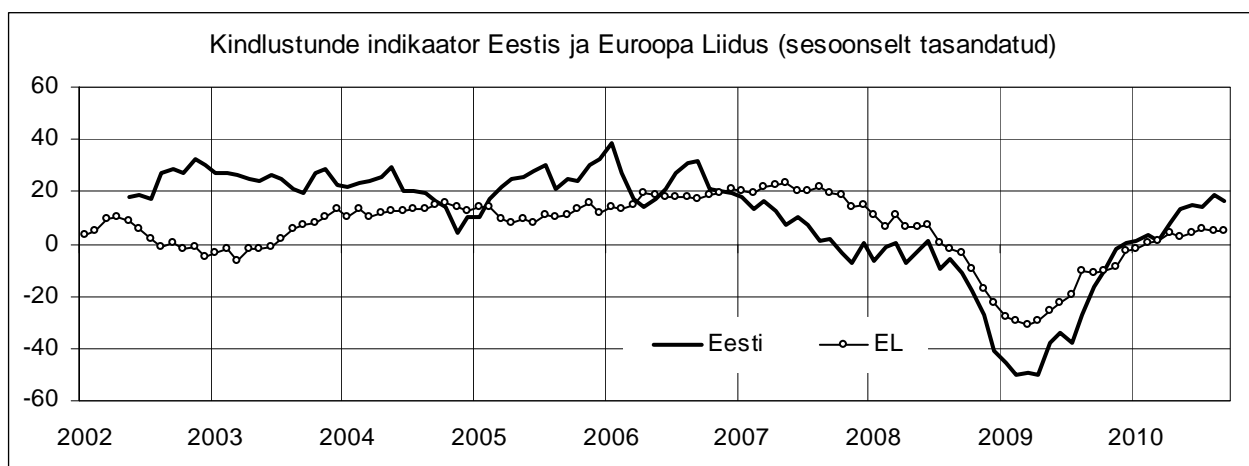
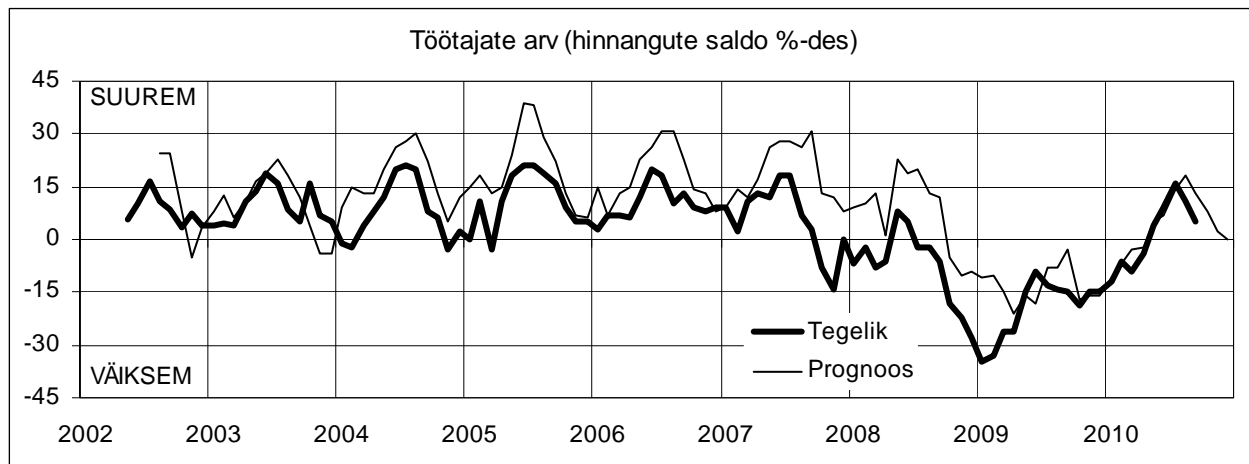
Turuolukord on paranenud. Kindlustunde indikaator tõusis juuni +5-lt septembris +22-ni. Kasvas firmade arv, kes informeerisid teenuste müügi suurenemisest (neid oli kolmandik, saldo +10). Igal neljandal ettevõttel müük siiski vähenes.

Ligi pooled infotehnoloogia ettevõtted teatavad, et järgmisel kolmel kuul nõudlus suureneb (saldo +41).

¹⁵ Teenindusbaromeeter on koostatud 289 teenindusettevõtte hinnangute põhjal

¹⁶ Kindlustunde indikaator on teenuste müügi, nõudluse ja nõudluse prognoosi saldode aritmeetiline keskmine

Hotellid

3/4 hotellidest informeeris septembris teenuste müügi suurenemisest viimasel 3-l kuul (saldo +65). 40% hotelle võttis suvekuudeks tööle lisatöötajad. 93% hotellidest annab teada nõudluse vähenemisest järgmisel 3-l kuul (saldo -88). Üle pooled majutusettevõtted vähenavad isikkoosseise. Teenuste hindu langetab ligi 3/4 hotellidest (saldo -68). Kindlustunde indikaator langes juuni +60-lt septembris +14-ni ja on võrreldes 2009. aasta septembriga (kindlustunde indikaator -13) rahuldav.

Restoranid

Üle poolte restoranidest teatas septembris teenuste müügi suurenemisest. Igal viiendal ettevõttel oli müük viimasel 3-l kuul vähenenud (saldo +37). 60% restoranide nõudlus järgmisel 3-l kuul väheneb (saldo -39). 55% toitlus-

tusettevõtete teatel vähendavad nad järgnevatel kuudel töötajate arvu. Kindlustunde indikaator oli septembris +12 (juunis +47). Võrreldes aasta tagasi septembriga, mil kindlustunde indikaator oli -18, on konjunktuur rahuldav.

Turism

Ligi 40% turismifirmade teatel suurenes suvekuudel müük. Neljandikul ettevõtetel teenuste müük aga vähenes (müügisaldo +13). Peaaegu poolte ettevõtete nõudluse järgneva 3 kuu jooksul vähenemise tõttu (saldo -34) muutus turismiettevõtete olukord turul mõnevõrra halvemaks. Kindlustunde indikaator langes juuni +4-lt septembris -3-ni. Võrrelduna 2009. aasta septembri olukorraga (kindlustunde indikaator -30) on turusituatsioon soodsam, kuid ei ole ikkagi rahuldav.

Transport

Transpordisektori kindlustunde indikaator oli septembris +18 (juunis +32). Ligi kolmandikul ettevõtetel suurenes ja igal viiendal vähenes eelnenud 3-l kuul teenuste müük (saldo septembris +10, juunis +45).

Üle 40% ettevõtete hinnangul eeloleval kolmel kuul suureneb nõudlus (saldo +33) ja plaanitakse tõsta hindu (saldo+37).

Autorent

Olukord autorenditurul paranes alates mai-kuust kuust kuusse. Kui mais ja juunis kasvas pooltel firmadel müük, siis septembris oli juba 80%-l ettevõtetel viimasel 3-l kuul müük suurenenud (saldo +73). Kindlustunde indikaator langes küll septembris +22-ni juuni +42-lt, kuid seda peamiselt tänu järgneva 3 kuu nõudluse vähenemisele (nõudluse saldo -87). 40% ettevõtete teatel langetavad nad lähikuude jooksul hindu (saldo -40). Samuti vähendatakse töötajate arvu (saldo -20).

Kinnisvara

Kinnisvarasektori kindlustunde indikaator oli septembris +33 (juunis +37). Võrreldes 2009. aasta septembriga (kindlustunde indikaator +11) on turu olukord soodsam. 44% ettevõteteid teatas septembris teenuste müügi suurenemisest viimasel 3-l kuul (saldo +28).

Järgnevatel kuudel nõudluse kasv kinnisvaraturul jätkub (nõudluse saldo septembris +32).

Reklaam

Reklaaminduse turusituatsioon III kvartalis halvenes. Kindlustunde indikaator langes septembris -2-ni (juunis +18). Ligi poolte reklaamiettevõtete müük vähenes viimase 3 kuu jooksul (saldo septembris -35).

Pea 60% ettevõtete teatel lähikuudel nõudlus reklaamiteenuste järele suureneb (saldo +53) ja iga viies firma plaanib töötajate arvu suurendamist.

Jäätmekäitlus

Jäätmekäitlejate turusituatsioon muutus ebasoodsamaks: igal seitsmendal ettevõttel müük vähenes. Ligi kolmandik jäätmekäitlejatest informeeris septembris teenuste müügi suurenemisest viimasel 3-l kuul (müügisaldo +15). Kindlustunde indikaatori langus juuni +24-lt septembris +5-le tulenes järgmistel kuudel jäätmete käitluse nõudluse vähenemisest (nõudluse saldo -21).

TEENINDUSBAROMEETER
 (vastuste jagunemine %-des)

		2009		2010										
		09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09
Teenuste müük viimase 3 kuu jooksul	suurenes	30,6	25,9	26,1	30,6	28,1	20,2	19,9	23,9	37,7	47,4	40,6	44,9	42,2
	jäi samaks	33,4	37,2	41,3	31,5	38,0	39,5	38,9	46,7	45,7	41,6	44,4	37,3	37,8
	vähenes	36,0	36,9	32,6	37,9	33,9	40,3	41,3	29,3	16,7	11,0	15,0	17,8	20,0
	saldo	-5	-11	-7	-7	-6	-20	-21	-5	21	36	26	27	22
Nõudlus viimase 3 kuu jooksul	suurenes	30,1	28,1	28,4	29,1	22,2	20,7	21,9	28,9	40,4	48,3	43,5	44,9	43,6
	jäi samaks	34,5	35,9	37,0	34,4	42,6	44,8	41,9	45,0	46,4	42,9	42,1	39,6	40,5
	vähenes	35,5	36,1	34,6	36,6	35,2	34,6	36,2	26,1	13,2	8,8	14,5	15,5	15,8
	saldo	-5	-8	-6	-8	-13	-14	-14	3	27	39	29	29	28
Nõudlus järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	22,7	23,0	11,5	11,9	15,1	33,5	41,1	47,2	40,3	30,2	27,4	29,8	28,8
	jääb samaks	41,9	45,2	57,1	47,9	50,4	50,2	48,2	44,2	49,6	54,8	56,2	49,7	45,8
	väheneb	35,4	31,8	31,4	40,2	34,5	16,3	10,7	8,6	10,1	15,1	16,5	20,5	25,4
	saldo	-13	-9	-20	-28	-19	17	30	39	30	15	11	9	3
Töötajate arv viimase 3 kuu jooksul	suurenes	9,5	8,8	8,9	7,9	7,1	10,3	6,4	7,6	13,0	20,2	26,5	23,5	15,8
	jäi samaks	66,2	63,6	67,5	68,7	74,0	73,3	78,4	80,4	78,4	68,4	63,4	63,6	72,9
	vähenes	24,3	27,6	23,6	23,3	18,9	16,4	15,2	12,0	8,6	11,4	10,1	12,9	11,3
	saldo	-15	-19	-15	-15	-12	-6	-9	-4	4	9	16	11	5
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	8,0	8,9	6,6	8,8	7,5	10,8	15,1	20,5	21,9	18,7	14,7	17,5	15,3
	jääb samaks	68,2	71,3	80,2	79,0	83,3	83,1	76,8	72,9	73,8	75,7	78,9	67,2	69,6
	väheneb	23,8	19,8	13,3	12,2	9,2	6,1	8,1	6,6	4,3	5,7	6,4	15,3	15,1
	saldo	-16	-11	-7	-3	-2	5	7	14	18	13	8	2	0
Teenuste hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad	2,9	3,1	3,9	3,7	5,2	6,5	7,6	16,2	17,0	13,7	8,6	6,0	9,1
	jäävad samaks	71,4	71,5	73,3	80,9	80,8	82,2	84,4	75,3	79,6	83,4	86,9	83,0	79,3
	langevad	25,7	25,4	22,9	15,5	14,0	11,3	8,0	8,5	3,5	3,0	4,5	11,1	11,6
	saldo	-23	-22	-19	-12	-9	-5	0	8	13	11	4	-5	-2
Äritegevust piirab praegu														
	mitte miski	x	4,2	x	x	4,0	x	x	5,9	x	x	8,5	x	x
	ebapiisav nõudlus	x	75,0	x	x	75,7	x	x	65,5	x	x	62,5	x	x
	tööjõu puudus	x	0,5	x	x	0,9	x	x	1,4	x	x	3,1	x	x
	ruumi, seadmete puudus	x	0,6	x	x	0,5	x	x	0,2	x	x	0,7	x	x
	finantsprobleemid	x	15,8	x	x	14,5	x	x	22,1	x	x	18,4	x	x
	muud	x	4,0	x	x	4,4	x	x	5,0	x	x	6,9	x	x
Ärikonjunktuur (olukord) 6 kuu pärast	parem	x	22,7	x	x	36,9	x	x	39,9	x	x	39,7	x	x
	sama	x	54,0	x	x	45,6	x	x	53,0	x	x	40,8	x	x
	halvem	x	23,3	x	x	17,5	x	x	7,0	x	x	19,5	x	x
	saldo	x	-1	x	x	19	x	x	33	x	x	20	x	x
Kindlustunde indikaator		-8	-9	-11	-14	-13	-6	-2	12	26	30	22	22	18

TEENINDUSBAROMEETER, SEPTEMBER 2010
(vastuste jagunemine teenindusharude lõikes %-des)

		Infotehno- loogia	Hotellid	Resto- ranid	Turism	Trans- port	Auto- rent	Kinnis- vara	Reklaam	Jäätme- käitlus	KOKKU
Teenuste müük viimase 3 kuu jooksul	suurenes	32,5	75,0	55,3	38,5	30,0	80,0	44,0	10,7	28,6	42,2
	jäi samaks	44,5	15,0	26,7	35,5	50,0	13,0	40,0	43,3	57,4	37,8
	vähenes	23,0	10,0	18,0	26,0	20,0	7,0	16,0	46,0	14,0	20,0
	saldo	10	65	37	13	10	73	28	-35	15	22
Nõudlus viimase 3 kuu jooksul	suurenes	37,5	75,0	55,3	35,9	35,0	80,0	44,0	21,4	28,6	43,6
	jäi samaks	39,5	15,0	26,7	41,1	40,0	20,0	52,0	32,6	64,4	40,5
	vähenes	23,0	10,0	18,0	23,0	25,0	0,0	4,0	46,0	7,0	15,8
	saldo	15	65	37	13	10	80	40	-25	22	28
Nõudlus järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	43,6	5,0	23,1	15,4	42,5	0,0	32,0	57,1	0,0	28,8
	jääb samaks	53,4	2,0	14,9	35,6	47,5	13,0	68,0	38,9	79,0	45,8
	väheneb	3,0	93,0	62,0	49,0	10,0	87,0	0,0	4,0	21,0	25,4
	saldo	41	-88	-39	-34	33	-87	32	53	-21	3
Töötajate arv viimase 3 kuu jooksul	suurenes	20,5	40,0	26,3	7,7	25,0	13,3	8,0	3,6	7,1	15,8
	jäi samaks	71,5	55,0	62,7	82,3	65,0	79,7	80,0	71,4	78,9	72,9
	vähenes	8,0	5,0	11,0	10,0	10,0	7,0	12,0	25,0	14,0	11,3
	saldo	13	35	15	-2	15	6	-4	-21	-7	5
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	17,5	0,0	5,1	5,1	13,2	0,0	28,0	17,9	7,1	15,3
	jääb samaks	77,5	47,0	40,9	86,9	78,8	80,0	68,0	78,1	85,9	69,6
	väheneb	5,0	53,0	54,0	8,0	8,0	20,0	4,0	4,0	7,0	15,1
	saldo	13	-53	-49	-3	5	-20	24	14	0	0
Teenuste hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad	7,5	5,0	7,7	5,1	40,0	0,0	4,0	3,6	0,0	9,1
	jäävad samaks	89,5	22,0	79,3	81,9	57,0	60,0	96,0	92,4	100,0	79,3
	langevad	3,0	73,0	13,0	13,0	3,0	40,0	0,0	4,0	0,0	11,6
	saldo	5	-68	-5	-8	37	-40	4	0	0	-2
Kindlustunde indikaator		22	14	12	-3	18	22	33	-2	5	18

TEENINDUSBAROMEETER
(saldod %-des)

Näitaja	2002 - 2010			2009		2010											
	min	kesk	max	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	
Teenuste müük viimase 3 kuu jooksul	-68	12	52	-5	-11	-7	-7	-6	-20	-21	-5	21	36	26	27	22	
Nõudlus viimase 3 kuu jooksul	-73	9	50	-5	-8	-6	-8	-13	-14	-14	3	27	39	29	29	28	
Nõudlus järgneva 3 kuu jooksul	-60	10	60	-13	-9	-20	-28	-19	17	30	39	30	15	11	9	3	
Töötajate arv viimase 3 kuu jooksul	-35	3	21	-15	-19	-15	-15	-12	-6	-9	-4	4	9	16	11	5	
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	-21	10	39	-16	-11	-7	-3	-2	5	7	14	18	13	8	2	0	
Teenuste hinnad järgneva 3 kuu jooksul	-31	9	33	-23	-22	-19	-12	-9	-5	0	8	13	11	4	-5	-2	
Äritegevust piirab praegu																	
mitte miski	4	18	35	x	4	x	x	4	x	x	6	x	x	8	x	x	
ebapiisav nõudlus	21	44	82	x	75	x	x	76	x	x	65	x	x	62	x	x	
tööjõu puudus	1	16	36	x	1	x	x	1	x	x	1	x	x	3	x	x	
ruumi, seadmete puudus	0	3	9	x	1	x	x	1	x	x	0	x	x	1	x	x	
finantsprobleemid	2	9	22	x	16	x	x	14	x	x	22	x	x	18	x	x	
muu	3	8	17	x	4	x	x	4	x	x	5	x	x	7	x	x	
Ärikonjunktuur (olukord) 6 kuu pärast	-44	11	43	x	-1	x	x	19	x	x	33	x	x	20	x	x	
Kindlustunde indikaator	-60	10	43	-8	-9	-11	-14	-13	-6	-2	12	26	30	22	22	18	

2.5. Tarbijabaromeeter¹⁷

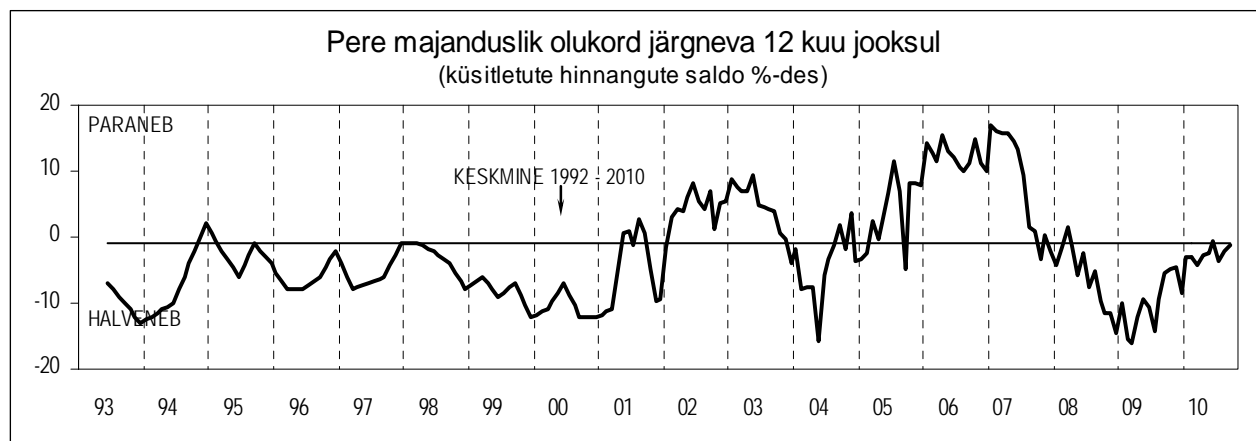
Tarbijate kindlustunde tõus III kvartalis jätkus.

Perede ootused oma pere majandusolukorra arengule septembris paranesid

Septembris olid ülekaalus tarbijad, kelle majanduslik olukord viimasel 12 kuul ei muutunud (neid oli 49%), 41% tarbijate olukord halvenes ja 9%-l olukord paranes (saldo juulis -23, augustis -23, septembris -21).

Ootused oma pere majandusolukorra paranemisele järgneva 12 kuu jooksul septembris tu-

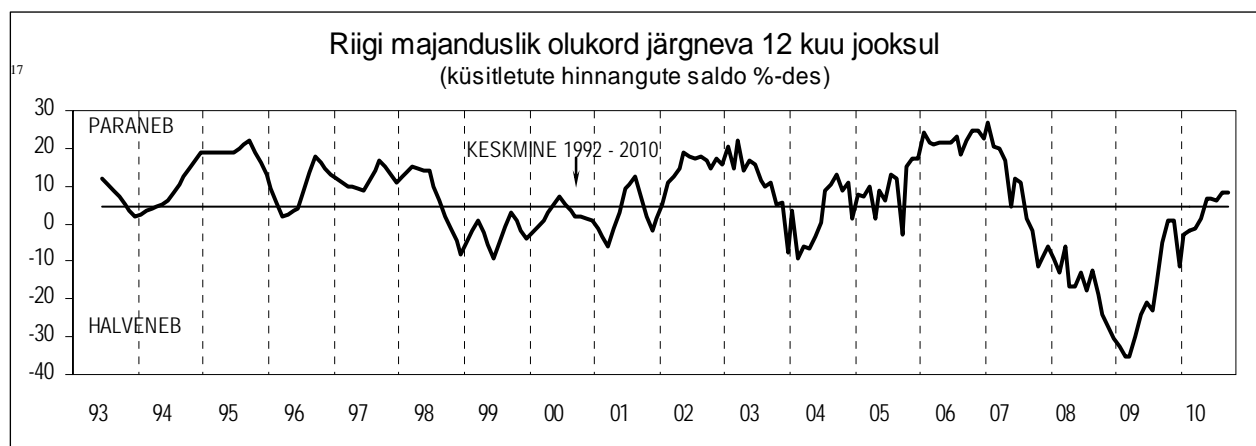
gevnesisid (saldo juulis -4, augustis -2, septembris -1). Septembris prognoosis 22% küsitletutest oma pere majandusolukorra paranemist, 41% samaks jäämist ja 23% kartis halvenemist.

Ootused riigi majandusolukorra muutumisele paranesid

Elanike hinnang riigi majandusolukorra muutumisele viimase 12 kuu jooksul on endiselt negatiivne, kuid viimastel kuudel jätkuvalt paranenud. Septembris arvas 42% vastanutest (juunis 62%), et Eesti majandusseis on halvem kui oli 12 kuud tagasi ja olukorda pidas paremaks 27% (juunis 14%).

Ootused järgneva 12 kuu riigi majandusarengu suhtes paranesid. Septembri hinnang (saldo +8) oli 1 punkt parem juuni hinnangust ja 13 punkti parem aasta tagasi antud hinnangust. 43% küsitletutest lootis, et riigi majandusolukord järgneva 12 kuu jooksul paraneb, sama olukorra püsimist ootas 26% ja halvenemist kartis 23% küsitletutest.

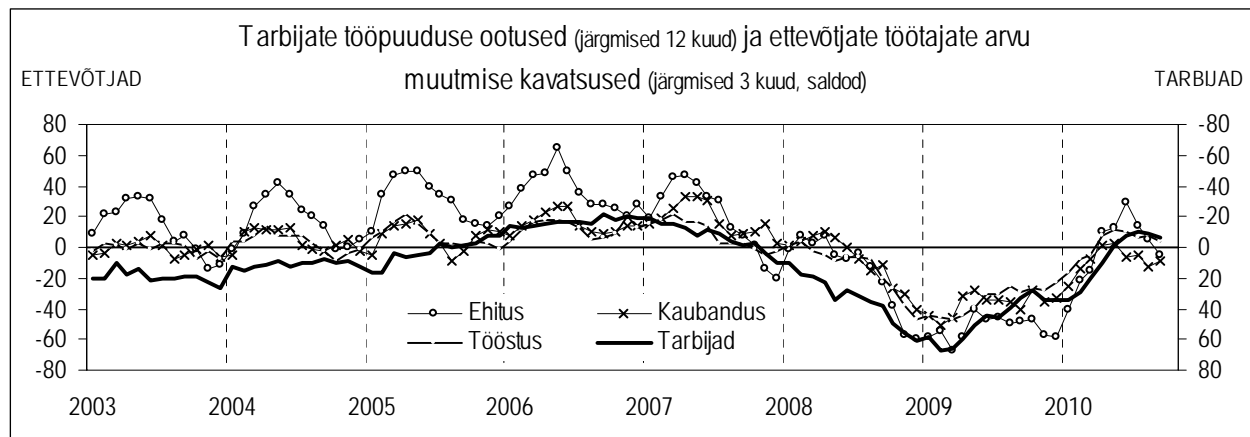

¹⁷ Küsitlusi viiakse läbi telefoni teel. Septembrikuu küsitlus viidi läbi 1. – 8. septembrini ja küsitleti 800 inimest üle Eesti

Tööpuuduse vähenemise ootused nõrgenesid

Suvekuudel aktiivselt toimunud tööturu olukorra paranemine sügise lähenedes aeglustus. Elanike hinnangul tööpuudus väheneb, kuid aeglasemalt (saldo juulis -10, augustis -9, septembris -7; pikaajaline keskmine 18). Ilmselt

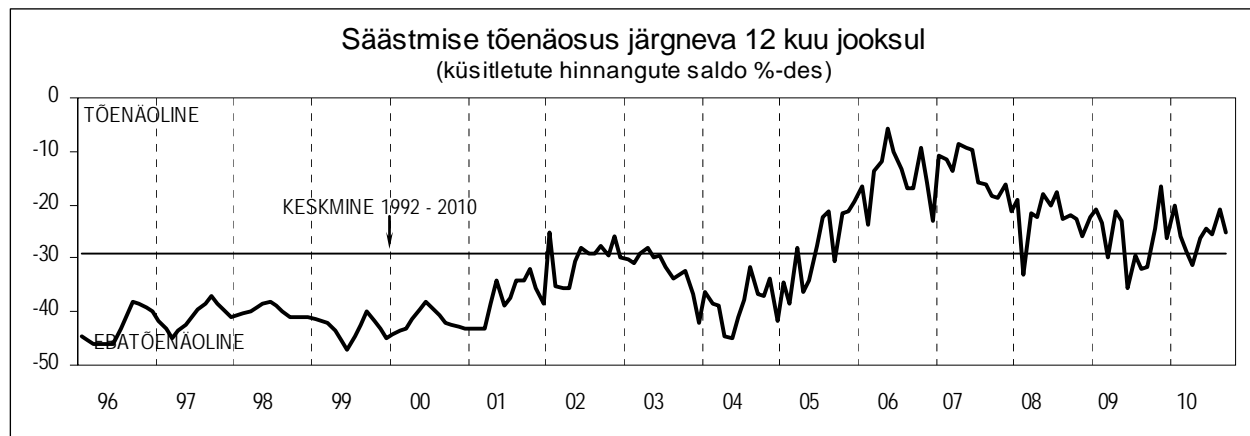
tarbijad tunnetavad, et suvel loodud ajutised töökohad kaubanduses, teeninduses, ehituses kaovad nüüd taas. Ka ettevõtjate hinnangud konjunktuuribaromeetrite uuringus viitavad samale trendile.

Perede rahalises olukorras olulisi muutusi ei toimunud

Perede rahaline olukord on läbi kriisiaja kulutuste olulise piiramise hinnaga püsinud suhteliselt stabiilne. Septembris teatas 38% peredest säästmisest, 48% tuli ots-otsaga välja ja 13% elas kas varasematest säästudest või oli võlgades (saldo septembris 13, juunis 12).

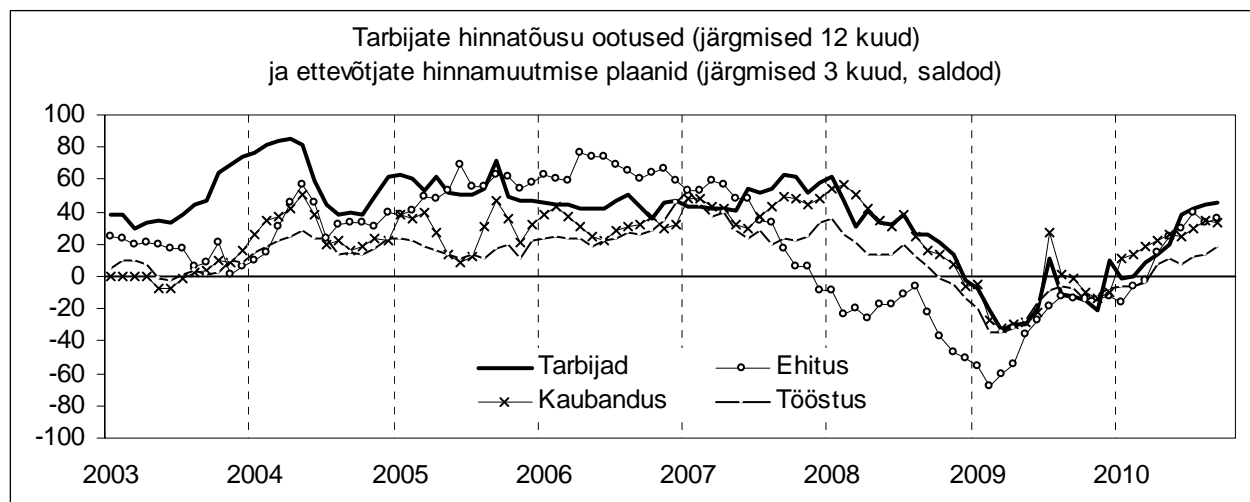
Tarbijabaromeeter näitas, et tarbijate püsikau-pade ostuplaanid olid III kvartalis endiselt tagasihoidlikud, kuid natuke optimistlikumad kui viimastel aastatel.

Tarbijate inflatsiooniootused taas kasvamas

Tarbijate hinnangul jaehindade tõus lähema aasta jooksul kiireneb ja tarbijate poolt oodatav järgneva 12 kuu hinnatõus on 8%. Kui aasta tagasi septembris prognoosis 8% vastanutest hindade alanemist ja 5% eelnevast kiiremat hinnatõusu, siis 2010. a septembris oli hindade

alanemise prognoosijaid vaid 0,3% ja 35% tarbijate hinnangul hinnatõus kiireneb. Ka ettevõtjate hinnangud konjunktuuribaromeetri küsitlustes viitavad inflatsiooni kiirenemisele lähikuudel.

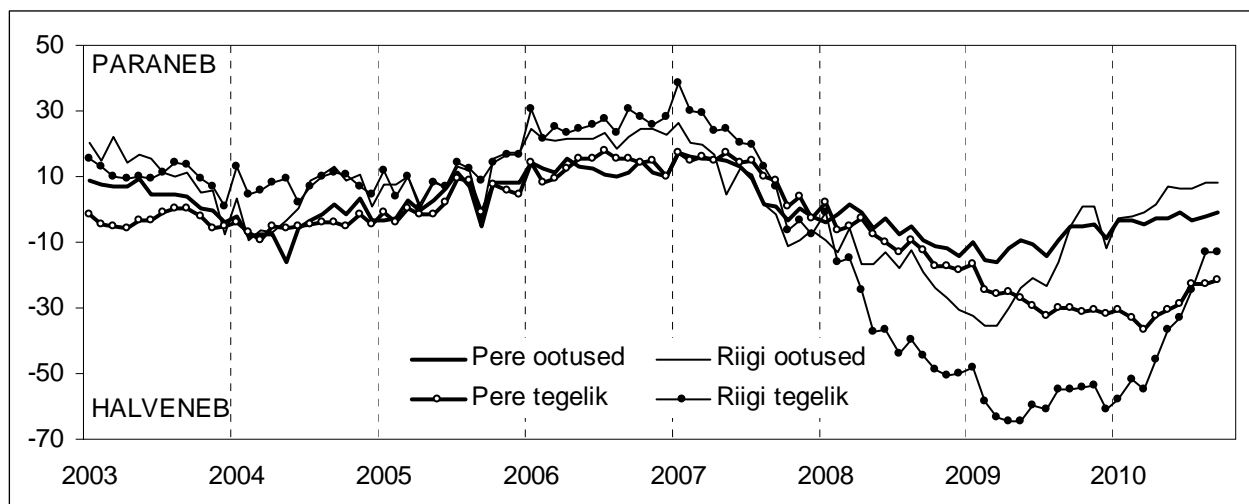
Tarbijate kindlustunde koondindikaator püsib suhteliselt kõrge

Tarbijate kindlustunde indikaator oli septembris -3 ja see on samal tasemel kui oli juunis ning 8 punkti parem pikaajalisest keskmisest (1992-2010). Võrreldes majanduskriisi põhjaga (2009. a märts), on tarbijate kindlustunne paranenud 34

punkti võrra. Kiiremini on paranenud ootused riigi majanduslikule olukorrale ja ootused tööturu suhtes. Vähem on paranenud ootused oma pere majandusliku olukorra suhtes ja perede säästuprognosis.

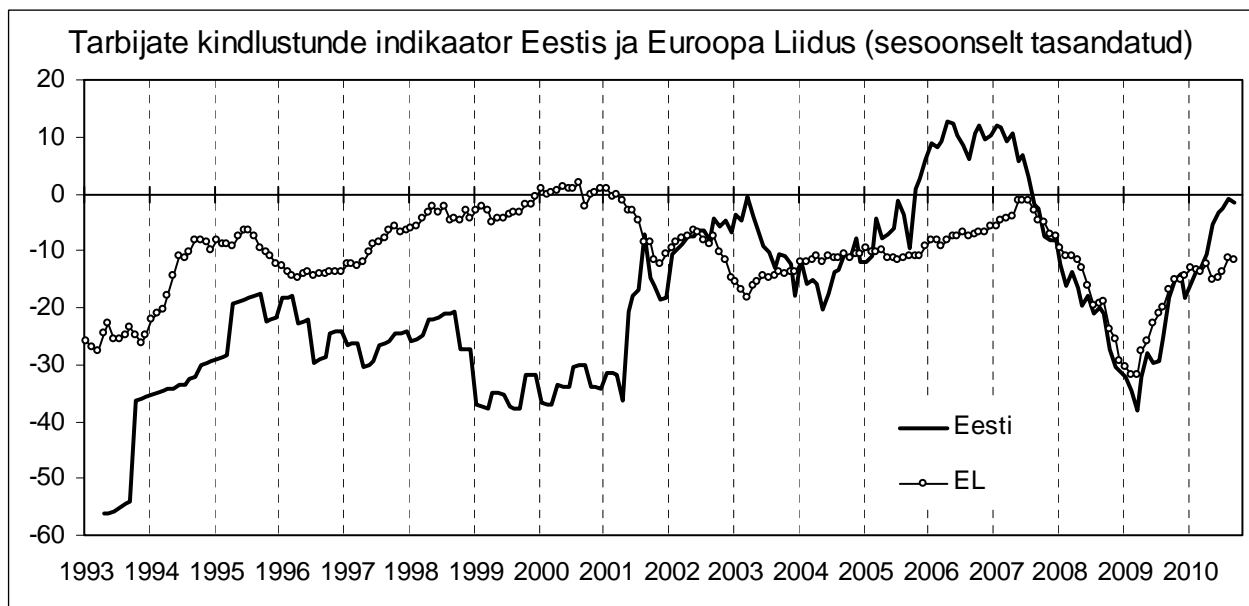
Tarbijate kindlustunde indikaator (indikaatori komponentide lõikes)

	Kindlustunde indikaator	Pere majanduslik olukord järgneval 12 kuul (saldo)	Eesti majanduslik olukord järgneval 12 kuul (saldo)	Tööpuudus järgneval 12 kuul (saldo)	Säästmine järgneval 12 kuul (saldo)
September 2007	-4	1	-2	-1	-8
September 2008	-23	-10	-19	38	-22
September 2009	-19	-5	-5	33	-32
Jaanuar 2010	-15	-3	-3	34	-20
Veebruar 2010	-15	-3	-2	30	-26
Märts 2010	-14	-4	-1	20	-29
Aprill 2010	-11	-3	1	10	-31
Mai 2010	-5	-3	7	-2	-26
Juuni 2010	-3	-1	7	-7	-24
Juuli 2010	-3	-4	6	-10	-26
August 2010	-1	-2	8	-9	-21
September 2010	-3	-1	8	-7	-25

Võrreldes buumiaegsete hinnangutega on kriisiajale iseloomulik, et tugevalt lahknevad tarbijate hinnangud tulevikule ja tegelikkusele (küsimus “olukord praegu, võrreldes sellega mis oli 12 kuud tagasi”). Kuigi nii momendi-

olukorra kui tuleviku hinnangute osas on viimase 1,5 aasta trend olnud paranemisele, siis ootused on olnud tunduvalt optimistlikumad kui tegelikkus.

Euroopa Liidu keskmine tarbijate kindlustunde indikaator tõusis septembris võrreldes juuniga 3 punkti ja võrreldes augustiga langes 1 punkti. Muutused tarbijate kindlustundes olid III kvartalis erinevates Euroopa Liidu riikides väga erisuunalised.

Tarbijate kindlustunnet Eestis võib lähikuudel oluliselt mõjutada üleminek uuele rahale –

eurole. Eesti majandusele oleks vajalik ka siseturu elavnemine ja siin on väga oluline, kuidas muutub tarbija kindlustunne ja kuidas ta euro tulekusse suhtub.

Esitasime septembris tarbijatele selleteemalise lisaküsimuse.

Kuidas suhtute sellesse, et 1. jaanuarist tuleb kroonide asemel kasutusele euro?
Hinnangud olid järgnevad (vastanute arv %-des):

	Kokku	Sugu		Vanus			
		Mehed	Naised	16-29	30-49	50-64	65-
Väga positiivselt	6	9	4	8	9	2	4
Positiivselt	21	23	19	17	24	25	17
Neutraalselt (mul ükskõik)	35	35	36	30	35	38	39
Natuke negatiivselt	22	20	23	27	18	19	22
Väga negatiivselt	14	12	17	16	12	15	15
Ei oska öelda	2	2	2	2	2	1	3
Saldo	-9	+1	-19	-18	3	-7	-16

Septembris oli kolmandiku inimeste hoiak euro suhtes neutraalne ja negatiivseid külgi nägevad inimesed olid väikeses ülekaalus positiivselt suhtujate üle. Naised oli negatiivsemalt meelestatud kui mehed. Kõrgharidusega inimesed nägid euro tulekut oluliselt positiivsemana. Nii suhtus euro tulekusse positiivselt 37% kõrgharidusega inimestest ja 23% põhiharidusega inimestest.

Kõige positiivsemalt suhtusid euro kasutuselevõttu inimesed vanuses 30-49 aastat, kõige

negatiivsemalt noored vastajad (vanuses 16-29 aastat). EKI jälgib inimeste hoiakute muutumist järgneva poole aasta jooksul.

TARBIJABAROMEETER
(vastuste jagunemine %-des)

Küsimus	2010			
	juuli	aug	sept	
1. Perekonna majanduslik olukord võrreldes sellega, mis oli 12 kuud tagasi				
palju parem	++	1,9	1,4	0,8
mõnevõrra parem	+	5,3	6,5	8,5
sama	=	50,5	49,4	49,3
mõnevõrra halvem	-	28,9	29,9	29,5
palju halvem	--	12,6	12,3	11,5
ei oska öelda		0,9	0,6	0,5
saldo		-23	-23	-21
2. Perekonna majanduslik olukord järgneva 12 kuu pärast				
palju parem	++	1,3	1,1	1,4
mõnevõrra parem	+	16,9	19,3	21,8
sama	=	45,8	44,1	41,4
mõnevõrra halvem	-	17,9	19,1	19,3
palju halvem	--	4,3	3,3	3,8
ei oska öelda		14,0	13,1	12,5
saldo		-4	-2	-1
3. Eesti majanduslik olukord võrreldes sellega, mis oli 12 kuud tagasi				
palju parem	++	0,1	0,8	1,3
mõnevõrra parem	+	19,5	26,4	25,4
sama	=	22,3	24,8	25,9
mõnevõrra halvem	-	34,8	31,6	29,8
palju halvem	--	16,8	10,9	11,9
ei oska öelda		6,6	5,6	5,9
saldo		-24	-13	-13
4. Eesti majanduslik olukord 12 kuu pärast				
palju parem	++	1,5	1,6	2,3
mõnevõrra parem	+	40,4	41,4	40,4
sama	=	23,5	25,4	26,4
mõnevõrra halvem	-	18,6	18,8	18,6
palju halvem	--	6,1	4,8	4,8
ei oska öelda		9,9	8,1	7,6
saldo		6	8	8
5. Hindade muutus viimase 12 kuu jooksul				
oluliselt tõusnud	++	17,6	19,8	19,5
mõõdukalt tõusnud	+	32,5	33,5	34,4
natuke tõusnud	=	30,6	32,9	34,5
jäänud samaks	-	12,9	9,6	8,3
alanenud	--	3,0	1,4	0,8
ei oska öelda		3,4	2,9	2,6
saldo		24	30	32

Küsimus	2010			
	juuli	aug	sept	
6. Hindade muutus lähema 12 kuu jooksul (võrreldes möödunud 12 kuuga)				
hinnad tõusevad kiiremini	++	32,4	31,9	34,6
hinnad tõusevad sama kiiresti	+	32,4	34,6	30,6
hinnad tõusevad aeglasemalt	=	14,4	19,1	19,1
hinnad püsivad samal tasemel	-	11,8	7,1	9,1
hinnad langevad	--	1,3	0,8	0,3
ei oska öelda		7,9	6,5	6,3
saldo		41	45	45
7. Tööpuudus järgneva 12 kuu jooksul				
kasvab tunduvalt	++	4,1	2,5	4,4
kasvab mõnevõrra	+	16,0	17,9	18,8
jääb samaks	=	33,0	34,1	34,1
väheneb mõnevõrra	-	37,4	35,8	35,3
väheneb tunduvalt	--	3,3	2,8	2,9
ei oska öelda		6,3	7,0	4,6
saldo		-10	-9	-7
8. Praeguse aja soodsus püsikaupade ostmiseks				
praegu on sobiv aeg	+	44,8	44,6	43,6
ei eriti soodne ega ebasoodne	=	26,9	27,1	25,8
ei ole soodne	-	21,6	20,6	22,4
ei oska öelda		6,8	7,6	8,3
saldo		23	24	21
9. Kulutamine püsikaupade ostuks järgmisel 12 kuul (võrreldes viimase 12 kuuga)				
tunduvalt rohkem	++	1,8	1,9	3,1
mõnevõrra rohkem	+	9,4	11,9	12,4
umbes samad	=	43,1	40,0	39,0
mõnevõrra vähem	-	18,6	15,6	16,6
tunduvalt vähem	--	24,0	27,8	26,0
ei oska öelda		3,1	2,9	2,9
saldo		-27	-28	-25
10. Praeguse majandusliku olukorra sobivus raha kogumiseks/säästmiseks				
väga sobiv aeg	++	4,8	3,8	3,9
küllaltki sobiv aeg	+	31,9	34,1	29,6
pigem ebasobiv aeg	-	40,8	41,0	42,3
täiesti ebasobiv aeg	--	17,1	13,8	16,6
ei oska öelda		5,5	7,4	7,6
saldo		-17	-13	-19

Küsimus	2010			
	juuli	aug	sept	
11. Raha säästmise tõenäosus lähema 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	7,0	7,1	6,4
küllaltki tõenäoline	+	27,5	30,3	28,0
küllaltki ebatõenäoline	-	33,6	34,6	33,6
täiesti ebatõenäoline	--	29,5	25,8	28,6
ei oska öelda		2,4	2,3	3,4
saldo		-26	-21	-25
12. Pere praegune rahanduslik olukord				
säästetakse palju	++	2,6	2,9	3,3
säästetakse natuke	+	36,3	36,3	35,1
tullakse ots-otsaga välja	=	50,0	48,9	47,5
kulutatakse varasemaid sääste	-	7,8	8,1	9,5
elatakse võlgu	--	2,6	3,0	3,1
ei oska öelda		0,8	0,9	1,5
saldo		14	14	13

Küsimus	2010			
	juuli	aug	sept	
13. Auto ostmise tõenäosus järgmise 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	2,3	-	-
küllaltki tõenäoline	+	5,3	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	9,4	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	81,9	-	-
ei oska öelda		1,3	-	-
saldo		-82	-	-
14. Maja ostmise või ehitamise tõenäosus järgmise 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	1,6	-	-
küllaltki tõenäoline	+	3,0	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	6,1	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	87,1	-	-
ei oska öelda		2,1	-	-
saldo		-87	-	-
15. Suuremate kulutuste tegemise tõenäosus oma maja või korteri kapitaalseks ümberehitamiseks või remontimiseks järgneva 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	9,6	-	-
küllaltki tõenäoline	+	17,0	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	11,8	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	60,8	-	-
ei oska öelda		0,9	-	-
saldo		-48	-	-

TARBIJABAROMEETER

(saldod: küsitletute positiivsete ja negatiivsete hinnangute vahe)

Küsimus	1992 - 2010			2009				2010								
	min	kesk	max	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9
PEREKONNA MAJANDUSLIK OLUKORD																
Viimased 12 kuud	-53	-8	18	-30	-31	-31	-32	-31	-33	-36	-32	-31	-29	-23	-23	-21
Järgmised 12 kuud	-36	-1	17	-5	-5	-4	-9	-3	-3	-4	-3	-3	-1	-4	-2	-1
RIIGI MAJANDUSLIK OLUKORD																
Viimased 12 kuud	-65	-5	38	-55	-54	-54	-61	-58	-52	-55	-46	-37	-33	-24	-13	-13
Järgmised 12 kuud	-37	4	27	-5	1	1	-12	-3	-2	-1	1	7	7	6	8	8
HINNAD																
Viimased 12 kuud	-29	31	85	-12	-26	-29	-13	-21	-7	3	7	11	25	24	30	32
Järgmised 12 kuud	-33	41	85	-13	-15	-21	9	-2	0	8	13	19	38	41	45	45
Muutus %-des	-1	11	21	5	5	4	6	6	7	7	7	7	7	8	8	8
TÖÖPUUDUS																
	-22	18	76	33	28	34	34	34	30	20	10	-2	-7	-10	-9	-7
PÜSIKAUPADE OSTUD																
Praegu	-7	25	47	14	18	23	18	17	21	13	20	10	16	23	24	21
Järgmise 12 kuu jooksul	-60	-17	-2	-36	-39	-36	-35	-36	-35	-33	-27	-32	-27	-27	-28	-25
SÄÄSTUD																
Praegu	-75	-26	-2	-19	-15	-14	-12	-20	-16	-25	-28	-23	-23	-17	-13	-19
Järgmise 12 kuu jooksul	-47	-29	-6	-32	-24	-17	-26	-20	-26	-29	-31	-26	-24	-26	-21	-25
PERE RAHANDUSLIK OLUKORD																
	-22	11	20	9	11	12	12	13	10	12	14	12	12	14	14	13
AUTO OSTMINE																
	-89	-69	-55	x	-89	x	x	-84	x	x	-81	x	x	-82	x	x
MAJA OSTMINE																
	-93	-82	-64	x	-93	x	x	-90	x	x	-87	x	x	-87	x	x
MAJA, KORTERI REMONT																
	-66	-33	-14	x	-61	x	x	-56	x	x	-45	x	x	-48	x	x
KINDLUSTUNDE INDIKAATOR																
	-37	-11	13	-19	-14	-14	-20	-15	-15	-14	-11	-5	-3	-3	-1	-3

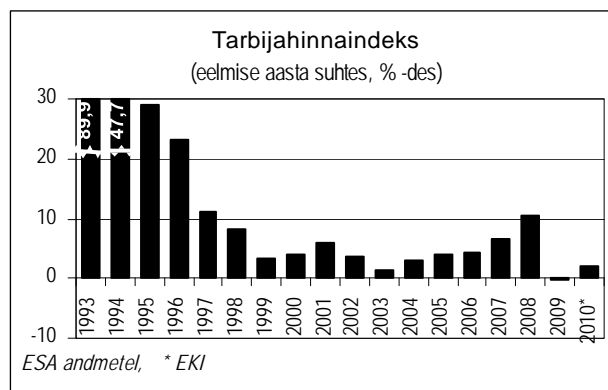
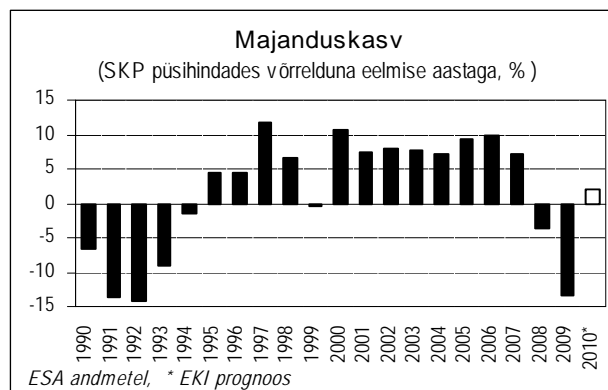
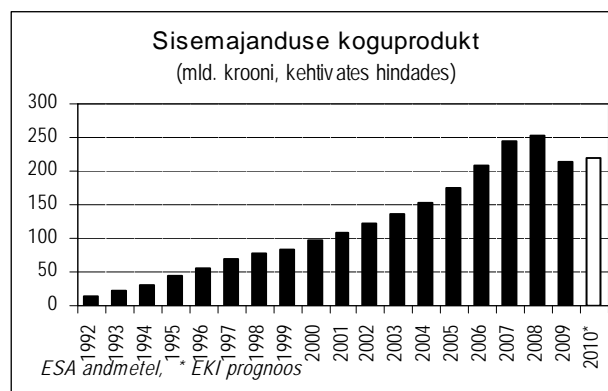
3. Lühülevaade Eesti majandusarengust 1993-2010. a

Sisemajanduse koguprodukt (SKP). Reformide ja majanduse ümberstruktureerimise käigus (1992-1994) kahanes sisemajanduse koguprodukt (püsihindades) ligi veerandi võrra. Tõus algas 1994. aasta teisel poolel ja kestis 2007. aastani. Majanduse reaalkasv oli tõusu-aastatel (2000-2007) keskmiselt 8,7% aastas. Nominaalhindades suurenes SKP 1994-2007 ~10 korda. Arengukiirus tõusis pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga. Sellest tulenevalt võib 2004. aastat nimetada kiirenduse aastaks ja 2005. aastat kõrgkonjunktuuri aastaks. Sel aastal sai alguse kinnisvarabuim, mis kulmineerus 2006. aastal, mis sai nimeks ülekuumenemise aasta. Kinnisvarabuimi järgsele aastale oli iseloomulik majanduskasvu aeglustumine, mistõttu 2007. aasta märksõnaks on jahtumine. Olukord muutus 2008. aastal, kui maailmas sai alguse finantskriis, mis viis Eesti majanduse langusesse. 2008. aastal moodustas SKP ühe inimese kohta 67% Euroopa Liidu 27 riigi keskmisest (hindade erinevust arvestades). Majanduslangus kiirenes 2009. aastal (langus 14,1%) ja alles 2010. aastal on oodata väikest tõusu (EKI prognoos 2%).

Tarbijahinnaindeks (THI). Tarbekaubad ja tasulised teenused on krooni ajal (1992. juunist kuni 2010. a augustini) kallinenud keskmiselt 10,5 korda. Tarbijahindade tõus aastast-aastasse aeglustus, jõudes 2003. a 1,3%-ni. Perioodil 2004-2006 THI püsis vahemikus 3,0...4,4%. Hinnatõusu aluseks oli siis siirdemajandusriikidele iseloomulik hinnauhildumisprotsess. Sel perioodil kasvasid administratiivselt reguleeritavad hinnad kiiremini vabalt kujunevatest hindadest ja teenuste hinnad kaupade hindadest (2004. a THI oli 3,0%, 2005. a 4,1% ja 2006. a 4,4%). Nõudmis- ja pakkumispoolsete tegurite koosmõjul hakkas 2007. aastal inflatsioon taas kiirenema: 2007. aastal oli THI 6,6% ja 2008. aastal koguni 10,4%. Situatsioon muutus oluliselt 2009. aastal, mil majanduslanguse ja vähenenud nõudluse mõjul inflatsioon langes miinus 0,1%-ni. EKI prognoosib 2010. aastaks hindade 2,5%-list tõusu.

Väliskaubandus. Eesti väliskaubandus on krooni ajal jõudsalt arenenud. Aastatel 1994-2008 kasvas kaupade väliskaubanduse käive

jooksvates hindades ligi 8 korda. Samas on kõikidel aastatel kaubavahetusbilanss olnud negatiivne, seejuures rekordaastatel on defitsiit ületanud 30 mld krooni piiri. Kõige kiirema hüppe tegi **eksport** aastatel 2005-2006, mida seostatakse Eesti astumisega Euroopa Liitu. Eesti suurimad ekspordipartnerid on läbi aegade olnud Soome ja Rootsi. Kaupade **import** on kõigil aastatel (välja arvatud 1999. a ja 2009. a) suurenenud. Impordinõudluse kiiret kasvu on soodustanud välismaiste otseinvesteeringute hoogne sissevool ja eratarbimise kiire areng. Peamisteks impordipartneriteks on olnud samuti Soome ja Rootsi, kust on ka pärit

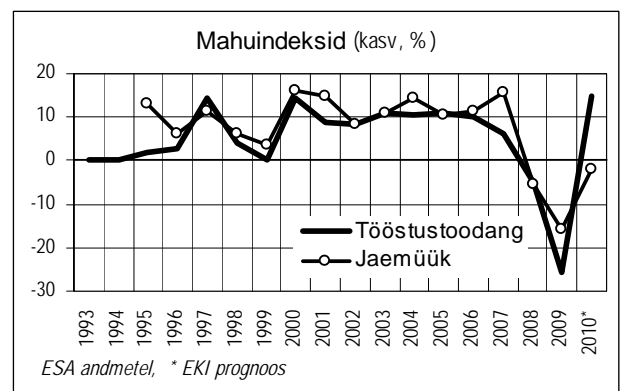
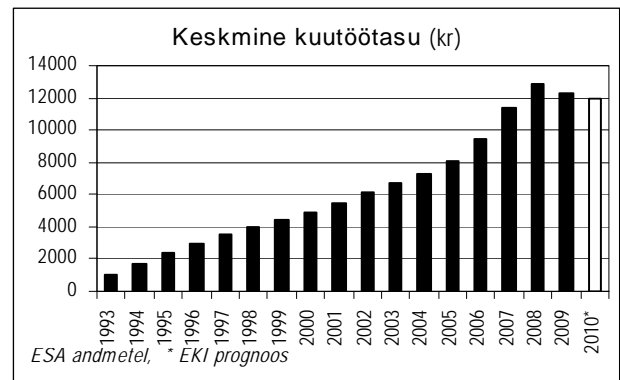
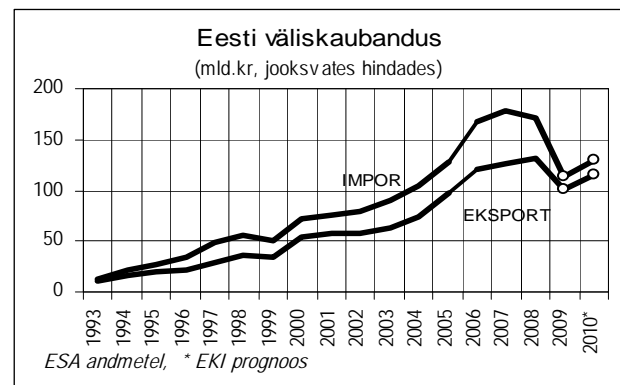

valdav osa detaile ja pooltooteid, mida on kasutatud allhankepingute täitmisel. Maailma majanduskliima halvenemisega Eesti väliskaubanduse areng aastatel 2001-2002 aeglustus, kuid alates 2003. aastast taas kiirenes. 2008. a eksport oli 132,5 mld kr ja import 169,9 mld kr. 2009. aastal väliskaubanduse areng järsult pidurdus. Põhjuseks nõudluse langus välisturgudel globaalse finantskriisi tõttu. 2010. aastal on oodata väliskaubanduse märgatavat elavnemist.

Tööhõive. Negatiivse iibe ja väljarände tõttu 90-ndatel aastatel tööga hõivatute arv Eestis oluliselt vähenes. Alates 2000. aastast hõivatute arv liikus tõusu suunas, jõudes 2000. a 572 tuh inimeselt 657 tuhande inimeseni 2008. aastal. Töötuse määr kasvas kuni 2000. aastani, ulatudes siis ligi 14%-ni. Aastatel 2002-2007 töötuse määr liikus langustrendil, moodustades 2003. ja 2004. a ~10% ja 2007. a 4,7%. Tööhõivet tõstis kinnisvarabuum, mille käigus ehitussektorisse lisandus ligi 40 tuhat töötajat. 2008. aastal hakkas tööpuudus taas kasvama, põhjustatuna majanduslangusest ja eriti ehitussektori taandarengust. 2009. a tööpuudus kasvas järsult. Registreeritud töötajaid oli aasta lõpul 87 282 inimest. Olukord 2010. aastal on hakanud aeglaselt paranema alates II kvartalist.

Tööstustoodang. Tööstustoodangu osakaal SKP-s on majanduse ümberstruktureerimise käigus vähenenud 35,4%-lt (1992. a) 14,5%-ni (2009. a). Töötlev tööstus annab 5/6 tööstustoodangust. Alates 1995. aastast oli tööstustoodangu mahuindeks positiivne, erandiks vaid 1999. aasta, mil 3,4%-st langust põhjustas Venemaa majanduskriis. 2000-2006. a oli tööstuse areng kiire (keskmiselt 10%). Toodangu maht sõltus olulisel määral allhanketööde lepingutest ja viimased omakorda maailmamajanduse olukorrast. Oluline mõju tööstustoodangu arengule on välisnõudlusel, kuna tööstusettevõtted müüvad välisturgudel enam kui poole oma toodangust. 2006. aastal tööstustoodangu reaalkasv oli 9,9% ja aeglustus 2007. aastal 6,7%-ni. Olukord muutus oluliselt 2008. aastal, mil nõudluse langus sise- ja välisturul põhjustas toodangu mahu 6,5%-lise vähenemise. Tellimised vähenesid veelgi enam 2009. aastal, mil toodangu maht langes 25,5%. 2010. a prognoos – kasv 15%, seda tänu ekspordinõudluse tõusule.

Palk ja elanike sissetulekud. Aastatel 1992-2008 keskmine brutopalk pidevalt suurenes, ületades 6000 krooni piiri esmakordselt 2002. aastal ja 11 000 krooni piiri 2007. aastal. Palga kasv on ületanud tarbijahindade kallinemise, tagades reaalsel palga tõusu. Keskmiselt on reaalsel palga tõus olnud 1996-2008. a 7,0% aastas. Kõrgemad nominaalpalgad on finantssektoris, valitsussektoris, kinnisvaraarenduses ja mäetööstuses. 2005. a algas palgakasvu kiirenemine (tööjõupuuduse mõjul) ning keskmine palk ulatus 2007. aastal juba 11 336 kroonini ja 2008. aastal 12 912 kroonini. Majanduslangus sundis ettevõtteid tootluse- ja palgatõusu proportsioonist rangemalt kinni pidama. 2009. a keskmine palk langes 12 264 kroonini ja 2010. a prognoosi kohaselt 12 100 kroonini.

Tähtsamad majandustulemused 1993 – 2009 ja prognoos 2010. a

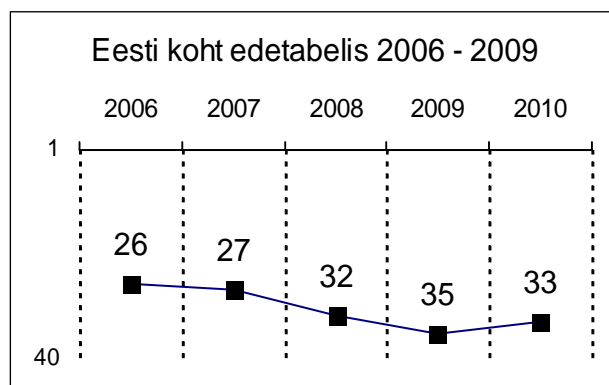
Näitaja	Mõõtühik	1993	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010* prognoos
Sisemajanduse koguprodukt (SKP)	mld krooni	22,8	78,7	83,8	96,4	109,1	121,7	136,4	151,5	175,0	209,5	247,6	252,0	216,9	224
SKP võrreldavates hindades eelmise aasta suhtes	%	91,0	106,7	99,7	110,0	107,5	107,9	107,6	107,2	109,4	110,6	107,2	96,4	85,9	102
Kapitali kogumahutus põhivarasse	mld krooni	5,4	23,9	20,6	24,8	28,9	36,1	43,1	46,8	56,2	75,4	85,3	72,2	46,7	45
Tarbija hinnaindeks (aasta keskmine)	%	89,9	8,2	3,3	4,0	5,8	3,6	1,3	3,0	4,1	4,4	6,6	10,4	-0,1	2,5
Tootjahinnaindeks (aasta keskmine)	%	75	4,2	-1,2	4,9	4,5	0,4	0,2	2,9	2,1	4,5	8,3	7,1	-0,5	3,0
Kaupade põhieksport	mld krooni	10,6	35,2	35,4	53,9	57,8	57,0	62,6	74,6	96,8	120,8	125,7	132,5	101,3	120
Kaupade põhiimport	mld krooni	11,8	55,2	50,4	72,2	75,1	79,5	89,4	104,9	128,4	167,6	179,0	170,5	113,6	135
Kaubavahetuse saldo	mld krooni	...	-20,0	-15,4	-18,3	-17,2	-22,5	-26,8	-30,3	-31,6	-46,8	-53,3	-36,0	-12,2	-15
Teenuste eksport	mld krooni	4,4	20,8	22,0	25,3	28,1	28,2	30,7	35,9	40,9	44,9	50,0	55,0	49,4	50
Teenuste import	mld krooni	3,4	12,8	13,6	15,1	16,8	18,3	19,2	22,0	27,7	31,0	35,1	35,8	28,4	30
Jooksevkonto saldo	mld krooni	+0,3	-6,8	-3,6	-5,2	-5,6	-12,9	-15,4	-17,1	-17,5	-32,1	-42,6	-24,5	+9,8	...
SKP suhtes	%	1,2	-8,6	-4,3	-5,4	-5,2	-10,6	-11,3	-11,3	-10,0	-15,3	-17,2	-9,7	4,5	...
Registreeritud tööpuudus (aasta keskmisena)	tuh in	34,4	31,9	44,0	46,2	54,1	48,2	43,3	32,2	26,0	15,4	13,4	19,7	67,0	80
Nominaalpalk keskmiselt kuus	krooni	1 066	4 021	4 440	4 907	5 510	6 144	6 723	7 287	8 073	9 407	11 336	12 912	12 264	12 100
Reaalpalga kasv eelmise aasta suhtes	%	2,2	4,0	6,9	6,3	6,1	7,6	8,0	5,2	6,4	11,6	13,0	3,2	-4,9	-3,1
Tööstustoodang, mahuindeks	%	-18,7	4,1	-3,4	14,4	8,8	8,4	11,0	10,4	11,0	9,9	6,4	-5,1	-25,5	15,0
Jaemüük, mahuindeks	%	...	6,4	3,6	16,3	15,0	8,4	10,9	14,6	10,5	11,3	15,5	-5,4	-15,6	-2,0
Pankade koondlaenuportfell aasta lõpul	mld krooni	...	23,9	26,7	34,2	40,7	50,0	69,2	92,5	125,4	177,7	240	260,1	244,7	235
Maksebilansi saldo	mld krooni	2,6	0,1	1,8	2,3	-0,7	0,9	2,3	3,4	4,9	7,5	1,4	7,9	0,03	...
Omajõul tehtud ehitustööd	mld krooni	1,8	9,5	8,4	9,7	10,8	14,0	15,6	18,4	24,3	34,6	43,1	37,5	23,5	24

* prognoos koostatud septembris 2010

4. Maailma Majandusfoorumi (WEF) riikide konkurentsivõime edetabel 2010/2011

K.a septembris avaldas Maailma Majandusfoorum raporti¹⁸, millest selgus, et Eesti rahvusvaheline konkurentsivõime on tänava hinnatud 4,61 punktiga (max = 7), mis andis Eestile 139 riigi arvestuses 33. koha. Võrreldes eelmise aastaga on Eesti tõusnud 2 kohta ja konkurentsivõime kasvanud 0,05 punkti võrra.

Hindamine tugines riikide 2009. a statistilistel andmetel (28 näitajat) ja 2010. a märtsi-aprillis läbi viidud ettevõttejuhtide küsitlusel. Eesti osas viis küsitluse läbi Eesti Konjunkturiinstituut ja selles osales 84 äriettevõtet erinevatest majandusharudest.

Kõige konkurentsivõimelisemaks riigiks tunnistas WEF taas Šveitsi, kes kogus 5,63 punkti. Šveitsile järgnesid Rootsi, Singapur, USA, Saksamaa, Jaapan, Soome, Holland, Taani ja Kanada (TOP 10). Eestiga enam-vähem võrdne konkurentsivõime (4,5...4,7 punkti) on meile tuntumatest riikidest Poolal, Tail, Tšehhil, Tuneesial, Islandil ja Tšiilil. Meie peamistest väliskaubanduspartneritest peale Rootsi, Saksamaa ja Soome, kes kõik on esikümnes, omab Leedu 47. kohta (4,38 p), Venemaa 63. kohta (4,24 p) ja Läti 70. kohta (4,14 p).

Maailma Majandusfoorumi konkurentsivõime arvestus tugineb nõ 12 sambal. Raportist nähtub, et Eesti tänavused tugevused/nõrkused sammaste lõikes on järgmised:

Sammas	Koht edetabelis	Punkte (max=7)
Institutsioonid	31	4,91
Infrastruktuur	32	4,94
Makromajandus	18	5,40
Tervishoid ja põhiharidus	29	6,26
Kõrgharidus ja koolitus	22	5,17
Kaubaturgude efektiivsus	29	4,71
Tööturu efektiivsus	17	4,91
Finantsturgude areng	45	4,50
Tehnoloogiline kirjaoskus	24	4,94
Turu suurus	101	2,89
Äritegevuse arenguaste	56	4,13
Innovatsioon	37	3,68

Toodust nähtub, et Eesti konkurentsivõime suhteliseks tugevuseks 2010/2011 aastal on tööturu efektiivsus, makromajandus ning kõrgharidus ja koolitus. Nõrgad küljed on riigi (turu) väiksus, äritegevuse arenguaste ja finantsturgude areng.

Lisaks sammastele avaldatakse raportis riikide konkurentsivõime ka nn alamindeksite lõikes.

Eesti kohad (ja punktid) 139 riigi võrdluses alamindeksite lõikes on järgmised:

	Koht	Punkte
Baasnõuded	29	5,39
Efektiivsuse tõstjad	34	4,52
Innovaatorid	45	3,90

Olgu veel märgitud, et teine tuntud reitinguagentuur – Lausanne Juhtimise Arendamise Instituut (IMD) omistas Eestile rahvusvahelise konkurentsivõime osas 34. koha. Kuigi metoodikas on tunduvaid erinevusi, tuleb positiivselt tunnustada tulemuste sarnasust (vt Konjunktuur nr 2 (173)).

¹⁸ The Global Competitiveness Report 2010 - 2011

5. EKI toidukorvi maksumus: III kvartal 2010

Toidukorv kallines septembris võrreldes juuniga 3,9%, aastaga on toidukulud tõusnud 3,8%.

Eesti Konjunkturiinstituudi toidukorv¹⁹ maksis septembris 908.35 krooni ning oli juuni ostukorvist 3,9% (33.85 kr) ja 2009. aasta septembri toidukorvist 3,8% 2.86 kr) kallim (tabel 5.1, joonis 5.1 ja 5.2).

Septembris kallinesid EKI toidukorvis võrreldes juuniga pea kõik toidukaubad, enim kallines kartul, värsked liha, suhkur ja juust.

Kartuli ja köögivilja kallinemise tõttu suurenesid neljaliikmelise pere ühe nädala ostukulud septembris 4.59 krooni võrra. Kartul maksis septembris 11,9%, porgand 9,9% ja mugulsibul 19% enam kui juunis. Kapsas odavnes 26,5%.

Lihasaaduste hinnatõusu tõttu suurenesid III kvartalis nädala ostukulud 11.97 krooni (+5,3%). Värsked liha kallines 7,5%, hakkliha 3,2%, keeduvorst 2,5% ning suitsulihatooded ühe protsendi võrra.

Piimasaadused kallinesid kolme kuuga 4,1%. Kiiremas tempos kallines juust 5,9%, piimkeefir 3,9%, või 3,8%, koor 3,7% ja kohupiim 2,7%. Pere ostukulud nädalas suurenesid piimatoodete hinnatõusu tõttu 8.80 krooni.

Kanamunade 4,5% kallinemine lisas ühe nädala ostukorvi maksumusele 0.88 krooni ja suhkrule 6,8% hinnatõus 0.86 krooni.

Teraviljasaaduste maksumus toidukorvis suurenes võrreldes juuniga 2,9% (3.71 krooni). Leiva-saiatoodete kallinemine tõstis pere nädala ostukulud 3.08 krooni ning makaronide-tangainete ja jahu kallinemine 0.64 krooni.

Kondiitritooted kallinesid 2,6%, tee 3,4% ning kohv 2,3%, mis kokku lisasid nädala ostukuludele 3.91 krooni.

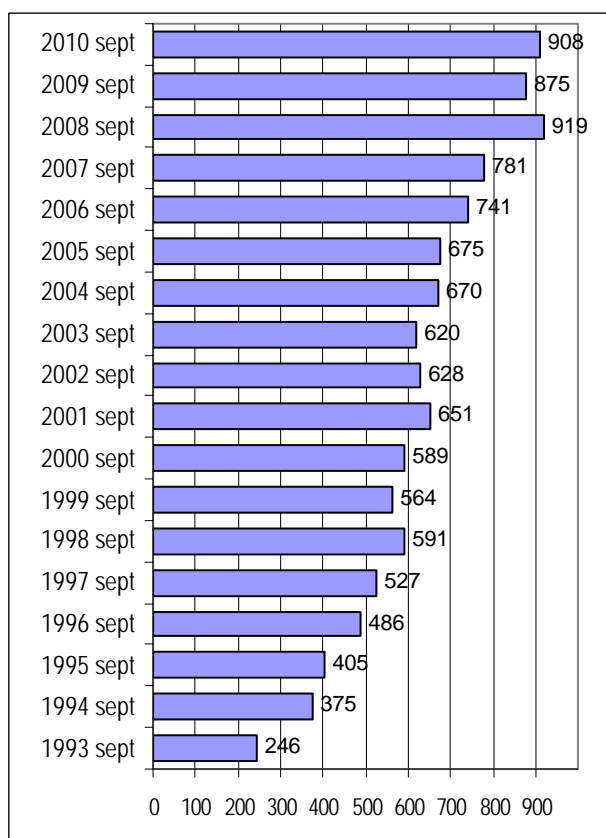
Kalasaaduste maksumus toidukorvis võrreldes juuniga ei muutunud.

Šokolaadikompekid ja küpsised odavnesid, küpsetised kallinesid. Ostukulud kondiitritoodele suurenesid nädalas 2.52 krooni ja kohvile-tele 0.48 krooni.

Aastaga (2010 a. september võrreldes 2009. aasta septembriga) on EKI toidukorvi maksumus suurenenud 3,8%. Toidukorvi aastast 32.86 kroonisest kallinemisest moodustasid piimatooted 23.09 krooni (+11,4%), lihasaadused 7.20 krooni (+3,1%), kondiitritooted ja kohv-tee 5.16 krooni (+2,9%) ning puu- ja köögivilja ning kartul 4.53 krooni (+5,9%). Ostukorvis vähenesid kulutused teraviljasaadustele 4,3% ja kanamunadele 8,3%.

Teraviljasaadused odavnesid aastaga keskmiselt 4,3%, sealhulgas sai-sepik 7,7% ning leib 2,3%, nisujahu 2,8% ja makaronid-tangained

Joonis 5.1. EKI toidukorvi maksumus (1 nädala ostud Tallinna kauplustes, kr/4-liikmeline pere)

¹⁹ Eesti Konjunkturiinstituudi toidukorv on püsiva koostise ja kaaluga ning vastab 4-liikmelise pere 1 nädala tegelikele ostudele Tallinna kauplustes. Toidukorvi kuulub 24 kaubagruppi 48 kindla toidukaubaga.

1,3%. Saia-sepiku odavnemise tõttu vähenesid 4-liikmelise pere ostukulud nädalas 4.02 krooni ja leivahinna langusest tulenevalt 1.55 krooni. Jahu ja makaronide-tangainete odavnemine alandas ostukorvi maksumust 0.33 krooni.

Piimatoodete maksumus ostukorvis oli 23.09 krooni suurem kui aasta tagasi. Või 18,7% kallinemise tõttu suurenesid nädala toidukulud 6.22 krooni ja piima-keefiri 14,1% hinnatõusust tingituna 9.22 krooni. Koore 16,4% kallinemine suurendas nädala toidukorvi maksumust 5.67 krooni ja juustu (+2,2%) ning kohupiim kallinemine (+3,8%) 1.97 krooni.

Lihasaaduste maksumus ostukorvis oli septembris 7.20 krooni võrra suurem kui aasta tagasi. Värske liha kallines 6,3% ja suitsuliha tooted 2%, hakkliha ja keeduvorst odavnesid.

Aiasaadused kallinesid EKI toidukorvis aastaga 5,9% põhjustatuna juurvilja 89,6% hinnatõusust võrreldes 2009. aasta septembriga. Sibul

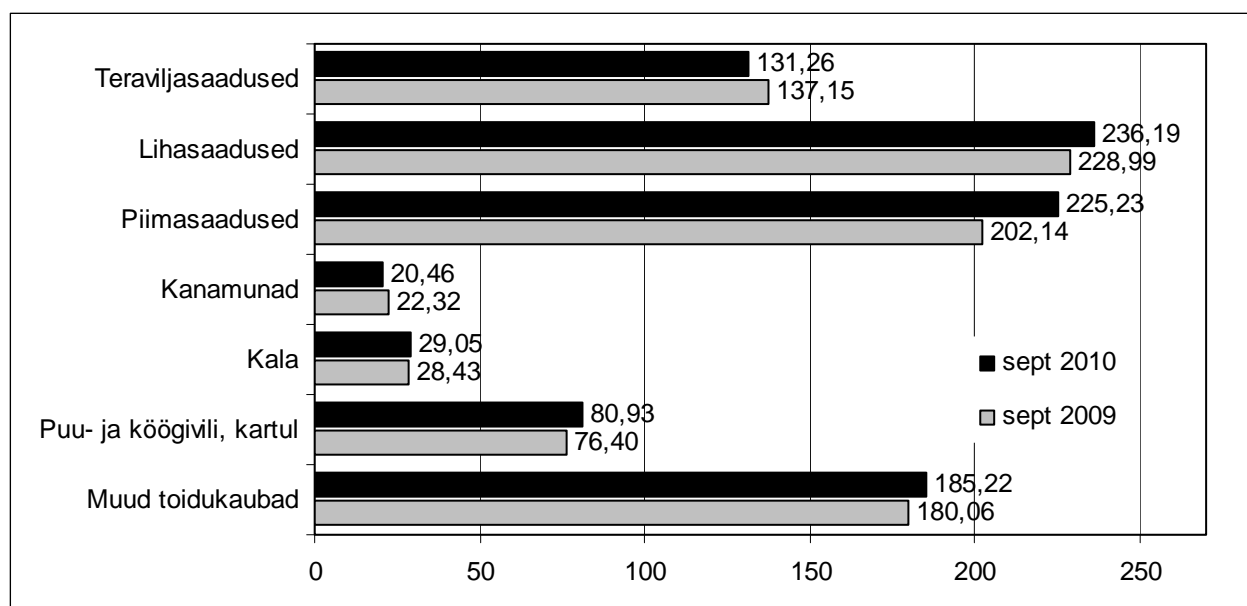
kallines 116%, kapsas 89,9% ja porgand 57,9%, mistõttu juurvilja ostuks kulutas pere 9.17 krooni nädalas enam kui aasta tagasi. Ostukulud kartulile vähenesid 1.11 krooni ja puuviljale 3.52 krooni nädalas.

Kanamunade 8,3% ja suhkru 9,6% odavnemine vähendas pere nädala toidukulusid 3.30 krooni. Kala 2,2% kallinemine lisas toidukuludele 0.62 krooni nädalas.

Kondiitritoodete ostukulud toidukorvis suurenesid 6,1% (5.64 krooni). Karamellkompvekkide hind tõusis aastaga 6,2% ja küpsetistel 20,8%, küpsised odavnesid 9,1% ja šokolaadikompvekid 5,6%.

Neljandas kvartalis kallineb Eesti Konjunkturiinstituudi püsiva kaaluga toidukorvi maksumus hinnanguliselt 2-3% tingituna eelkõige teravilja ja piimatoodete ning kohvi hinna tõusust.

Joonis 6.2. EKI toidukorvi maksumuse struktuur (pere ühe nädala ostud, krooni)

Tabel 5.1

EKI toidukorvi maksumus ja maksumuse muutumine
Tallinna kauplustes, 4-liikmeline pere/1 nädal

Kaup	Kogus	Maksumus (kr)			Maksumuse muutus			
		September 2009	Juuni 2010	September 2010	sept '10 - sept '09	sept '10 - juuni '10	sept '10 - sept '09	sept '10 - juuni '10
		kroonides		% -des				
Jahu	0,5 kg	6.28	6.05	6.10	-0.18	0.05	-2.8	0.8
Makaronid, tangained	0,5 kg	11.22	10.49	11.08	-0.15	0.59	-1.3	5.6
Leib	3 kg	67.61	63.84	66.06	-1.55	2.22	-2.3	3.5
Sai, sepik	2 kg	52.05	47.18	48.03	-4.02	0.86	-7.7	1.8
Liha	2 kg	132.27	130.73	140.54	8.27	9.81	6.3	7.5
Hakkliha	250 g	14.97	13.94	14.38	-0.59	0.45	-3.9	3.2
Keeduvorst	1 kg	61.70	59.32	60.83	-0.87	1.51	-1.4	2.5
Suitsulihatooted	200 g	20.04	20.23	20.44	0.39	0.20	2.0	1.0
Piim, keefir	6 l	65.30	71.70	74.52	9.22	2.82	14.1	3.9
Kohupiim	0,5 kg	27.83	28.15	28.90	1.07	0.75	3.8	2.7
Juust	400 g	41.28	39.85	42.18	0.90	2.33	2.2	5.9
Või	400 g	33.24	38.01	39.46	6.22	1.46	18.7	3.8
Koor	1,5 l	34.49	38.73	40.16	5.67	1.44	16.4	3.7
Kanamunad	10 tk	22.32	19.58	20.46	-1.86	0.88	-8.3	4.5
Kala	0,7 kg	28.43	29.06	29.05	0.62	-0.01	2.2	0.0
Margariin	250 g	9.49	9.22	9.27	-0.22	0.05	-2.4	0.6
Suhkur	1 kg	15.02	12.72	13.58	-1.44	0.86	-9.6	6.8
Kohv	100 g	10.42	10.44	10.67	0.25	0.24	2.4	2.3
Tee	50 g	7.10	7.00	7.24	0.14	0.24	2.0	3.4
Kondiitritooted	1,3 kg	92.42	95.54	98.06	5.64	2.52	6.1	2.6
Juurvili	2 kg	10.23	18.92	19.39	9.16	0.47	89.6	2.5
Kartul	4 kg	37.34	32.38	36.22	-1.11	3.84	-3.0	11.9
Puuvili	2 kg	28.84	25.04	25.32	-3.52	0.28	-12.2	1.1
Limonaad	4 pdl	45.60	46.40	46.40	0.80	0.00	1.8	0.0
KOKKU		875.49	874.50	908.35	32.86	33.85	3.8	3.9

6. Eesti lihaturg 2009. aastal

2009. aasta oli lihaturul keeruline: majanduslangusest tulenevalt oli nõudlus nii sise- kui ka välisurul madal, elusloomade väljaveo toel eksport kasvas.

Alates 2006. aastast on lihatoodang Eestis kindlalt ületanud 70 tuhande tonni piiri ning kahel viimasel aastal jõudnud juba 80 tuhande tonni lähedale. Statistikaameti andmetel toodeti 2009. aastal liha kokku 79,3 tuhat tonni, mis oli 1,8% enam kui aasta varem. Lihatoodangu kasvu tagas eelkõige linnuliha tootmine, mis kasvas aastaga 12% ning jõudis uuesti 2004. aasta salmonelloosipuhangu eelsele tasemele. Lambaliha tootmine suurenes küll 60%, kuid tootmismahud püsisid endiselt väikesed. Veise- ja sealihaga tootmine mullu vähenes, mille üheks põhjuseks on aastaga pea kahekordistunud elusloomade väljavedu.

Tabel 6.1. Liha ressursid ja nende kasutamine (tuhat tonni)

	2007	2008	2009
RESSURSID			
Liha toodang	73,4	77,9	79,3
- veiseliha	15,9	15,4	15,2
- sealihaga	42,8	46,1	46,0
- linnuliha	11,5	13,3	14,9
- lambaliha	0,6	0,5	0,8
Import	49,9	55,7	54,1
KOKKU RESSURSSE	123,3	133,6	133,4
KASUTAMINE			
Eksport	24,2	33,5	38,1
Varude muutus	3,5	-1,3	-3,2
Tarbimine kokku	95,6	101,4	98,5
- kadu	0,1	0,1	0,1
- inimtarbimine kokku	95,5	101,3	98,4
Tarbimine inimeses kohta (kg)	71,3	75,6	73,4

Allikas: SA

Kui viimasel kümnendil liha tarbimine Eestis järjekindlalt kasvas, siis 2009. aasta majanduskriisiga kaasnenud töötuse kasv ja palkade kärped langetasid nõudlust liha ja lihatoodete järele, mille tõttu liha tarbimine kahanes aasta jooksul 2,2 kg inimese kohta. 2009. aastal tarbiti Eestis arvestuste järgi keskmiselt 73,4 kg liha ja lihatooteid ühe elaniku kohta (ümberar-

vestatuna lihaks). Veise- ja sealihaga tarbimine vähenes pea 9%, seevastu linnuliha tarbimine suurenes 10%. Vaatamata sellele, et sealihaga tarbimine langes aastaga 3,1 kg inimese kohta ning kukkus taas 2005. aasta tasemele, oli see endiselt eelistatuim liha eestimaalaste seas.

Linnuliha tarbimine, mis aastatel 2004 –2006 märkimisväärselt vähenes, jõudis 2009. aastal uuesti langusele eelnenud 2003. aasta tasemele.

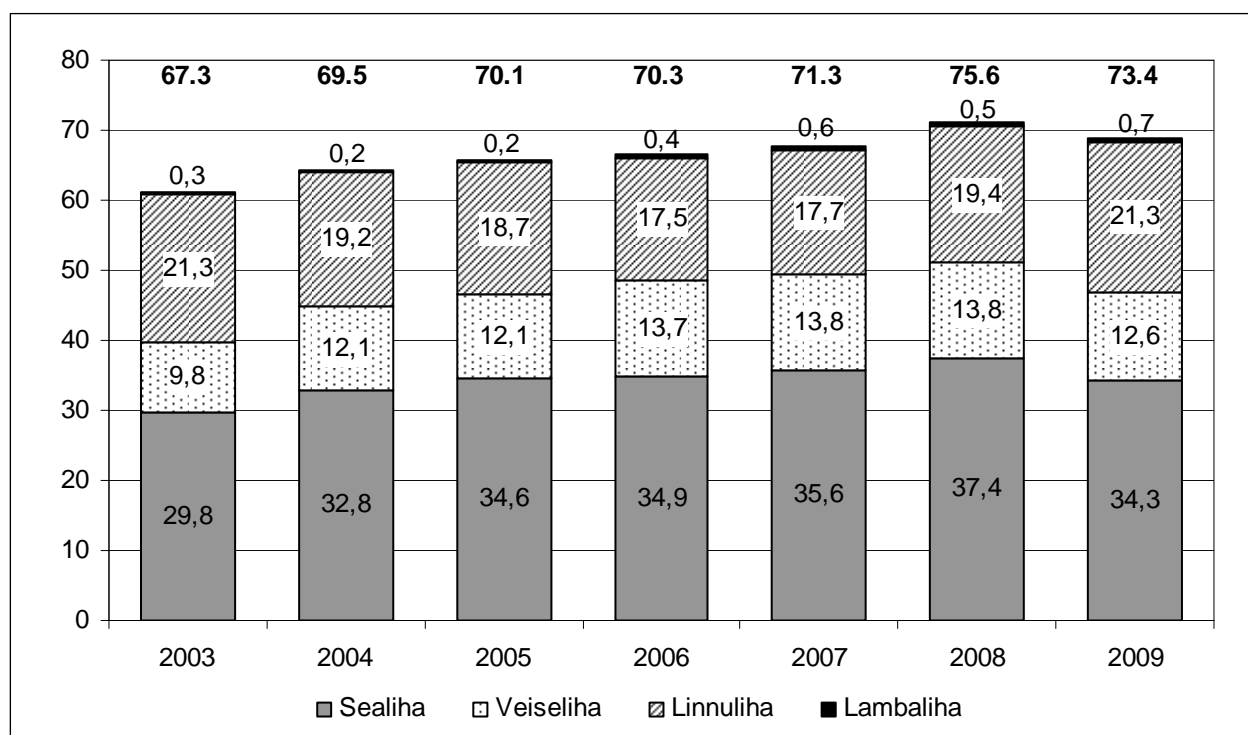
2009. aastal tarbis iga elanik keskmiselt 12,6 kg veiseliha. Kvaliteetse veiseliha nappus ning kõrge jaehind kahandasid selle tarbimist 1,2 kg võrra võrreldes 2008. aastaga.

Kuigi lambaliha tarbimine moodustab kogu liha tarbimisest vaid marginaalse osa, on see aastaga suurenenud. Mullu tarbiti lambaliha 0,7 kg inimese kohta aastas (joonis 6.1).

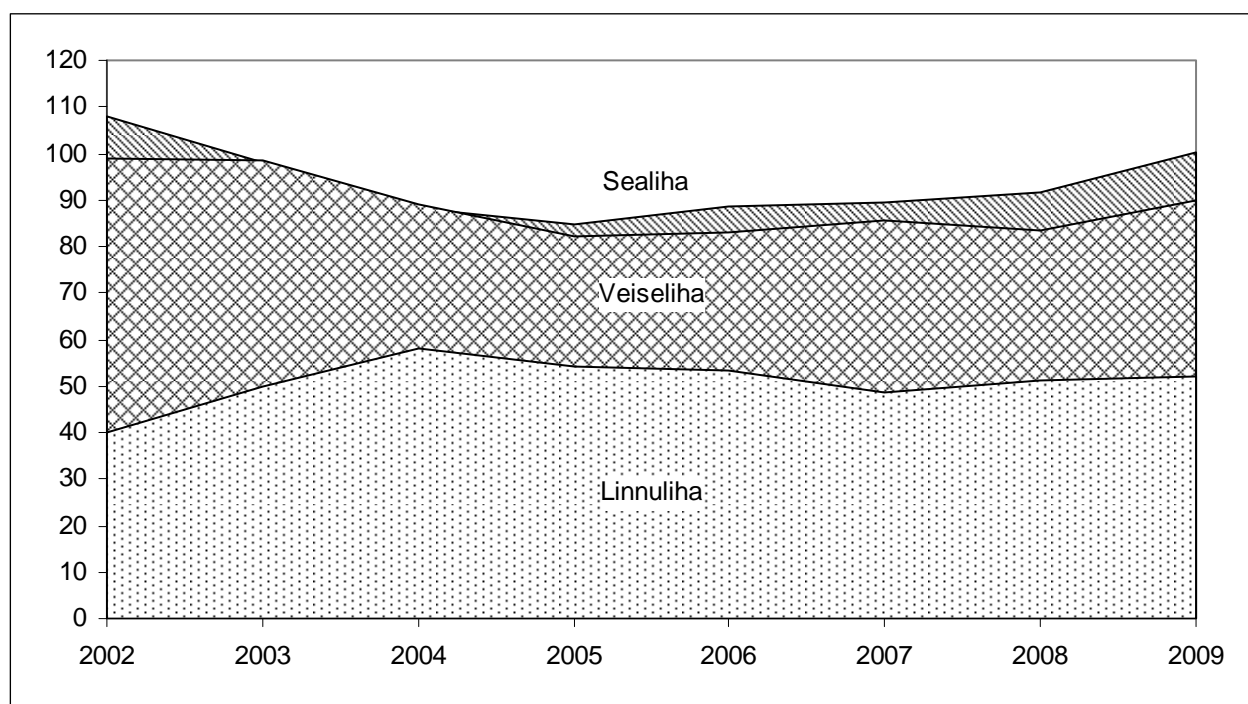
Muutused liha tarbimisel mõjutavad liha siseturu kogumahtu, mis oli 2009. aastal 2,9% väiksem kui 2008. aastal, ulatudes 98,4 tuhande tonnini. Kodumaine lihatoodang kattis siseturu vajadusest 81%. Liha tootmismahuga kasv, teisalt aga tarbimise vähenemine kasvatasid 2009. aastal siseturu lihaga isevarustatuse taset 4%-punkti võrra, kusjuures kohalik sealihaga toodang kattis kogu siseturu vajaduse (joonis 6.2).

2009. aasta liha siseturu kogumahu vähenemisega kaasnes tugev konkurents toodangu müügil ning ägenenud võitlus turuosa pärast lihatootjate vahel. 2009. aastal ostsid Eesti tapamajad kokku 9,1 tuhat tonni veiseliha ja 28,1 tuhat tonni sealihaga, kogumahu 37,2 tuhat tonni. Veiseliha kokkuostukogus vähenes võrreldes aastatagusega 4% ning sealihaga kogus 12,5%. Selle tulemusel oli liha kokkuostu kogumaht 2009. aastal 4,4 tuhande tonni võrra ehk 10,6% väiksem kui eelmisel aastal. Kokku osteti 60% (2008.a. 59%) kohalikest tapale viidavatest veistest ning 61% (2008.a. 69%) tapaküpsetest sigadest. Linnulihaga koos kasu-

Joonis 6.1. Liha tarbimine Eestis (ümberarvestatuna lihasse, kg elaniku kohta aastas)

Joonis 6.2. Lihaga isevarustatuse tase (%)

tati Eesti lihatööstusettevõtetes kodumaist toorainet kokku ligi 52 tuhat tonni, mis on 6% vähem kui 2008. aastal. Värsket ja külmutatud liha ja subprodukte imporditi Eestisse 2009.

aastal kokku ligi 44 tuhat tonni, mida on peaaegu sama palju kui 2008. aastal (45 tuhat t). Seega 54% Eesti lihatööstusettevõtetes kasutatavast lihast oli kodumaine (2008. aastal 55%). Koguse-

liselt kodumaise liha kasutamine lihatööstustevõtetes vähenes, kahanes ka selle osakaal kasutatavas tooraines, mille üheks põhjuseks oli aastaga kahekordistunud elussigade ja kolmandiku jagu kasvanud elusveiste väljavedu Eestist.

Nuumsigade aastakeskmise kokkuostuhind oli 2009. aastal Eestis 23.66 kr/kg, mis oli 3,7% madalam kui 2008. aastal. Elanikkonna ostujõu langusele vaatamata 2009. aasta esimeses pooles sealiha jaehind tõusis. II poolaastal küll jaehind langes, kuid aastakeskmise jaehind oli 2,6% kõrgem kui 2008. aastal.

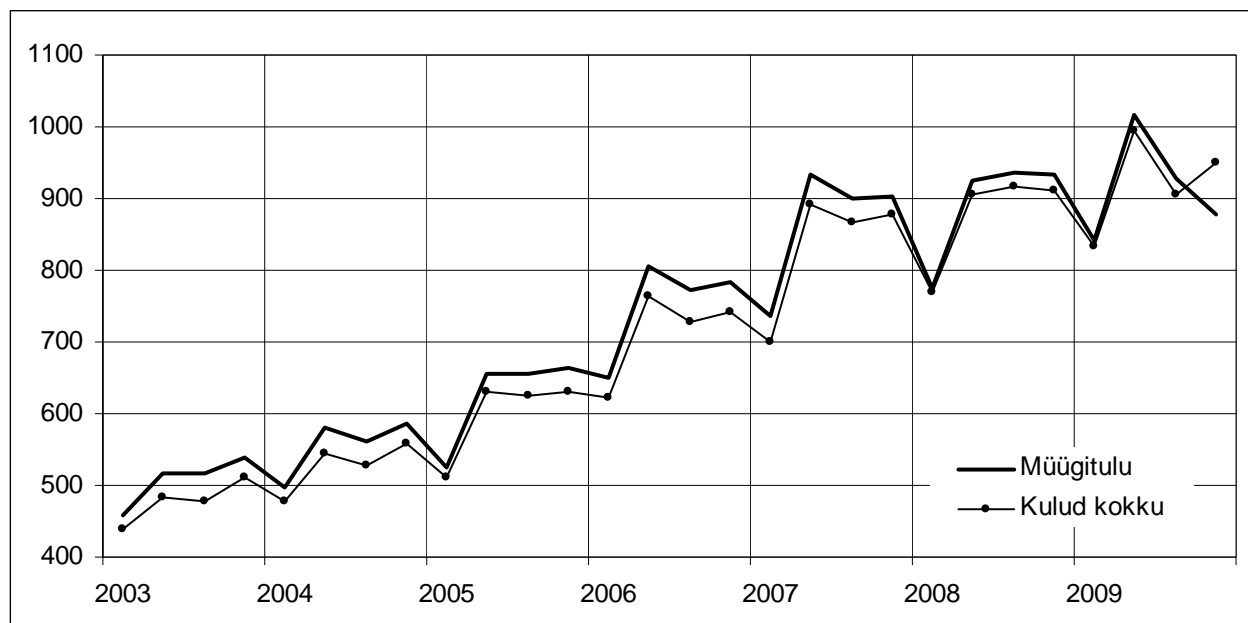
Veiseid osteti Eestis 2009. aastal kokku keskmise hinnaga 27.71 kr/kg, mis oli 2,6% kõrgem 2008. aasta aastakeskmisest kokkuostuhinnast. Veiseliha tootmise vähenemine ja suhteliselt kõrge kokkuostuhind hoidis ka 2009.

aastal veiseliha jaehinna kõrgel. Veiseliha kalines aastaga kauplustes 4%.

Lammaste aastakeskmise kokkuostuhind oli 2009. aastal Eestis 3,8% kõrgem kui aasta varem. Jaehind kauplustes püsis 2008. aasta tasemel.

Kuigi linnuliha keskmine tootjahind Eestis on peale 2005. aasta juunis toimunud järsku hinnatõusu püsinud kõrge, oli aastakeskmise tootjahind 2009. aastal 10% madalam kui 2008. aastal. 2009. aastal kasvas aasta varasemaga võrreldes jahutatud broileriliha sissevedu pea 70%, seejuures selle impordihind oli enam kui viiendik madalam kohalikust tootjahinnast. Nii kohaliku toodangu tootjahinna langus kui ka oluliselt odavam import alandasid ka broileri jaehinda. Aastakeskmiseks jaehinnaks kujunes kauplustes 43.26 kr/kg, mis on 13,3% madalam 2008. aasta aastakeskmisest jaehinnast.

Joonis 6.3. Lihatootmise käive ja kulud kvartalis (mln krooni)

Lihatoodete tarbimise langus ning tarbijaskonna poolt odavamate toodete eelistamine kajastub ka lihatööstuste majandusnäitajates. Kui majanduse tempoka arengu aastatel suurenes lihatööstuste müügitulu enam kui 10% aastas, siis 2009. aastal kasvas see 2,6% (joonis 6.3). Varasematel aastatel on koos kiire müügitulu suurenemisega kasvanud enam-vähem samas proportsioonis ka lihatööstuse kulud. 2009.

aastal suurenesid ettevõtete tootmiskulud aastaga 5,1%. Kuna ettevõtete kogukulud – 3,68 mld krooni – olid suuremad kui kogutulud – 3,66 mld krooni –, siis lõppes esialgsel andmetel 2009. aasta kahjumis. Kulude vähendamist pidurdasid nii tööjõukulude jätkuvalt suhteliselt kõrge tase, riigi maksupoliitikast tulenenud maksukulu suurenemine ning kütuse ja energia hindade tõus.

Liha ja lihasaaduste väliskaubanduse maht, mis oli Eestis peale EL-iga liitumist aasta-aastalt kasvanud, langes 2009. aastal pea 2007. aasta tasemele. Liha ja lihatooteid viidi 2009. aastal Eestist välja kokku 758,4 mln krooni eest, mis oli 10,2% vähem kui aasta varem. **Elusloomade** väljaveokäibe lisandumine kasvatas antud tootegrupi käibe 1,19 mld kroonile. Aastaga ligi 70% kasvanud elusloomade väljavedu kasvatas kogu lihasektori ekspordi rahalise väärtuse 2009. aastal 8,2% suuremaks aastatagusest.

2009. aastal kahanes liha ja lihatoodete sissevedu. Liha ja lihasaaduste impordimaht, mis 2009. aastal oli veidi enam kui 1,3 mld krooni, vähenes aastaga 11,0%. Tapaküpsed elusloomi imporditi 5,9 mln krooni eest. Kõige enam kasvas vorstitudete sissevedu. Veiseliha import vähenes enam kui kolmandiku võrra.

Lihasektori ekspordikäibe oluliselt kiirem kasv impordikäibega võrreldes kahandas väliskaubanduse puudujäägi 386,4 mln kroonilt 2008. aastal 135,8 mln kroonile 2009. aastal.

2010. aasta esimesel poolaastal 2009. aasta sama perioodiga võrreldes vähenes lihatööstustest liha ja lihatoodete müük püsihindades 6,2%, toodangu maht kahanes 6,8%. Seega

käibe vähenemisel oli suurem kaal toodangu kahanemisel, kuid ka toodangu hinnad olid madalamad. Positiivsena saab märkida, et toodangu maht näitas esimesi tõusumärke II kvartalis. Ekspordiinдекс suurenes I poolaastal 2,9% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Eksport kasvas I kvartalis, mil koduturg kahanes, enam. Suvekuudel, mil toodang leidis enam turgu Eestis, eksport kahanes. Eesti siseturu kasv on otseses sõltuvuses elanikkonna ostujõu kasvust. Kuni ei tõuse sissetulekud ning ei vähene olulisel määral tööpuudus, ei ole liha ja lihatoodete tarbimise kasvu ette näha.

7. Kodumaiste toidukaupade konkurentsivõime jae-kaubanduses

Kodumaiste toidukaupade konkurentsivõime hindamiseks on EKI alates 1994. aastast regulaarselt läbi viinud toidukaupade sortimendi- ja hinnauuringuid ning kogunud kauplustest andmeid kodumaiste toidukaupade käibe osakaalude kohta. Antud uurimistöö raames käsitletakse kodumaise kaubana Eestis asuva töötleva tootetud kaupa. Tehnilistel põhjustel (info puudumise tõttu kaubal) ei ole arvesse võetud kaubas sisalduva tooraine päritolumaad. Kauba päritolumaad määratlemisel kasutas EKI kauba pakendil olevat tervisemärki, tekstilist viidet tootjale tootepakendil ja hinnasildil või saatelehtede põhjal müüjate poolt antud infot (pakendamata kaupade, nt liha puhul). 2010. aasta mais läbiviidud uuringusse **“Eesti toidukaupade positsioon siseturul”** oli üle Eesti kaasatud 45 toidukauplust nii linnades kui maapiirkonnas, nende hulgas ka ketikauplused (4 Rimi, 8 Selverit, 3 Maksimarketit, 8 Konsumit, 5 A ja O, 1 Grossi toidukaup, 1 Prisma ja esmakordselt ka 2 Maximat – Pärnus asuv Eesti ainuke Maxima XXX hüpermarket ja Valga Maxima XX supermarket. Käesoleva uuringu teostamise ajal oli Eestis 160 A ja O kauplust, 63 Konsumi, 57 Säätumarketi, 52 Maxima, 37 Grossi Toidukaubad, 35 Selveri, 22 Rimi, 21 Comarketi, 7 Maksimarketi ja 5 Prisma kauplust.

Kodumaiste toidukaupade osakaal sortimendis oli uuringu läbiviimise ajal 2010. aasta mais 62% (2009.a 64%), sh. Tallinnas 54% (2009.a 53%), teistes linnades 64% (66%) ja maapiirkonnas 67% (69%). Selveri ja ETK kauplustes oli kodumaise toidukauba osakaal sortimendis 60 – 75%, Prismas 57%, Tartu Rimis 56%, Ülemiste ja Narva Rimis ning Pärnu Maxima XXX-s 52%, Valga Maxima XX-s 48% ja Stockmanni toiduosakonnas oli 46%.

Muutused toidukaupade sortimendis

Seekordsest sortimendivaatlusest selgus, et uuringu all olnud kauplustest oli toidukaupade valik kõige laiem Pärnu Maxima XXX-s, millest väga napilt, 10 tootega, jäi maha endine liider Tallinna Ülemiste Rimi. Sortimendi osas jäi kolmandaks Haabersti Rimi ja neljandaks Tallinna Stockmanni toiduosakond, kus võrreldes eelmise aastaga vähenes sortiment 6%. Kõige enam, 16%, kasvas aastaga sortiment Järve Selveris. Viimase aastaga suurenes kauplustes kodumaise toidukauba sortiment vaadeldud 27-st tootegrupist 13-s (tabel 7.1). Kohalike tootjate tootevalik suurenes enim keeduvorstide-viinerite (+3 nimetust), sulatatud ja määrdejuustu, linnuliha, lihakonservide ja konservkurkide (+2) tootegrupis. Eesti toodete valik vähenes 11-s tootegrupis: piim, juust, jogurt, kohupiim, jäätis, veiseliha, suitsuvorst, suitsuliha, leib, õlu, kaerahelbed. Suurim langus oli kodumaise jäätise (–11) valikus keskmiselt kaupluses. Eesti jäätisetootjad toovad turule palju uusi jäätisesorte, kuid kitsamates oludes hoiavad kauplused sortimendis vaid ostjate eelistatuid sorte. Samal põhjusel vähenes ka kohaliku suitsuliha sortiment 6 ning suitsuvorsti ja õlle valik 2 toote võrra keskmiselt kaupluses.

Importtoodete sortiment kasvas viimase aastaga 19-s ja vähenes 7-s tootegrupis. Enim laienes sissetoodud küpsiste ja viina valik (+6). Näiteks Maxima kauplustes ületas importviinade sortiment kolm, Rimides ligi kaks korda kodumaiste toodete valikut ning neis kauplustes on ka viina käibes importtoodete osakaal spetsialistide hinnangul ligikaudu 40%. Maxima kauplustes oli müügilolevatest viinade sortimendist kodumaiseid vaid 26%, Rimides 38%, Prismas 40% ja Selverites 62%. Viimase aastaga suurenes müügilolevas sortimendis kaupluste omatoodete (private label) osakaal, kuid sageli ei pärine kaubandusketi kaubamärgiga tooted Eesti tootjatelt. Oma kaubamärgiga tooteid kasutavad kaubanduske-

tid ostjate oma poodi meelitamiseks, pakkudes tootja kaubamärgiga toodetest odavamaid tooteid, nt Rimi Alpenrose, Maxima Armas, Eesti Tarbijateühistute Keskühistu (ETK) Säästu, Prisma Rainbow, Selveri. Eestipäraste nimega kaupluste omatooteid peavad paljud tarbijad Eesti toodeteks. Kodumaiste küpsiste osakaal sortimendis väheneb iga aastaga, Tallinnas oli 67%, teistes linnades 69% ja maapoodides 74% küpsiste valikust importtooted. Eesti väiksel turul ei ole kohalikud tootjad suutnud konkureerida välisriikidest pärit odavate küpsistega, samuti ei ole kodumaiste küpsiste müüki piisavalt erinevate turundusmeetmetega toetatud.

Importtoidukaupadest oli suurim valik Läti tooteid (14%), tugevat konkurentsi pakkusid ka tooted Soomest (13%), Poolast (11%), Saksamaalt (10%) ja Leedust (9%). Võrreldes 2009. aastaga suurenes Poola ja Leedu toodete osakaal importkaupade sortimendis 3%-punkti ja Läti kaupade osakaal 2%-punkti võrra. Eesti ja Läti tooted olid esindatud 27-st tootegrupist 25-s, Leedu tooted 23-s, Poola tooted 20-s ja Soome tooted 17-s. Viimase aastaga on sortimendis oluliselt suurenenud meie lõunanaabrite toodete osakaal, kuna nende tooted on odavad ja seetõttu nõudlus nende järele on varasemast suurem. Läti ja Leedu odavad tooted on Eestis ka paljude kodumaiste toodete hindu madalamale surunud.

Kokku oli uuritud tootegruppides imporditud toidukaupu 2010. aasta mai algul müügil 39-st riigist.

Muutused käibe struktuuris

Viimase aastaga suurenes kodumaise toidukauba osakaal käibes 10-s ja vähenes samuti 10-s tootegrupis. Suurimat müügiüldu saavutasid Eesti sulatatud ja määrdejuustud, mille osakaal selle tootegrupi käibes kasvas aastaga 54%-lt 64%-ni (tabel 7.2). Tarbija eelistab soodsa hinna puhul, nagu Eesti piimatootjate uued toor- ja sulatatud juustud on, kohalikke tooteid. Farmi ja Tere uued kvaliteetsed toorjuustud on tarbijate poolt hästi vastu võetud ning kõik kauplused, ka Rimi, Maxima ja

Säästumarket, hoiavad neid sortimendis. Eesti tooted on olnud edukad ka seetõttu, et Leedu ja Poola tooted ei ole selles tootegrupis Eesti turul veel kanda kinnitanud ning kodumaised tooted on hetkel ligi kaks korda odavamad importtoodetest. Oluliselt, 5%-punkti võrra, paranes Eesti või positsioon või müügiüldu. Eesti või on tavakauplustes Leedu või müügiüldu tõrjunud, viimast oli müügil vaid Maxima kauplustes. Eesti juustu ja nisujahu osakaal nende toodete müügiüldu paranes aastaga 2%-punkti võrra.

Kodumaiste juustude jaehind on viimasel paaril aastal langenud. Lisaks on 2010. aasta I kvartali andmetel vähenenud ka importjuustu sisseveokogused Eestisse. Kõik kokku on parandanud Eesti juustu positsiooni koduturul. Eesti nisujahu jaehind on viimase aastaga langenud 20%, mis on mõjutanud tarbijat pöörduma tagasi kodumaise jahu juurde.

Eesti jogurti osakaal kaupluste jogurtikäibes langes aastaga 92%-lt 89%-ni, mis osaliselt oli tingitud jõuliselt reklaamitud Actimel ja Danone toodete müügiüldu kohalike tootjate jogurtijookide ees. Mõju avaldas ka kodumaiste jogurtite kallinemine ja importjogurtite odavnemine võrreldes aastatagusega. Turupositsiooni on kaotanud ka kodumaised kaerahelbed, mille osakaal kaerahelveste käibes langes viimase aastaga ajalooliselt madalaimale tasemele (19%). 5%-punkti võrra, 44%-ni vähenes Eestis toodetud konservkurgi osakaal selle tootegrupi käibes. Mõlemas grupis mõjutas käivet ka Eesti toodete kallinemine ja importkauba odavnemine viimase aasta jooksul.

Hinnatrendid

Uuringu teostamise ajal olid enamike vaadeldud kodumaiste kui ka importtoodete jaehinnad aastatagusest madalamad. Seda vaatamata sellele, et 2009. aasta 1. juulist tõusis Eestis käibemaksumäär 18%-lt 20%-le. Kodumaised toidukaubad odavnesid 20-s ja kallinesid 5-s tootegrupis (viin, kaerahelbed, konservkurg, jogurt, või). Tarbijate madalast ostujõust tingitud nõudluse langus on teravdanud konkurentsi nii kaupluste kui tootjate vahel, varasemast

Tabel 7.1. Toidukaupade sortimendi laius (nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

	Kodumaine kaup			Importkaup		
	Mai 1995	Mai 2008	Mai 2009	Mai 1995	Mai 2008	Mai 2009
Piimatooted						
piim	1,3	9.1	8.8	0,1	0.8	0.6
naturaaljuust	4,3	53.8	52.3	0,8	43.6	38.2
sulatatud juust	1,5	14.5	16.4	7,1	24.3	22.3
jogurt	2,5	60.4	60.2	10,0	14.1	18.8
või	1,2	4.6	4.9	-	1.3	1.6
kohupiim	2,6	51.0	50.1	0,2	4.4	5.3
jäätis	3,0	83.6	72.7	15,8	29.5	31.9
Taimsed ja loomsed rasvad						
margariin	0,3	3,8	3,8	9,9	14,6	14,8
toiduõli	0,2	4,1	4,6	5,7	26,6	25,3
Lihatooted						
veiseliha	0,9	2.6	2.1	-	-	0.7
sealiha	1,1	9.0	9.9	-	-	1.3
linnuliha	2,0	8.3	10.0	0,7	1.8	3.8
lihakonservid	5,7	10.9	12.9	2,3	3.1	4.1
keeduvorst, viinerid	8,3	62.2	65.6	0,4	0.1	1.3
suitsuvorst	3,9	51.5	49.6	1,0	5.2	7.0
suitsuliha	3,5	65.6	59.1	0,4	2.0	4.7
Leib	4,9	38.8	38.5	0,1	0.9	0.4
Nisujahu k/s	1,2	2.2	2.7	0,3	4.0	3.6
Küpsised	6,5	29.1	30.1	18,4	61.0	67.7
Makaronid	3,1	-	-	11,4	47.5	48.8
Õlu	7,3	49.7	47.7	3,3	30.5	31.9
Viin	9,0	30.0	30.6	4,6	22.8	28.8
Mahl	3,4	18.2	19.0	14,2	34.5	29.1
Kaerahelbed	-	1.4	0.8	-	4.8	6.8
Konservkurk	-	8.5	10.5	-	6.4	6.5
Kurk	-	0.8	0.9	-	0.7	0.9
Tomat	-	-	-	-	1.6	1.6

Tabel 7.2. Kodumaiste ja imporditud osakaal käibes (%)

	Kodumaine kaup			Importkaup		
	Mai 1995	Mai 2008	Mai 2009	Mai 1995	Mai 2008	Mai 2009
Piimatooted						
piim	100	97	98	-	3	2
naturaaljuust	97	-	84	3	18	16
sulatatud juust	76	54	64	24	46	36
jogurt	40	92	89	60	8	11
või	100	92	97	-	8	3
kohupiim	96	97	97	4	3	3
jäätis	49	84	84	51	16	16
Taimsed ja loomsed rasvad						
margariin	5	14	12	95	86	88
toiduõli	6	24	23	94	76	77
Lihatooted						
veiseliha	100	99	95	-	5	4
sealiha	100	99	95	-	5	5
linnuliha	69	67	74	31	26	26
lihakonservid	88	76	80	12	20	24
keeduvorst, viinerid	98	98	98	2	2	2
suitsuvorst	96	96	95	4	4	5
suitsuliha	99	96	95	1	4	5
Leib	100	98	99	-	2	1
Nisujahu k/s	98	27	29	2	73	71
Küpsised	40	26	25	59	74	75
Makaronid	33	-	-	67	100	100
Õlu	92	84	86	8	16	14
Viin	93	83	82	7	17	18
Mahl	42	49	46	58	51	54
Kaerahelbed	-	20	19	-	80	81
Konservkurk	-	49	44	-	51	56
Kurk	-	30	39	-	70	61
Tomat	-	2	5	-	98	95

enam oli toidukaupu müügil soodushinnaga. Eesti toodetest odavnes aastaga enim nisujahu (–20%). Kodumaise õunamahla hind langes aastaga 12%, piim, juust, veiseliha ja leib odavnesid 9%. Paljudes tootegruppides ei ole hinnalangus tingitud ainult konkreetse toote odavnemisest vaid pigem tootegrupi sees odavamate toodete müügi suurenemisest. Kodumaistest toodetest kallines enim viin (+12%), üheks põhjuseks 2010. aasta 1. jaanuarist tõstetud aktsiisimäär ja eelmisel aastal tõstetud käibemaksumäär. Maksutõusudest tingitult kallines Eestis toodetud viin aastatagusega võrreldes 6,4%, ülejäänud hinnatõus tekkis ettevõtjatepoolsest hinnalisast. Jogurti 5%-line hinnatõus oli tingitud paljude uute väikepakendis, keskmisest kallimate jogurtijookide osakaalu suurenemisest sortimendis. Nii kodumaise viina kui jogurti turupositsioon käibes langes.

Importkaupade sortimendis oli hinnalangus 18-s ja hinnatõus 6 tootegrupis. Ka siin on paljud kallimad tooted sortimendis asendatud odavamatega (juust, toiduõli, jäätis, suitsuliha-tooded, küpsised, makaronid). Vaid importviina valikus suureneb aasta-aastalt kallite viinade valik keskmiselt kaupluse kohta.

Eesti tarbija on aastaga muutunud oluliselt hinnatundlikumaks ja järjest rohkem huvitub tavahinnaga ketikaupluste, Maxima ja Säästumarketi soodusmüükidest.

8. Eesti toiduainetööstuse ettevõtjate konkurentsivõime ja arenguperspektiivid

Ettevõtjate hinnang oma konkurentsivõimele on madal, konkurentsivõimet aitaks parandada tootearendus ja madalam omahind. Konkurentsieeliseks on toote kvaliteet ning nõrkuseks vähene reklaami- ja müügitoetustegevus. Toiduainetööstuse konkurentsivõime majandusnäitajate põhjal aga kasvas kiiresti kuni 2008. aastani ning efektiivsus suurenes ka majanduskriisi ajal.

Käesolev artikkel tutvustab valikuliselt 2010. aasta juulis Põllumajandusministeeriumi tellimisel valminud uuringu „Põllumajandussaadusi töötlevate ettevõtete konkurentsivõime ja arenguperspektiivid“ tulemusi. Uuringu eesmärgiks oli analüüsida põllumajandussaadusi töötlevate ettevõtjate konkurentsivõimet sise- ja välisurgudel käesoleval ajal ning väljavaateid tulevikus, samuti välja selgitada tegurid, mis ettevõtjate hinnangul kõige enam pärsivad nende konkurentsivõimet ning milliste nimetatud tegurite kõrvaldamiseks oleks ettevõtjatel enam vaja avaliku sektori toetust ja abi. Toiduainetööstuse konkurentsivõimet analüüsiti ka majandusnäitajate alusel aastatel 2001-09.

Uuring hõlmas piimatööstust, lihatööstust, pagari- tööstust, teraviljatöötledajad, valmistoidu tootmist ning alkoholitööstust. Ettevõtjate hinnangute uurimiseks viidi läbi küsitlus, millele vastas 79 toiduainetööstuse ettevõtet. Vastanute müügitulu toiduainetööstuse harude lõikes moodustas vastava haru müügitulust ligikaudu 80%.

Efektiivsus kasvas kiiresti aastani 2008, majanduskriisis konkurentsivõime nõrgenes

Toiduainetööstuse konkurentsivõimelisust näitab kogukasumi osakaal müügitulust, mis aastail 2000-08 oli keskmiselt 3,4%. Haru säilitas kasumlikkuse ka 2009. aastal, mil kogukasum oli 5% müügitulust. Uuritud toiduainetööstuse harudest oli 2009. aastal kahjumis vaid lihatööstus.

Konkurentsivõime kasvu Eesti toiduainetööstuses iseloomustab ka efektiivsuse ja lisandväärtuse kiire kasv 2008. aastani. Olukord muutus 2009. aastal seoses majanduslanguse ning tarbijate ostujõu vähenemisega. Langes nii müügitulu kui lisandväärtus, kuigi viimase

langus oli väiksem ning arvestatuna töötaja kohta see näitaja isegi kasvas 2009. aastal peamiselt tööjõu efektiivse kasutamise tõttu.

EL-i võrdluses on ruumi tootlikkuse kasvuks

Võrreldes nn vanade EL-i liikmesriikidega on kõikidel Eesti toiduainetööstuse harudel veel palju ruumi tootlikkuse kasvaks. Lisandväärtus töötaja kohta on Eestis madalam kõikidest vanadest liikmesriikidest, kuid võrdne või isegi kõrgem enamike uute liikmesriikide vastavast näitajast. Võrreldes Läti ja Leeduga on Eesti toiduainetööstus efektiivsem.

Kuigi eksport on pidevalt kasvanud, orienteerutakse peamiselt siseturule

Toiduainetööstuse toodangu eksport kasvas aastail 2001-08 rahalises väärtuses keskmiselt 11% aastas. Ekspordi osakaal toodangus on püsinud pikemat aega 27% ligikal. Suhteliselt tugeva siseturule orienteerituse tõttu on toiduainete ja joogitööstuses eksporditoodangu osakaal väiksem kui töötlevas tööstuses tervikuna, kus see oli aastate 2000-08 keskmisena 50%. Eksporditurgudel olid konkurentsivõimelisemad piimatööstus, jookide- ja lihatööstus. Konkurentsi tihenemise tõttu siseturul on ettevõtetele oluline ka siseturu positsioonide säilitamine, kuid aina enam pööratakse tähelepanu ekspordile.

Konkurentsieeliseks peetakse kõrget kvaliteeti ja stabiilsust

Oma ettevõtte konkurentsieelisteks pidasid kõik toiduainetööstuse harud toote ja tooraine kõrget kvaliteeti ja stabiilsust ning ettevõtete

kohanemisvõimet muutuvate turutingimustega. Siseturule orienteeritud sektorid (lihatööstus, pagaritööstus, valmistoidu tootjad, teraviljatöötledajad) tõid nõrkusena välja vähese eksporditegevuse. Vähene koostöö teadlastega oli nõrkuseks lihatöötledajatel, teraviljatöötledajatel, valmistoidu ning alkoholi tootjatel (vt tabel 8.1). Piimatöötledajate arvates halvendas nende konkurentsipositsiooni kõrge toodangu omahind. Kitsas spetsialiseerumine oli probleemiks valmistoidu tootjatele. Kulukad hooned (mittevastavus tootmismahutudele) nõrgendasid teraviljatöötledajate konkurentsipositsiooni.

Müüki takistab jaekaubanduse suur turujõud ja vähene müügitoeustegevus

Enamike toiduainetööstuse harude (v.a teraviljatöötledajad ning valmistoidu tootjad) jaoks oli kõige suuremaks müüki takistavaks teguriks jaekaubanduse suur turujõud, aga ka odavat madala kvaliteediga toorainet kasutavad konkurendid ning tarbijate madal ostujõud. Majanduskeskkonna pidev muutumine oli takistuseks

alkoholitootjatele, teraviljatöötledajatele, pagaritööstusele ning valmistoidu tootjatele.

Välisurgudel takistasid müüki peamiselt vähesed ressursid reklaami- ning müügitoeustegevuseks, aga ka tugev konkurents ja kaubandusfirmade diktaat, halb juurdepääs jaotuskanalitele, konkureerimine odava madalakvaliteedilise toodanguga ning tarbijate omamaise toodangu eelistamine.

Konkurentsivõimet aitaks tõsta tootearendus ja madalam omahind

Toiduainetööstuse ettevõtjate arvates aitaks nende konkurentsivõimet tõsta eelkõige tootearendus, madalama toodangu omahinna ning toodangu kõrgema kvaliteedi saavutamine (vt tabel 8.2). Pea kõik toiduainetööstuse harud märkisid ära vajaduse tegeleda aktiivsemalt müügi- ning turundustöoga ning piima-, liha- ja teraviljatööstuse ettevõtted soovisid konkurentsivõime tõstmiseks investeerida ka tootmistehnoloogia arendamisse.

Tabel 8.1. Toiduainetööstuse harude konkurentsieelised ja -nõrkused (ettevõtete hinnangute alusel)

	Piimatööstus	Lihatööstus	Pagaritööstus	Teraviljatöötledajad	Valmistoidu tootjad	Alkoholi tootjad
Eelised						
Toodete kõrge kvaliteet	1,71	1,19	1,30	2,25	1,86	2,30
Tooraine kvaliteet	1,59	1,57	1,35	2,25	1,14	2,30
Kohanemine muutuvate turutingimustega	1,47	0,90	1,15	2,25	2,00	1,56
Nõrkused						
Toodete omahind	-0,24	0,33	0,05	0,75	1,71	0,56
Vähene eksporditegevus	-0,23	-1,25	-1,95	-0,50	-0,29	-0,00
Vähene koostöö teadlastega	0,76	-1,55	-2,05	-0,50	0,00	-0,44
Aktiivne reklaami- ja müügitoeustegevus	0,23	-0,05	-0,95	0,00	1,14	0,80

Skaala: "tugev eelis" 3 palli, "eelis" 2 palli, "väike eelis" 1 pall, "väike nõrkus" -1 pall, "nõrkus" -2 palli ja "ilmne nõrkus" -3 palli.

Tabel 8.2. Olulisemad tegevused konkurentsivõime tõstmiseks (ettevõtete hinnangute alusel)

	Piimatööstus	Lihatööstus	Pagaritööstus	Teravilja- töötajad	Valmistoidu tootjad	Alkoholi toot- jad
Tootearendus	1,65	1,50	1,56	1,50	2,00	1,70
Madalama omahinna saavutamine	1,65	1,27	1,16	1,50	1,43	1,22
Müügi ja turundustöö aktiveerimine	1,59	1,30	1,58	2,00	1,57	1,44
Investeeringud toodangu kvaliteedi tõstmiseks	1,53	1,43	1,58	1,75	1,71	1,44

Skaala: "kavas aktiivne tegevus" 2 palli, "kavas mõningal määral" 1 pall, "ei ole kavas" 0 palli.

Oodata on konkurentsi tugevnemist ja kasumi vähenemist

Kõik toiduainetööstuse harud prognoosisid lähema viie aasta jooksul konkurentsi tugevnemist ja kasumlikkuse vähenemist (v.a teraviljatöötajad). Teraviljatöötajad ning valmistoidu tootjad ootavad lähiajal tootlikkuse kasvu. Allhangete osakaalu suurenemist prognoosisid vaid alkoholi tootjad. Lihatootajate, piimatöötajate ning suurte pagaritööstuste arvates on lähiajal oodata ka ühinemisi.

Ettevõtjate arvates on kõige olulisemad investeeringutoetused

Riiklikest toetustest pidasid kõikide toiduainetööstuse harude ettevõtjad kõige olulisemaks investeeringutoetusi. Enamasti oldi kehtivate toetusmääradega rahul või sooviti pisut kõrgemat toetuse määra. Eksporditurunduse ja turuarendustoetused olid ettevõtjate jaoks samuti olulised toetused.

Väikeste ettevõtete vajadus toetuste järgi on suurem

Vajadust toetuste järele töid välja eelkõige väiksemad ettevõtted (alla 50 töötajaga). Valmistoidu tootjate ja piimatöötajate arvates tuleks võimaldada investeeringutoetusi taotlele ka suurematel (50 ja enama töötajaga) ettevõtetel (sh kontserni kuuluvatel Eestis asuvatel tütar-ettevõtetel), et tagada kõikidele võrdne konkurentsipositsioon nii Eestis kui lähiriikides.

9. Maailmamajanduse konjunktuur: 2010. a II pa

Maailma majanduskliima jahenes²⁰

Maailma majanduskliima 2010. a juulis mõnevõrra jahenes. Majanduskliima indikaator oli 103,2 (1995=100), langedes aprilliga võrreldes 0,9 võrra ja ületades pikaajalist keskmist (1991–2009: 96,9). Majanduskliima indikaator alanes tulevikuootuste nõrgenemise tõttu, samas hetkeolukorra hinnang paranes.

Mõnede riikide majanduskliima indikaatorite muutused

	Juuli 2010	Aprill 2010	+/-
Soome	6,3	5,7	+ 0,6
Rootsi	6,9	6,4	+ 0,5
Saksamaa	6,1	5,8	+ 0,3
Suurbritannia	4,5	4,8	- 0,3
USA	5,2	5,5	- 0,3
Hiina	5,0	6,0	- 1,0
Läti	4,3	3,9	+ 0,4
Leedu	5,4	5,0	+ 0,4
Poola	7,0	6,9	+ 0,1
Venemaa	6,2	5,7	+ 0,5
Ukraina	5,2	5,4	- 0,2

Lääne-Euroopa: hetkeolukord paranes

Juuli vaatluse kohaselt Lääne-Euroopa riikide majanduskliima paranes. Hinnang hetkeolukorrale jäi rahuldavast madalamaks, kuid paranes neljandat vaatlust järjest, tulevikuootused nõrgenesid, aga jäid optimistlikeks. Eurotsooni riikidest tõusis hetkeolukorra hinnang rahuldavale tasemele Saksamaal ja Austrias. Jooksev olukord paranes ka Soomes, Prantsusmaal, Itaalias, Hollandis ja Belgias, kuid halvenes Kreekas ja Islandil. Ootused järgmise

kuue kuu suhtes olid Eurotsooni riikides (erandiks Küpros, Hispaania ja Kreeka) optimistlikud.

Eurotsooni mittekuluvates riikides hinnati majanduskliimat rahuldavast kõrgemalt Norras, Šveitsis ja Rootsis. Taani ja Suurbritannia jooksva olukorra hinnang paranes, kuid jäi rahuldavast madalamaks. Väljavaateid järgmise kuue kuu suhtes nõrgenesid, kuid jäid optimistlikeks.

Põhja-Ameerika: ootused nõrgenesid

Põhja-Ameerika majanduskliima indikaator alanes juulis ootuste nõrgenemise tõttu ja langes madalamale selle pikaajalisest keskmisest näitajast. Jooksva olukorra hinnang jäi Ameerika Ühendriikides rahuldavast madalamaks ja Kanadas rahuldavast kõrgemaks. Tulevikuootused nõrgenesid, kuid jäid mõlemas riigis optimistlikeks.

Kesk- ja Ida-Euroopa: mõningane paranemine

Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majanduskliima paranes juuli vaatlusel mõnevõrra. Hinnang jooksvale olukorrale tõusis, kuid jäi rahuldavast madalamaks, tulevikuootused nõrgenesid, jäädes endiselt optimistlikeks. Euroopa Liitu kuuluvatest Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest hinnati hetkeolukorda rahuldavast kõrgemaks Poolas, Tšehhis ja Slovakkias. Kõige madalamalt hinnati jooksvat olukorda Rumeenias ja Leedus. Ootused järgmise kuue kuu suhtes olid kõikjal (erandina Rumeenias) optimistlikud. Euroopa Liitu mittekuluvates riikides – Horvaatias ja Serbias hinnati hetkeolukorda ebarahuldavaks, kuid tulevikuootusi positiivseteks.

Venemaa ja SRÜ: majanduskliima paranes

Juuli vaatluse kohaselt Venemaa hetkeolukorra hinnang paranes, kuid jäi veel allapoole rahuldavat taset. Tulevikuootused, mis olid optimistlikud ka eelneval vaatlusel, tugevnesid veelgi.

²⁰ Ülevaade on koostatud Müncheni Majandusuuringute Instituudi väljaande World Economic Survey (WES) nr 109 alusel. Eestit esindab rahvusvahelises WES projektis Eesti Konjunkturiinstituut

Kasahstanis ja Usbekistanis valitseb soodne majanduskliima. Ukraina jooksva olukorra hinnang tõusis, kuid tulevikuootused nõrgenesid. Kõrgõzstanis hinnati majanduskliimat ebasoodsaks.

Aasia: rahuldav olukord

Aasia majanduskliima hinnang halvenes juuli vaatlusel, kuid jäi pikaajalisest keskmisest kõrgemaks. Hinnang jooksvale olukorrale tõusis, kuid tulevikuootused nõrgenesid mõnevõrra. Jooksvat olukorda hinnati kõrgemalt Indias, Hongkongis, Lõuna-Koreas, Singapuris, Filipiinidel ja Vietnamis. Jaapani hetkeolukorra hinnang tõusis, kuid jäi rahuldavast madalamaks. Hiina hetkeolukorra hinnang langes, kuid jäi rahuldavaks. Tulevikuootused olid optimistlikud kõikjal, erandiks Hiina, kus need langesid negatiivsele poolele.

Okeania: rahuldav majanduskliima

Juuli vaatluse kohaselt Okeania majanduskliima hinnang alaneks, kuid jäi rahuldavaks. Austraalia hetkeolukord ja tulevikuootused nõrgenesid, kuid majanduskliima jäi rahuldavaks. Uus-Meremaa jooksva olukorra hinnang paranes, kuid jäi rahuldavast madalamaks. Tulevikuootused nõrgenesid, kuid jäid optimistlikeks.

Ladina-Ameerika: majanduskliima paranes

Ladina-Ameerika riikide hetkeolukorra hinnang tõusis juulis rahuldavale tasemele ja tulevikuootused jäid optimistlikeks. Soodne majanduskliima valitses Brasiilias, Peruus ja Uruguais. Jooksvat olukorda hinnati rahuldavast kõrgemalt ja tulevikuootusi optimistlikeks veel Tšiilis, Kolumbias ja Paraguais. Argentiina ja Mehhiko hetkeolukorra hinnang tõusis rahuldavale tasemele ja tulevikuootused jäid positiivsele poolele. Venetsueelas valitses nõrk majanduskliima.

Lähis-Ida: rahuldav majanduskliima

Lähis-Ida riikide majanduskliima hinnang jäi juuli vaatlusel rahuldavale tasemele. Kõrgemalt hinnati majanduskliimat Saudi Araabias ja Süürias. Türgis, Iisraelis, Liibanonis ja Araabia Ühendemiraatides valitses rahuldav majanduskliima.

Aafrika: majanduskliima halvenes

Juuli vaatlusel Aafrika majanduskliima halvenes, kuid jäi rahuldavale tasemele. Lõuna-Aafrika Vabariigi hetkeolukorra hinnang tõusis rahuldavale tasemele ja tulevikuootused jäid optimistlikeks. Keenias, Egiptuses, Tuneesias, Sierra Leones, Alžeerias ja Marokos valitses rahuldav majanduskliima. Nigeerias, Tansaania ja Zimbabwes hinnati hetkeolukorda ebarahuldavaks, kuid tulevikuootused optimistlikeks.

Inflatsiooniootused ei muutunud

2010. aasta maailma keskmiseks inflatsiooniks kujuneb ekspertide juuliprognoside alusel 3,1% (nagu ka aprillis). Eurotsooni 2010. aasta inflatsiooniootused (ekspertide hinnangul) tõusid aprilli 1,5%-lt juulis 1,6%-ni. USAs alaneksid 2010. a inflatsiooniootused 1,7% ja Aasias tõusid 3,1% tasemele. Ladina-Ameerikas oodatakse 2010. a inflatsiooniks 8,4%, SRÜ-s 8,3%, Aafrikas 7,6% ja Lähis-Idas 4,2%.

Ekspertide hinnangud (max = 9)

	116 riigi keskmine		sealhulgas									
			EU-27		Lääne-Euroopa		Kesk- ja Ida-Euroopa		Põhja-Ameerika		Aasia	
	Juuli 2010	Apr 2010	Juuli 2010	Apr 2010	Juuli 2010	Apr 2010	Juuli 2010	Apr 2010	Juuli 2010	Apr 2010	Juuli 2010	Apr 2010
Majanduse üldolukord praegu	5,0	4,3	3,9	2,9	4,0	2,9	4,5	3,6	4,2	3,8	6,1	5,6
Majanduse üldolukord järgneval 6 kuul	6,4	7,2	6,5	7,2	6,3	7,1	7,1	7,3	6,4	7,6	6,2	7,3
Majanduskliima*	5,7	5,8	5,2	5,1	5,2	5,0	5,8	5,5	5,3	5,7	6,2	6,5
Eksport 6 kuu pärast	7,0	7,6	7,6	7,8	7,5	7,8	7,8	7,6	6,4	7,6	6,8	7,9
Import 6 kuu pärast	6,8	7,3	6,5	6,7	6,6	6,7	6,8	6,5	6,7	7,6	7,0	7,9
Kaubavahetuse bilanss järgneval 6 kuul	5,8	5,8	6,6	6,5	6,6	6,6	5,7	5,9	4,9	5,3	5,5	5,5
Inflatsioon 6 kuu pärast	5,9	6,7	5,9	6,7	5,9	6,8	6,0	5,4	5,3	7,1	6,4	6,5
Lühiajaliste laenude intress 6 kuu pärast	6,3	6,6	6,2	6,5	6,3	6,7	5,4	5,0	6,5	7,6	6,8	7,0
Pikaajaliste laenude intress 6 kuu pärast	6,5	6,9	6,7	7,0	6,8	7,3	5,7	5,0	6,4	7,9	6,9	7,2
Kodumaised aktsiahinnad 6 kuu pärast	6,9	7,0	6,7	6,6	6,7	6,6	6,8	6,8	7,3	7,7	7,0	7,3

* Majanduskliima – tuletatud (aritmeetilise keskmisena) ekspertide hinnangutest hetkeseisule ja olukorrale kuue kuu pärast

Riikide majandusindikaatorid²¹

(protsentides, aasta arvestuses)

	SKP		SKP (prognoos)		Tööstustoodang 1 aasta	Tööpuuduse % määr 1 aasta	Tarbijahinnad		
	II kv 2010 / II kv 2009	II kv 2010 / I kv 2010	2010	2011			1 aasta	aasta tagasi	2010 prognoos
USA	+ 3,0	+ 1,6	+ 2,7	+ 2,4	+ 7,7 Juuli	9,6 August	+ 1,2 Juuli	- 2,1	+ 1,6
Jaapan	+ 2,4	+ 1,5	+ 2,8	+ 1,4	+ 14,2 Juuli	5,2 Juuli	- 0,9 Juuli	- 2,2	- 0,8
Hiina	10,3	-	+ 9,9	+ 8,4	+ 13,9 August	9,6 2009	+ 3,5 August	- 1,2	+ 3,0
Inglismaa	+ 1,6	+ 4,5	+ 1,5	+ 1,9	+ 1,9 Juuli	7,8 Juuli	+ 3,1 August	+ 1,6	+ 3,0
Kanada	+ 3,4	+ 2,0	+ 3,2	+ 2,7	+ 8,1 Juuni	8,1 August	+ 1,8 Juuli	- 0,9	+ 1,8
Euro-tsoon	+ 1,7	+ 3,9	+ 1,5	+ 1,3	+ 7,1 Juuli	10,0 Juuli	+ 1,6 August	- 0,2	+ 1,5
Austria	+ 2,3	+ 5,1	+ 1,2	+ 1,4	+ 5,7 Juuni	3,8 Juuli	+ 1,4 August	+ 0,5	+ 1,5
Belgia	+ 2,4	+ 3,7	+ 1,4	+ 1,4	+ 9,9 Mai	11,3 Mai	+ 2,3 August	- 0,8	+ 1,9
Prantsusmaa	+ 1,7	+ 2,6	+ 1,5	+ 1,4	+ 5,5 Juuli	10,0 Juuli	+ 1,4 August	- 0,2	+ 1,7
Saksamaa	+ 4,1	+ 9,0	+ 3,0	+ 1,9	+ 11,3 Juuli	7,6 August	+ 1,0 August	0	+ 1,0
Kreeka	- 3,7	- 6,8	- 3,9	- 3,5	- 4,5 Juuni	11,6 Juuni	+ 5,5 August	+ 0,8	+ 4,5
Itaalia	+ 1,3	+ 1,8	+ 1,0	+ 1,0	+ 4,8 Juuli	8,4 Juuli	+ 1,6 August	+ 0,1	+ 1,5
Holland	+ 2,1	+ 3,6	+ 1,7	+ 1,5	+ 7,0 Juuni	5,3 August	+ 1,5 August	+ 0,3	+ 1,2
Hispaania	- 0,1	+ 0,7	- 0,3	+ 0,4	- 1,6 Juuli	20,3 Juuli	+ 1,8 August	- 0,8	+ 1,6
Tšehhi	+ 2,4	+ 3,8	+ 1,4	+ 2,0	+ 5,3 Juuli	8,6 August	+ 1,9 August	+ 0,2	+ 1,6
Taani	+ 2,8	+ 2,9	+ 1,5	+ 1,9	+ 12,3 Juuni	4,1 Aprill	+ 2,3 August	+ 1,1	+ 2,0
Ungari	+ 1,0	0	+ 0,3	+ 2,5	+ 11,5 Juuli	11,0 Juuli	+ 4,0 Juuli	+ 5,1	+ 4,4
Norra	+ 0,6	- 1,9	+ 1,0	+ 1,3	- 7,8 Juuli	3,5 Juuni	+ 1,9 Mai	+ 1,9	+ 2,4
Poola	+ 3,5	-	+ 3,0	+ 3,4	+ 10,4 Juuli	11,4 Juuli	+ 2,0 August	+ 3,7	+ 2,5
Venemaa	+ 4,5	-	+ 4,5	+ 4,0	+ 5,9 Juuli	5,8 Juuli	+ 6,1 August	+ 11,6	+ 6,7
Rootsi	+ 4,6	+ 8,0	+ 3,5	+ 2,7	+ 14,4 Juuli	7,4 August	+ 0,9 August	- 0,8	+ 1,3
Šveits	+ 3,4	+ 3,5	+ 2,3	+ 1,9	+ 5,3 Q1	3,8 August	+ 0,3 August	- 0,8	+ 0,9
Austraalia	+ 3,3	+ 4,9	+ 3,1	+ 3,3	+ 4,9 Q2	5,1 August	+ 3,1 Q2	+ 1,5	+ 2,9
Soome	+ 3,4	+ 8,0	+ 1,5	+ 1,9	+ 9,3 Juuli	8,3 Juuli	+ 1,2 August	- 0,7	+ 1,1
Läti	- 2,1	-	- 2,3	+ 3,0	+ 13,3 Juuli	22,5 Aprill	- 0,2 August	+ 1,8	- 1,0
Leedu	+ 1,1	+ 12,1	- 0,5	+ 2,9	+ 3,2 Mai	15,3 Juuli	+ 1,9 Juuli	+ 3,0	+ 1,2

²¹ Allikas: The Economist, 16. september 2010

Konjunktuuribaromeetrite kindlustunde indikaatorid Euroopa Liidu maades (sesoonselt silutud andmete alusel)

	Min (alates 01.1990)		Keskmine (alates 01.1990)	Max (alates 01.1990)		2010					
	Väärtus	Kuupäev		Väärtus	Kuupäev	Apr	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept
EU											
Tööstus	-39	03 – 09	-8	7	12 – 94	-7	-5	-6	-4	-2	-2
Teenindus	-31	03 – 09	13	32	06 – 98	4	2	4	6	5	5
Tarbija	-32	03 – 09	-11	2	08 – 00	-12	-15	-15	-14	-11	-12
Kaubandus	-25	01 – 09	-6	6	08 – 07	0	-4	-4	0	1	2
Ehitus	-42	10 – 93	-18	3	09 – 06	-28	-30	-32	-31	-31	-29
Majandusosaldu	68.0	03 – 09	100.0	115.1	05 – 00	101.9	100.2	100.3	102.1	103.1	103.4
Euro-tsoon											
Tööstus	-38	03 – 09	-8	7	04 – 07	-7	-6	-6	-4	-3	-2
Teenindus	-25	03 – 09	14	33	08 – 98	6	3	4	6	7	8
Tarbija	-34	03 – 09	-13	3	05 – 00	-15	-18	-17	-14	-11	-11
Kaubandus	-21	02 – 93	-7	7	08 – 90	-1	-6	-6	-4	-3	-1
Ehitus	-44	10 – 93	-17	4	02 – 90	-25	-28	-30	-29	-29	-26
Majandusosaldu	70.6	03 – 09	100.0	116.3	05 – 00	100.6	98.4	98.9	101.1	102.3	103.2
Belgia											
Tööstus	-34	03 – 09	-10	7	06 – 07	-7	-7	-10	-7	-4	-5
Teenindus	-38	02 – 09	12	33	08 – 07	15	16	10	11	19	20
Tarbija	-26	02 – 09	-6	16	12 – 00	-7	-11	-8	-5	-2	-3
Kaubandus	-29	01 – 09	-6	14	09 – 10	0	0	-2	6	5	14
Ehitus	-35	11 – 95	-10	10	02 – 00	-16	-13	-9	-11	-10	-9
Majandusosaldu	72.6	02 – 09	100.0	118.0	06 – 00	104.9	103.9	101.4	103.4	107.8	108.3
Bulgaaria											
Tööstus	-30	06 – 93	-6	14	05 – 07	-8	-9	-10	-9	-9	-10
Teenindus	-12	07 – 10	24	48	03 – 07	0	-6	-12	-12	-6	-5
Tarbija	-50	04 – 09	-32	-13	08 – 01	-43	-43	-40	-42	-37	-40
Kaubandus	-15	08 – 09	16	32	06 – 00	0	1	2	2	6	0
Ehitus	-56	03 – 93	-24	6	03 – 08	-34	-38	-40	-37	-38	-37
Majandusosaldu	75.1	05 – 93	100.0	117.6	06 – 07	89.5	87.3	86.4	85.9	88.7	88.1
Tšehhi											
Tööstus	-35	02 – 09	0	27	06 – 00	0	3	3	6	6	6
Teenindus	6	08 – 09	36	49	01 – 07	22	23	23	27	26	27
Tarbija	-36	03 – 98	-11	4	10 – 06	-5	-10	-6	-7	-12	-13
Kaubandus	-2	10 – 09	14	28	02 – 08	6	9	8	7	13	12
Ehitus	-64	06 – 99	-16	5	03 – 08	-34	-32	-33	-34	-35	-41
Majandusosaldu	75.0	06 – 93	100.0	115.4	03 – 07	96.5	97.0	97.6	100.1	98.6	98.7
Taani											
Tööstus	-35	02 – 09	-2	16	09 – 94	9	7	8	6	5	8
Teenindus	-9	02 – 09	24	38	04 – 04	28	29	22	23	22	18
Tarbija	-12	10 – 90	7	19	11 – 06	17	17	15	18	16	13
Kaubandus	-33	02 – 09	15	37	11 – 94	14	11	4	9	-1	11
Ehitus	-50	10 – 09	-9	24	11 – 06	-34	-32	-33	-31	-29	-27
Majandusosaldu	66.5	02 – 09	100.0	117.5	09 – 94	113.1	111.3	108.3	108.5	105.6	104.6
Saksamaa											
Tööstus	-41	03 – 09	-10	11	09 – 90	-5	-1	1	3	4	7
Teenindus	-18	12 – 02	21	52	03 – 99	18	20	19	23	24	25
Tarbija	-33	04 – 09	-10	10	05 – 07	-7	-9	-9	0	3	5
Kaubandus	-41	01 – 03	-16	19	12 – 90	-9	-7	-9	2	4	7
Ehitus	-55	12 – 02	-32	2	02 – 90	-22	-23	-22	-20	-20	-17
Majandusosaldu	75.2	03 – 09	100.0	120.8	08 – 90	104.7	105.8	106.1	110.1	111.2	113.2
Eesti											
Tööstus	-39	03 – 09	3	29	12 – 06	-2	1	-2	1	4	3
Teenindus	-50	02 – 09	10	38	01 – 06	8	13	15	14	19	16
Tarbija	-56	04 – 93	-19	13	04 – 06	-10	-5	-3	-3	-1	-2
Kaubandus	-46	06 – 09	9	36	04 – 07	-3	-3	3	9	7	7
Ehitus	-76	04 – 09	-1	48	05 – 06	-31	-25	-11	-20	-18	-19
Majandusosaldu	72.8	03 – 09	100.0	117.0	12 – 06	100.4	103.3	103.3	104.2	106.5	105.0
Iirimaa											
Tööstus	-23	11 – 01	-1	21	11 – 99	:	:	:	:	:	:
Teenindus	-13	05 – 03	15	44	08 – 98	:	:	:	:	:	:
Tarbija	-31	03 – 93	-5	19	01 – 00	:	:	:	:	:	:
Kaubandus	-21	05 – 03	1	24	06 – 00	:	:	:	:	:	:
Ehitus	-68	04 – 08	7	58	06 – 97	:	:	:	:	:	:
Majandusosaldu	76.6	06 – 93	100.0	126.9	11 – 99	:	:	:	:	:	:

	Min (alates 01.1990)		Keskmine (alates 01.1990)	Max (alates 01.1990)		2010					
	Väärtus	Kuupäev		Väärtus	Kuupäev	Apr	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept
Kreeka											
Tööstus	-37	03 – 09	-2	13	03 – 00	-21	-26	-25	-23	-23	-24
Teenindus	-32	05 – 10	21	61	08 – 00	-19	-32	-27	-23	-22	-17
Tarbija	-67	05 – 10	-33	-6	04 – 00	-61	-67	-67	-66	-61	-67
Kaubandus	-45	09 – 10	3	39	07 – 07	-27	-31	-43	-45	-42	-45
Ehitus	-66	09 – 10	-15	33	04 – 00	-60	-60	-56	-59	-59	-66
Majandusosaldu	60.4	03 – 09	100.0	122.7	07 – 00	69.1	61.9	63.8	66.3	67.9	66.6
Hispaania											
Tööstus	-44	01 – 93	-10	7	04 – 00	-14	-15	-12	-14	-13	-14
Teenindus	-37	05 – 09	18	56	06 – 98	-17	-28	-20	-24	-29	-22
Tarbija	-48	02 – 09	-13	5	03 – 00	-20	-24	-25	-26	-20	-19
Kaubandus	-36	02 – 93	-9	10	06 – 00	-9	-15	-14	-21	-21	-13
Ehitus	-57	10 – 92	-4	42	01 – 99	-17	-24	-32	-30	-29	-24
Majandusosaldu	71.9	12 – 08	100.0	116.1	04 – 00	92.6	88.6	90.9	88.7	89.6	90.7
Prantsusmaa											
Tööstus	-41	06 – 93	-8	15	06 – 00	-8	-11	-15	-11	-7	-4
Teenindus	-30	04 – 09	2	25	06 – 90	-1	0	1	2	3	1
Tarbija	-37	03 – 09	-18	3	01 – 01	-20	-21	-22	-22	-18	-17
Kaubandus	-37	04 – 97	-13	9	12 – 07	-4	-8	-2	-3	1	-3
Ehitus	-60	03 – 93	-13	34	10 – 00	-31	-31	-34	-30	-30	-29
Majandusosaldu	74.3	06 – 93	100.0	118.6	06 – 00	102.7	98.9	97.8	99.7	102.6	102.7
Itaalia											
Tööstus	-35	03 – 09	-4	13	07 – 95	-7	-7	-7	-3	-4	-4
Teenindus	-33	03 – 09	14	43	02 – 98	6	-3	-3	0	4	-1
Tarbija	-37	04 – 93	-15	2	06 – 01	-21	-25	-22	-20	-21	-22
Kaubandus	-19	09 – 96	10	39	09 – 95	23	4	1	-4	-7	-3
Ehitus	-68	10 – 93	-14	21	05 – 90	-24	-36	-38	-36	-37	-36
Majandusosaldu	70.7	03 – 09	100.0	120.2	02 – 95	99.7	95.8	97.2	98.9	98.0	96.8
Küpros											
Tööstus	-20	08 – 09	2	19	04 – 08	-5	-10	-6	-9	-7	-4
Teenindus	-21	06 – 09	5	34	08 – 07	-6	-12	-19	-10	-7	5
Tarbija	-42	07 – 04	-32	-13	06 – 01	-38	-38	-36	-31	-30	-32
Kaubandus	-29	04 – 09	-5	17	05 – 07	-20	-19	-22	-22	-22	-15
Ehitus	-54	10 – 09	-6	39	12 – 03	-42	-47	-49	-45	-47	-47
Majandusosaldu	73.3	03 – 09	100.0	120.1	08 – 07	85.6	81.7	81.9	85.1	87.3	93.1
Läti											
Tööstus	-45	04 – 93	-10	11	02 – 07	-8	-6	-5	-5	-5	-6
Teenindus	-44	03 – 09	3	20	01 – 07	-13	-11	-7	-3	-2	1
Tarbija	-55	07 – 09	-24	1	09 – 06	-34	-29	-27	-29	-27	-27
Kaubandus	-35	02 – 09	7	23	03 – 07	0	3	8	8	7	4
Ehitus	-79	07 – 09	-27	19	01 – 07	-56	-51	-51	-45	-43	-45
Majandusosaldu	74.0	03 – 09	100.0	114.1	01 – 07	95.0	96.4	98.7	99.2	99.4	99.7
Leedu											
Tööstus	-42	04 – 09	-13	10	06 – 07	-13	-14	-18	-17	-14	-14
Teenindus	-46	03 – 09	8	34	07 – 06	-8	-3	2	-1	3	7
Tarbija	-56	01 – 09	-16	9	05 – 07	-39	-38	-37	-31	-26	-27
Kaubandus	-58	04 – 09	-2	42	01 – 07	-17	-13	-5	-3	5	8
Ehitus	-93	05 – 09	-36	13	01 – 07	-47	-40	-34	-33	-29	-29
Majandusosaldu	72.2	04 – 09	100.0	117.0	06 – 07	94.8	95.7	95.6	96.3	99.2	99.9
Luksemburg											
Tööstus	-59	03 – 09	-12	25	04 – 95	-12	-10	-20	-21	-31	-33
Teenindus	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Tarbija	-21	12 – 08	0	13	02 – 02	-4	-4	0	5	6	4
Kaubandus	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ehitus	-73	03 – 94	-27	24	03 – 90	-31	-29	-28	-30	-29	-19
Majandusosaldu	69.4	03 – 09	100.0	121.9	04 – 95	96.9	98.6	95.5	98.8	91.7	90.4
Ungari											
Tööstus	-35	03 – 09	-5	8	12 – 97	-7	-2	-4	-3	1	0
Teenindus	-44	03 – 09	-8	14	03 – 02	-14	-16	-13	-9	-13	-16
Tarbija	-69	04 – 09	-33	0	08 – 02	-33	-26	-22	-27	-22	-24
Kaubandus	-41	03 – 09	-11	9	11 – 97	-9	-10	-10	-5	-2	-7
Ehitus	-56	04 – 09	-16	11	09 – 98	-38	-38	-36	-36	-37	-37
Majandusosaldu	58.9	03 – 09	100.0	117.8	05 – 02	96.1	101.3	102.3	102.9	105.0	101.0
Malta											
Tööstus	-29	03 – 09	-7	18	03 – 08	-2	0	3	2	-2	0
Teenindus	-17	03 – 09	20	60	05 – 07	30	29	37	42	35	41
Tarbija	-38	04 – 09	-25	-3	03 – 08	-33	-31	-31	-32	-30	-31
Kaubandus	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Ehitus	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Majandusosaldu	81.2	03 – 09	100.0	124.0	03 – 08	103.1	103.9	106.9	107.2	104.9	105.6

	Min (alates 01.1990)		Keskmine (alates 01.1990)	Max (alates 01.1990)		2010					
	Väärtus	Kuupäev		Väärtus	Kuupäev	Apr	Mai	Juuni	Juuli	August	Sept
Holland											
Tööstus	-26	02 – 09	-2	7	07 – 06	-4	-3	-4	-4	-5	-4
Teenindus	-42	04 – 09	14	41	04 – 07	6	8	9	16	14	16
Tarbija	-28	03 – 09	3	31	03 – 00	-5	-2	-3	-1	0	1
Kaubandus	-16	12 – 03	12	29	10 – 99	:	:	:	:	:	:
Ehitus	-38	07 – 09	-2	27	12 – 00	-27	-29	-29	-33	-33	-29
Majandusosaldu	65.6	02 – 09	100.0	115.9	12 – 97	97.8	99.5	97.5	98.7	96.6	97.5
Austria											
Tööstus	-35	03 – 09	-11	8	03 – 90	-11	-8	-3	-4	-4	-4
Teenindus	-26	05 – 09	13	30	03 – 98	11	14	13	17	21	20
Tarbija	-23	04 – 09	-1	16	06 – 07	5	0	3	7	9	9
Kaubandus	-29	03 – 03	-11	13	05 – 10	3	13	5	7	1	5
Ehitus	-60	04 – 96	-24	1	09 – 06	-15	-15	-13	-16	-15	-13
Majandusosaldu	73.2	04 – 09	100.0	120.1	03 – 90	103.8	105.2	106.8	108.7	109.9	110.2
Poola											
Tööstus	-28	03 – 09	-13	10	09 – 97	-13	-14	-14	-13	-13	-12
Teenindus	-8	01 – 03	8	25	04 – 08	11	8	8	8	8	8
Tarbija	-40	08 – 01	-21	0	04 – 08	-16	-16	-18	-14	-19	-21
Kaubandus	-16	03 – 03	-3	8	10 – 07	-2	-6	-7	-4	-4	-3
Ehitus	-66	02 – 02	-34	1	02 – 08	-30	-30	-29	-27	-27	-28
Majandusosaldu	79.0	03 – 09	100.0	121.8	05 – 96	101.3	99.2	98.7	100.6	99.7	99.0
Portugal											
Tööstus	-38	04 – 09	-9	7	03 – 98	-12	-13	-13	-11	-11	-10
Teenindus	-23	04 – 09	4	29	06 – 01	-5	-10	-11	-8	-11	-8
Tarbija	-53	02 – 09	-23	0	07 – 91	-35	-40	-40	-40	-38	-37
Kaubandus	-29	02 – 09	-9	4	01 – 99	-9	-4	-1	0	-1	-1
Ehitus	-56	02 – 03	-29	-1	12 – 97	-50	-48	-46	-48	-48	-48
Majandusosaldu	68.6	02 – 09	100.0	116.2	03 – 98	93.8	91.1	90.2	93.3	90.8	92.7
Rumeenia											
Tööstus	-22	09 – 92	-2	28	06 – 96	-10	-10	-9	-9	-9	-8
Teenindus	-15	08 – 09	18	57	06 – 04	1	-13	-10	-9	-10	-10
Tarbija	-63	06 – 10	-27	-11	07 – 07	-47	-56	-63	-62	-59	-58
Kaubandus	-22	07 – 09	13	36	12 – 97	-3	-11	-12	-16	-13	-15
Ehitus	-60	09 – 99	-11	35	06 – 96	-41	-41	-44	-44	-40	-39
Majandusosaldu	70.6	09 – 92	100.0	123.5	06 – 96	83.6	76.4	74.8	75.0	76.4	76.7
Sloveenia											
Tööstus	-35	01 – 09	-3	18	06 – 00	-1	0	0	4	0	1
Teenindus	-28	04 – 09	14	32	10 – 02	-8	-6	-4	-3	-6	-6
Tarbija	-41	01 – 09	-19	-4	07 – 07	-23	-23	-21	-27	-27	-27
Kaubandus	-23	06 – 09	12	37	09 – 07	2	4	15	6	14	7
Ehitus	-63	03 – 10	-12	24	03 – 07	-62	-60	-61	-62	-60	-54
Majandusosaldu	66.6	04 – 09	100.0	118.5	05 – 07	94.2	95.0	96.5	95.6	93.8	93.8
Slovakkia											
Tööstus	-32	01 – 09	4	26	05 – 96	-2	-1	3	6	3	-1
Teenindus	-24	05 – 09	32	60	06 – 03	17	13	22	23	23	21
Tarbija	-49	09 – 99	-24	7	12 – 06	-16	-19	-18	-19	-21	-23
Kaubandus	-23	03 – 09	8	34	11 – 98	-2	-7	-6	-2	4	3
Ehitus	-86	07 – 99	-25	17	03 – 97	-41	-41	-37	-45	-45	-43
Majandusosaldu	66.1	04 – 09	100.0	120.7	05 – 96	95.4	94.3	98.6	99.6	97.9	95.5
Soome											
Tööstus	-37	03 – 09	1	30	10 – 94	2	7	5	2	4	3
Teenindus	-26	03 – 09	23	61	09 – 00	20	15	19	20	25	25
Tarbija	-6	12 – 08	14	24	09 – 10	19	17	20	21	23	24
Kaubandus	-21	06 – 09	0	27	08 – 07	6	6	14	13	8	14
Ehitus	-97	09 – 91	-15	48	06 – 98	-10	-18	-23	-17	-20	-8
Majandusosaldu	74.4	04 – 91	100.0	119.3	11 – 94	105.9	106.1	106.1	105.5	106.9	106.8
Rootsi											
Tööstus	-42	03 – 09	-5	15	05 – 00	-1	3	11	4	9	:
Teenindus	-26	04 – 09	18	46	12 – 00	29	41	38	46	39	:
Tarbija	-10	12 – 08	9	28	09 – 10	25	24	27	26	26	28
Kaubandus	-26	12 – 08	10	40	01 – 10	36	36	29	31	21	:
Ehitus	-83	12 – 93	-27	48	08 – 07	-16	-10	-8	-9	-4	:
Majandusosaldu	79.7	06 – 91	100.0	120.5	12 – 94	111.1	114.7	117.0	115.8	115.4	:
Suurbritannia											
Tööstus	-50	03 – 09	-11	11	02 – 95	-8	-1	-9	-4	-2	-3
Teenindus	-60	03 – 09	7	37	10 – 97	-7	-10	-1	-4	-11	-12
Tarbija	-35	01 – 09	-9	7	10 – 97	-6	-10	-11	-17	-13	-17
Kaubandus	-49	01 – 09	-5	20	06 – 04	2	-2	-4	11	15	8
Ehitus	-79	06 – 91	-21	6	11 – 07	-39	-38	-43	-44	-41	-44
Majandusosaldu	65.4	03 – 09	100.0	115.2	12 – 97	101.7	102.4	99.4	100.8	102.3	100.2

EKI 2010. aastal ilmunud uurimistööd

1. Elanike finantskäitumise lühiuuring (elanike küsitlusuuringu tulemused) (jaanuar 2010)
2. Eesti alkoholiturg 2009. aasta 9 kuul (jaanuar 2010)
3. Alkoholi tarbimine ja alkoholipoliitika 2009 (elanike hinnangute alusel) (jaanuar 2010)
4. Eesti piimaturg 2009. aasta 9 kuul (jaanuar 2010)
5. Hinnainfo nr. 1 (168) (jaanuar 2010)
6. Economic Indicators of Estonia nr.1(177) (jaanuar 2010)
7. Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime (veebruar 2010)
8. Hinnainfo nr. 2 (169) (veebruar 2010)
9. Economic Indicators of Estonia nr.2(178) (veebruar 2010)
10. Tarbijakaitse olukorrast Eestis (elanike küsitluse tulemused) (märts 2010)
11. Elanike toitumisharjumused ja toidukaupade ostueelistused (märts 2010)
12. Ümbrikupalgad Eestis 2009 (elanike hinnangute alusel) (märts 2010)
13. Hinnainfo nr. 3 (170) (märts 2010)
14. Economic Indicators of Estonia nr.3(179) (märts 2010)
15. Konjunktuur nr.1 (172) 2010 (märts 2010)
16. Economic Survey of the Baltic States nr.1(65) January-December 2009 (aprill 2010)
17. Konjunktuur nr.1 (172) 2010 Quarterly Review of the Estonian Economy (aprill 2010)
18. Eesti piimaturg 2009. aastal (aprill 2010)
19. Economic Indicators of Estonia nr. 4 (180) (aprill 2010)
20. Hinnainfo nr. 4 (171) (aprill 2010)
21. Illegaalse alkoholi tarbimine ja kaubandus Eestis 2009 (elanike hinnangute alusel) (mai 2010)
22. Illegaalsete tubakatoodete tarbimine ja kaubandus Eestis 2009 (elanike hinnangute alusel) (mai 2010)
23. Eesti alkoholiturg 2009. aastal (mai 2010)
24. Turistide alkoholi ostumaht 2009. aastal (mai 2010)
25. Noorte finantskäitumise lühiuuring (elanike küsitlusuuringu tulemused) (mai 2010)
26. Hinnainfo nr. 5 (172) (mai 2010)
27. Economic Indicators of Estonia nr. 5 (181) (mai 2010)
28. Eesti lihaturg 2009. aastal (juuni 2010)
29. Eesti teraviljaturg 2009. aastal (juuni 2010)
30. Eesti toidukaupade positsioon siseturul (kodumaiste ja importtoidukaupade osakaal Eesti kaupluste käibes ja sortimendis ning hinnad) (juuni 2010)

31. Konjunktuur nr. 2 (173) 2010 (juuni 2010)
32. Hinnainfo nr. 6 (173) (juuni 2010)
33. Economic Indicators of Estonia nr. 6 (182) (juuni 2010)
34. Eesti piimaturg 2010. aasta I kvartal (juuni 2010)
35. Eesti alkoholiturg 2010. aasta I kvartalis (juuni 2010)
36. Economic Survey of the Baltic States nr. 2 (66) January-March 2010 (juuli 2010)
37. Põllumajandussaadusi töötlevate ettevõtjate konkurentsivõime ja arenguperspektiivid (juuli 2010)
38. Konjunktuur nr. 2 (173) 2010 Quarterly Review of the Estonian Economy (august 2010)
39. Hinnainfo nr. 7 (174) (august 2010)
40. Economic Indicators of Estonia nr. 7 (183) (august 2010)
41. Eesti parimad ettevõtted 2010 (august 2010)
42. Elanike probleemid finantsteenustega lühiuuring (elanike küsitlusuuringu tulemused) (september 2010)
43. Hinnainfo nr. 8 (175) (september 2010)
44. Economic Indicators of Estonia nr. 8 (184) (september 2010)